

kinderombudsman

Als je het ons vraagt

Kinderen en jongeren over hun
kwaliteit van leven in de offline
en online wereld

‘Ik zou social media best graag willen missen. Ik denk oprecht dat ik dan wel gelukkiger ben.’

Meisje uit Noord-Holland, 17 jaar

Als je het ons vraagt. Kinderen en jongeren over hun kwaliteit van leven in de offline en online wereld.
© Kinderombudsman, 20 november 2024.
KOM007/2024

Onderzoeksteam

Alexandra de Jong (projectleider)
Marit Hopman (plv. projectleider)
Quincy Krijger (onderzoeker)
Paco Pos (onderzoeker)
Milou de Zeeuw (stagiaire)
Ilse de Jong (projectsecretaris)
Anna Tegelaar (projectsecretaris)

Hoofd Onderzoek

Laura van den Heuvel

Kinderen hebben rechten

Deze zijn onder meer vastgelegd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. De rechten gelden voor iedereen onder de 18 jaar.

De Kinderombudsman controleert of de overheid de kinderrechten in Nederland naleeft. Hij doet dit ook bij organisaties in het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg en de gezondheidszorg. De Kinderombudsman heeft verschillende taken.

Onderzoek

De Kinderombudsman doet onderzoek naar onderwerpen die te maken hebben met schending van de kinderrechten. Hij kan ook een onderzoek beginnen naar aanleiding van klachten die binnenkomen over individuele gevallen.

Advies

Op basis van signalen en onderzoeken adviseert hij – gevraagd en ongevraagd – het parlement en verschillende instanties. Hij probeert structurele oplossingen te vinden voor problemen die met de rechten van kinderen te maken hebben.

Bewustwording kinderrechten

Het is belangrijk dat iedereen weet dat er kinderrechten zijn en wat deze inhouden. Dus zowel de kinderen en jongeren zelf, als hun ouders, scholen, de overheid en instanties. Daarom maakt de Kinderombudsman volwassenen, kinderen en jongeren bewust van de kinderrechten.

Contact met de Kinderombudsman

Als je denkt of vindt dat jouw rechten niet worden gerespecteerd, kunnen we advies geven over manieren waarop je voor je rechten kunt opkomen. Als je een goed idee hebt om kinderrechten te verbeteren, horen we dat ook graag! Ook volwassenen kunnen ons met klachten of vragen over kinderrechten bereiken. Als we denken dat een organisatie misschien kinderrechten geschonden heeft, kunnen we een klacht verder onderzoeken.

Wil je ons bereiken? Bel van maandag tot vrijdag tussen 12.00 en 17.00 uur het gratis nummer 0800 876 54 32, of stuur een email naar ombudswerk@kinderombudsman.nl.

Meer informatie, rapporten en adviezen zijn te vinden op www.kinderombudsman.nl

Inhoud

Kinderen hebben rechten	4	5	Hoe ervaren kinderen en jongeren hun online levenskwaliteit?	29	
Factsheet	6	5.1	Verschillen in de online kwaliteit van leven tussen kinderen (8-12 jaar) en jongeren (13-18 jaar)	30	
Beschouwing	7	5.2	Verschillen in de online kwaliteit van leven tussen genderidentiteiten bij kinderen (8-12 jaar)	32	
1	Waarom dit rapport?	9	5.3	Verschillen in de online kwaliteit van leven tussen genderidentiteiten bij jongeren (13-18 jaar)	35
1.1	Aanleiding	10	5.4	Samenvattend	38
1.2	Over kinderrechten	10	6	Is de online levenskwaliteit van kinderen en jongeren anders dan de offline levenskwaliteit?	40
1.3	Het werk van de Kinderombudsman	11	6.1	Offline en online rapportcijfers vergeleken	41
1.4	Kinderrechten in de online wereld	11	6.2	Vergelijking van de verschillen in levenskwaliteit van jongens en meisjes voor de offline en online wereld	43
1.5	Opbouw rapport	13	7	Wat vinden kinderen en jongeren (niet) fijn in hun leven en dat van anderen?	44
2	Wat hebben we gedaan?	14	7.1	Wat vinden kinderen en jongeren fijn in hun leven?	45
2.1	Onderzoeksvragen	15	7.2	Wat willen kinderen en jongeren verbeteren aan hun leven?	49
2.2	De vragenlijst	15	7.3	Wat willen kinderen en jongeren veranderen voor anderen?	54
2.3	Representativiteit	16	7.4	Samenvattend	58
2.4	Analyses van de antwoorden	17	8	Conclusies en aanbevelingen	59
3	Door wie is de vragenlijst ingevuld?	18	8.1	Conclusies	60
3.1	Kinderen en jongeren in heel Nederland	19	8.2	Aanbevelingen	64
3.2	Ervaren problemen	19	Bijlagen	66	
3.3	Geografische spreiding	20	Bijlage 1: Vragenlijst van de Kinderombudsman	67	
4	Hoe ervaren kinderen en jongeren hun offline levenskwaliteit?	21	Bijlage 2: Tabellen	72	
4.1	Verschillen in de offline kwaliteit van leven tussen kinderen (8-12 jaar) en jongeren (13-18 jaar)	23	Bijlage 3: Codering open vragen	74	
4.2	Verschillen in de offline kwaliteit van leven tussen genderidentiteiten bij kinderen (8-12 jaar)	24			
4.3	Verschillen in de offline kwaliteit van leven tussen genderidentiteiten bij jongeren (13-18 jaar)	26			
4.4	Samenvattend	27			

Wat zeggen kinderen en jongeren over hun leven?

De Kinderombudsman wil graag van kinderen en jongeren (8-18 jaar) zelf horen hoe het met hen gaat. Daarom doen wij iedere twee jaar groot onderzoek naar het welzijn onder kinderen en jongeren. Dit jaar vroegen we hen voor het eerst ook naar hun online leven. Wat doen ze online? Wat maken ze daar mee? En wat doet dat met ze?

Tienermeiden online meest kwetsbare groep

- Kwaliteit van online leven het laagst voor meiden 13-18 jaar.
- Meiden 13-18 jaar voelen zich online het meest onveilig.
- Jongeren die zich niet als jongen of meisje identificeren voelen zich blijer met hun online leven.

Online – gemiddeld cijfer leven

Online kinderen – gemiddeld cijfer leven

Online jongeren – gemiddeld cijfer leven

Weinig interesse van ouders in online belevingswereld

Veel ouders maken afspraken over de online activiteiten van hun kind. Maar ze hebben weinig aandacht voor wat hun kind daar dan doet en ziet. Ouders vragen hier niet goed op door, terwijl dat juist belangrijk is.

Je kan bijna niet voorkomen dat kinderen en jongeren online heftige of ongepaste beelden zien. Daarom is het belangrijk dat zij durven te praten over wat ze online meemaken. Dat bereik je als ouders door daar actief naar te vragen.

Kinderen geven verder aan dat hun ouders zelf vaak ook te veel op hun telefoon zitten. Dit voelt soms krom.

'Ik zou social media best graag willen missen. Ik denk oprecht dat ik dan wel gelukkiger ben.'

Meisje uit Noord-Holland, 17 jaar

'Veel te veel is online. Bijna niemand gaat meer naar buiten. Op school hebben kinderen Whatsapp groepen waar niet iedereen in mag. Er worden foto's gemaakt van dingen en dan online gezet die je niet wil. Op feestjes zit vrijwel iedereen op de telefoon, zelfs op de fiets. Ik vind dat niet zo fijn. Zit zelf vaak hele middagen en avonden op mijn telefoon omdat ik anders niks te doen heb of alleen moet spelen.'

Jongen uit Noord-Brabant, 14 jaar

Totaal aantal reacties

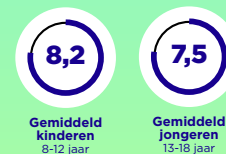
Totaal ondervraagd

Kwaliteit van leven gemiddeld een voldoende, maar grote verschillen tussen groepen

- Kinderen (8-12 jaar) zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun leven dan jongeren (13-18 jaar).
- Jongeren geven hun leven twee keer zo vaak een onvoldoende als kinderen.
- Meisjes van 13 tot 18 geven twee keer zo vaak een onvoldoende als jongens van die leeftijd.
- Jongeren die zich niet als meisje of jongen identificeren zijn het minst tevreden met hun offline leven.

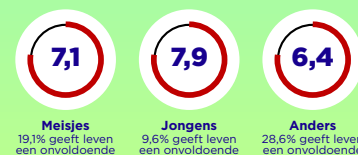
Offline – gemiddeld cijfer leven

Offline kinderen – gemiddeld cijfer leven

Offline jongeren – gemiddeld cijfer leven

Contact met vrienden erg belangrijk

Voor alle kinderen en jongeren is contact met vrienden heel belangrijk. Dat speelt online en offline een grote rol in hun leven. Online zie je dat terug in het gebruik van social media. Maar ook in vriendschappen met mensen die ze alleen online kennen. Bijvoorbeeld doordat ze samen gamen.

'Heel veel op het internet is geen goed voorbeeld en ik zie mensen lijden en zo. Ik had dat eerder ook, dus ja, ik krijg dat ook helemaal in mijn emoties snap je.'

Meisje uit Zeeland, 11 jaar

Beschouwing

Bijna dagelijks komen we berichten tegen over wat kinderen en jongeren online meemaken. Meestal zijn deze berichten negatief. Reclames over botox, fillers en borstvergrotingen op TikTok. Naaktfoto's van meisjes die in vriendengroepen worden gedeeld. Kinderen die erachter komen dat zij als enigen niet deelnemen aan een klassenapp. Of, zoals een 8-jarig kind in mijn onderzoek het over het beeld van een onthoofd konijntje heeft waar hij nachten van wakker lag. Beelden die niet bij zijn ontwikkelfase horen, maar nu wel in zijn geheugen staan gegrift. Kinderen hebben het recht om hiertegen beschermd te worden, net als tegen schadelijke gebeurtenissen in de offline wereld.

Naast dat we kinderen online moeten beschermen, moeten we als ouders, andere volwassenen en overheid goed voorbeeldgedrag laten zien en onze kinderen online gelijke kansen geven. Dit is voor een goede ontwikkeling van kinderen en jongeren heel belangrijk. De online wereld brengt kinderen en jongeren namelijk ook heel veel goeds. Book-tok bijvoorbeeld, een platform waarop schrijvers hun boeken aanprijzen en er stukjes uit voorlezen, vind ik een prachtig voorbeeld. Dit platform inspireert jongeren om meer te gaan lezen.

Kinderen en jongeren hebben door internet ook makkelijker toegang tot andere levenswijzen en verschillende manieren van denken. Daar leren zij van. Online kunnen kinderen en jongeren die op zoek zijn naar (h)erkenning van hun gevoelens en gedachten elkaar makkelijker ontmoeten. Dit kan helend werken en heeft een goede invloed op hun zelfbeeld en mentale gezondheid. Dat maak ik op uit de antwoorden uit ons onderzoek van kinderen en jongeren die zich niet als jongen of meisje identificeren. Zij geven hun online leven een aanzienlijk hoger cijfer dan hun offline leven.

De invloed van de online wereld op de ontwikkeling en het welzijn van kinderen en jongeren is een belangrijke en groeiende factor waar we rekening mee moeten houden. Daarom heb ik

‘De invloed van de online wereld op de ontwikkeling en het welzijn van kinderen en jongeren is een belangrijke en groeiende factor waar we rekening mee moeten houden’

Margrite Kalverboer

voor het eerst in mijn tweejaarlijkse onderzoek naar het welzijn van kinderen en jongeren óók naar de kwaliteit van hun online leven gevraagd.

Uit mijn onderzoek blijkt dat de digitale opvoeding van ouders en het beleid van de overheid gereduceerd worden tot controle en bescherming. Gesprekken over de online interesses die kinderen en jongeren hebben of over wat zij op het wereldwijde web meemaken, worden nauwelijks gevoerd. En – zo weet ik ook uit mijn andere onderzoeken en werk als Kinderombudsman – de online belevingswereld van kinderen en jongeren wordt niet meegenomen in het beleid van de overheid.

Het meest opvallende resultaat van dit onderzoek is dat meisjes in de leeftijd vanaf 13 jaar hun kwaliteit van leven veel lager beoordelen dan jongens van dezelfde leeftijd. Dit geldt vooral voor de online wereld, maar we zien het ook in de beoordeling van hun offline leven terug. Meisjes voelen zich online onveiliger dan jongens. Daarnaast gebruiken meisjes hun online mogelijkheden minder voor hun plezier en dingen die zij leuk vinden. Ook ervaren zij meer stress dan jongens, zowel online als offline. Deze verschillen in kwaliteit van leven tussen jongens en meisjes zijn er al in de leeftijd van 8-12 jaar, maar nemen enorm toe vanaf het 13^e jaar. De resultaten laten een duidelijke kloof in welzijn tussen jongens en meisjes zien, die in de puberteit toeneemt. Het onderzoek geeft geen antwoord op de vraag op welke leeftijd deze disbalans ontstaat en wat er de precieze oorzaak van is.

Ik maak mij ernstige zorgen over deze kloof in kwaliteit van leven tussen jongens en meisjes, maar het verrast me helaas niet. Ik zie al jaren dat meisjes het minst profiteren van alles wat de Nederlandse samenleving onze kinderen en jongeren te bieden heeft. Er zijn veel onderzoeken die dit beeld bevestigen. Ook mondiaal zie ik dat de rechten van meisjes en kinderen die zich anders identificeren toenemend onder druk staan. Dat

neemt niet weg dat we ook oog moeten blijven houden voor de problemen die jongens ervaren in de online wereld, zoals game- en gokverslavingen.

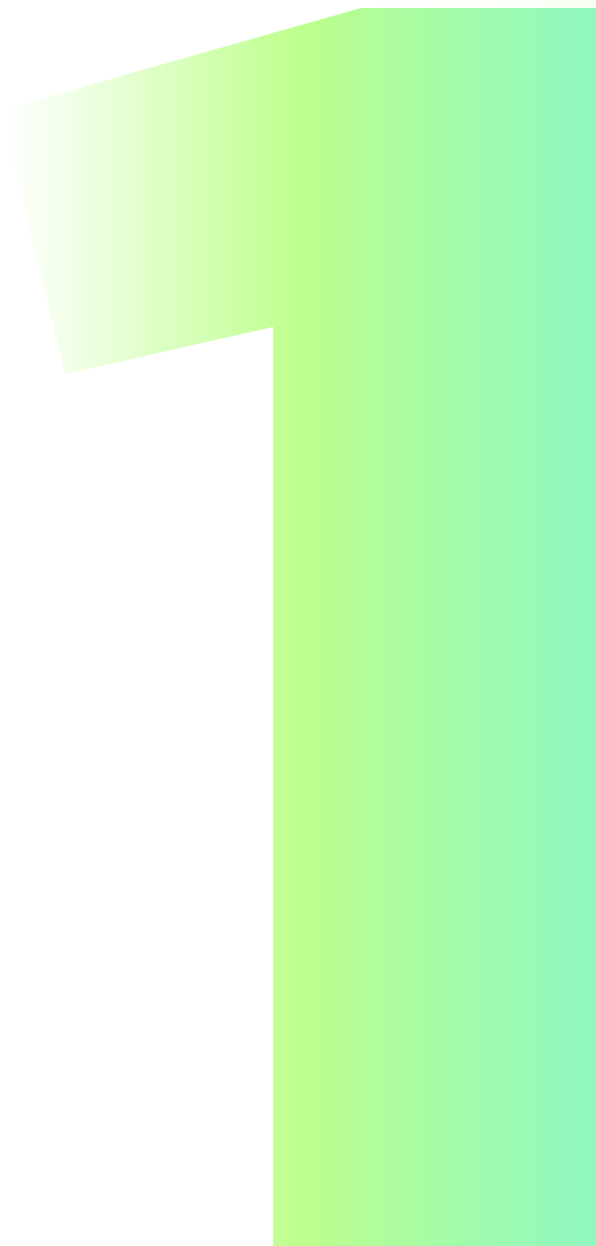
Maar weten is nog niet veranderen! Laat dit rapport niet de zoveelste bevestiging worden van wat we al weten: dat we in beleid rekening moeten houden met genderverschillen. Meisjes en kinderen en jongeren die zich niet als meisje of jongen identificeren hebben andere dingen nodig dan jongens en moeten op een andere manier worden beschermd en gefaciliteerd.

Ik roep de overheid dan ook op om met genderverschillen rekening te houden bij het maken van beleid en wetgeving. En ervoor te zorgen dat genderidentiteit niet langer bepalend is voor je plek in de samenleving. Het zou niet mogen uitmaken of je jongen of meisje bent of dat je je anders identificeert. Ik roep daarnaast ouders en andere volwassenen met klem op om met kinderen en jongeren actief, geïnteresseerd en open het gesprek aan te gaan over hun online wereld. Over hun ervaringen, wat ze nodig hebben om zich online goed te voelen en zich optimaal te ontwikkelen.

Kort gezegd: maak je beleid en wetgeving genderspecifiek en toon interesse in de online wereld van kinderen en jongeren! Ik hoop dat de antwoorden van de kinderen in dit rapport voor zich spreken en een ieder aanzetten tot actie.

Margrite Kalverboer
Kinderombudsvrouw

Waarom dit rapport?

1.1 Aanleiding

Sinds 2016 voert de Kinderombudsman iedere twee jaar een landelijk onderzoek uit naar de kwaliteit van leven van kinderen en jongeren in Nederland. Met een online vragenlijst kunnen zij zelf aangeven wat er in hun leven speelt. Met deze informatie kan de Kinderombudsman overheden en organisaties laten zien wat kinderen en jongeren zélf belangrijk vinden, welke problemen zij ervaren en wat zij nodig hebben. Via hun antwoorden, door aan te geven wat ze belangrijk vinden, hebben zij ook invloed op de agenda van de Kinderombudsman.

Naast een algemeen beeld over de kwaliteit van leven, lichten we ook iedere twee jaar een specifiek onderwerp uit. Dit jaar besteden we in ons onderzoek speciaal aandacht aan de beleving van kinderen en jongeren van hun online wereld. Naast de offline wereld van thuis, school en vrienden, besteden kinderen en jongeren het afgelopen decennium steeds meer tijd online. Net als in de offline wereld, kent ook de online wereld positieve en negatieve kanten. Vanwege de grote rol die de online wereld speelt in het leven van kinderen en jongeren staat dit jaar dit thema centraal. We willen van kinderen en jongeren zelf horen hoe zij hun online wereld ervaren. Om ook daarmee overheden en organisaties aan te sporen de online wereld voor deze groep te verbeteren. In het bijzonder kijken we hierbij naar mogelijk extra kwetsbare groepen, omdat kinderen en jongeren in kwetsbare situaties bijzondere aandacht hebben in het werk van de Kinderombudsman. Vanwege de speciale aandacht voor de online beleving, kijken we dit jaar specifiek naar verschillen tussen leeftijdscategorieën en tussen genderidentiteiten.

1.2 Over kinderrechten

Alle kinderen in Nederland hebben rechten.¹ Die rechten krijgen kinderen vanzelf als ze geboren worden. Al deze rechten staan in het Kinderrechtenverdrag (IVRK). Kinderrechten zijn nodig om ervoor te zorgen dat kinderen een goed leven hebben en zich goed kunnen ontwikkelen. Kinderen hebben bijvoorbeeld recht op voldoende eten, kleding en een veilig huis om in te wonen. Maar ook om naar school te gaan en om geholpen te worden als ze ziek zijn of problemen hebben. Ouders of verzorgers moeten

in de eerste plaats zorgen dat kinderen en jongeren krijgen waar ze recht op hebben. Als dat niet lukt, dan moet de overheid daarbij helpen.

Het recht op gelijke behandeling, op leven en ontwikkeling, op participatie en het recht op dat de belangen van kinderen en jongeren de eerste overweging zijn

Van alle rechten in het Kinderrechtenverdrag staan vier rechten altijd centraal. Het gaat dan om het recht op gelijke behandeling (art. 2 IVRK) het recht op leven en ontwikkeling (art. 6 IVRK) het recht op participatie (art. 12 IVRK) en het recht dat het belang van kinderen altijd een eerste overweging is (art. 3 IVRK). Deze vier rechten moeten in onderlinge samenhang worden gezien. Daarnaast moeten alle andere rechten in het Kinderrechtenverdrag vanuit deze vier kernartikelen geïnterpreteerd worden.

‘Het belang van het kind als eerste overweging’ (art. 3 IVRK) betekent dat bij het nemen van een besluit over een kind er onderzocht moet worden wat het beste is voor het kind. Om te bepalen wat het beste besluit is, kijk je naar het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Andere belangen breng je ook in kaart en weeg je af tegen wat het beste is voor het kind. In die afweging stel je wat het beste is voor het kind voorop. Om te bepalen wat in het belang van een kind is, moeten kinderen en jongeren zelf hun mening kunnen geven over wat zo’n beslissing in hun eigen leven betekent. Dit noemen we ‘het recht om gehoord te worden’ of ‘het recht op participatie’ (art. 12 IVRK). De mening van kinderen moet serieus genomen worden: er moet goed geluisterd worden naar wat het kind belangrijk vindt. En de beslissing moet goed worden uitgelegd aan het kind. Dit betekent niet dat altijd precies gedaan wordt wat kinderen willen. Maar wat ook de uiteindelijke beslissing is, kinderen hebben altijd het recht om mee te denken over de beslissing en op een goede uitleg van die beslissing.

Dit is belangrijk omdat kinderen het recht hebben op een zo goed mogelijk leven en een zo goed mogelijke toekomst. Dit noemt het Kinderrechtenverdrag ‘het recht op leven en ontwikkeling’ (art. 6 IVRK). Het ontwikkelingsbelang van kinderen staat voorop bij belangrijke besluiten. En kinderen moeten hierin gelijk behandeld worden (art. 2 IVRK).

¹ Het Kinderrechtenverdrag beschouwt iedereen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar als kinderen en dicht hen rechten toe. In ons rapport gebruiken we het woord kinderen alleen om te refereren aan de groep van 8-12 jaar en gebruiken we het woord jongeren voor de groep van 13-18 jaar.

1.3 Het werk van de Kinderombudsman

Ieder kind kan in zijn of haar leven in een kwetsbare situatie belanden, waarin kinderrechten geschonden worden. De Kinderombudsman is er voor kinderen van wie de rechten onder druk staan. Zij – en hun ouders/verzorgers – kunnen hun situatie lang niet altijd zelf veranderen. Daarom beweegt de Kinderombudsman betrokken partijen om die situatie(s) voor kinderen te verbeteren. Daarbij betreft de Kinderombudsman kinderen bij alle activiteiten, om zo de problematiek vanuit de belevingswereld van de kinderen zelf zichtbaar te maken.

Een van de manieren waarop de Kinderombudsman dat doet, is door zelfstandig onderzoek uit te voeren. Het onderzoek van de Kinderombudsman draagt bij aan een overzicht van hoe het met kinderen gaat en geeft daarmee inzicht in de kinderrechtensituatie in Nederland. Vanuit dat overzicht stelt de Kinderombudsman prioriteiten en kaart hij kinderrechtenuitkomsten aan bij iedereen die een rol speelt of kan spelen bij de bevordering en naleving van kinderrechten. Zoals het kabinet, het parlement, colleges van B&W, gemeenteraden, bestuurders, beleidsmakers, organisaties in het jeugdveld en uitvoerende professionals.

1.4 Kinderrechten in de online wereld

Het Kinderrechtencomité, dat toeziet op naleving van het Kinderrechtenverdrag, geeft in 'General Comments' extra toelichting op de interpretatie van (specifieke) kinderrechten. In 2021 publiceerde zij General Comment nr. 25, waarin zij uitlegt dat alle kinderrechten uit het Kinderrechtenverdrag ook gelden voor de online wereld van kinderen.² Daarbij is het in eerste instantie van belang dat alle kinderen gelijke en effectieve toegang hebben tot de online wereld. Daarnaast is het van belang dat kinderen beschermd worden tegen negatieve aspecten van de online wereld, zoals pesten en andere vormen van geweld en schadelijke content. Tot slot moeten de mening en het perspectief van kinderen meegenomen worden in beleid dat over de online wereld gaat. Dit vraagt niet alleen wat van kinderen en ouders, maar ook van overheden, scholen en bedrijven, van wetgevers en beleidsmakers. En van de Kinderombudsman.³ Het netwerk van Europese

Kinderombudsmannen (ENOC) en hun jongerenpanel ENYA hebben eerder al opgeroepen om de rechten van kinderen ook in de online omgeving te realiseren.⁴ In het verlengde daarvan publiceerde UNICEF eerder dit jaar al een essayreeks over kinderrechten in de digitale wereld. Hieruit wordt duidelijk dat de online wereld vraagt om het zoeken naar een balans tussen het beschermen van kinderen en hun rechten en het bieden van kansen en mogelijkheden aan kinderen en de verwezenlijking van hun rechten.⁵

Kinderen, jongeren en hun online wereld

Uit het vele onderzoek dat al gedaan is, blijkt dat de online wereld zowel een positieve als een negatieve invloed kan hebben op het welzijn van kinderen en jongeren.⁶ Zo laat onderzoek zien dat veel kinderen en jongeren tussen de 10 en 18 jaar positief zijn over sociale media en het onder andere gebruiken om te ontspannen, om onderling contact te houden en om sociale steun te bieden.⁷ Maar er is ook een keerzijde, want er zijn ook kinderen en jongeren die stress, angst of depressieve gevoelens ervaren door het gebruik van sociale media of er verslaafd aan raken.

Leeftijdverschillen

Uit onderzoek van andere organisaties blijkt dat de relatie tot de online wereld verandert naarmate kinderen ouder worden. Kinderen komen al op jonge leeftijd in contact met de digitale wereld. Zo besteden 0- tot en met 6-jarigen gemiddeld al 111 minuten per dag aan digitale media activiteiten, waarvan 99 minuten achter een beeldscherm.⁸ Het gaat daarbij voornamelijk om het passief consumeren van digitale activiteiten, zoals het kijken van filmpjes.

Kinderen van 7 tot en met 12 jaar ondernemen meer actieve digitale activiteiten, voornamelijk gamen (gemiddeld 48 minuten per dag) en Youtube-filmpjes kijken (44 minuten per dag).⁹ Het gebruik van smartphones, game consoles en sociale media begint vanaf deze leeftijdsgroep toe te nemen. Daarmee neemt ook de kans op negatieve ervaringen toe.

- 2 <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-ad4f21ab-3f0d-4dfd-82a4-e6822c23c203/pdf>
- 3 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024Z14215&did=2024D34876>
- 4 <https://enoc.eu/wp-content/uploads/2019/10/ENOC-2019-Statement-on-Childrens-Rights-in-the-Digital-Environment.pdf>
- 5 <https://www.unicef.nl/files/UNICEF-essaybundel-Kinderrechten-in-de-digitale-wereld.pdf>
- 6 Zie onder andere de eerder genoemde essays van UNICEF
- 7 https://www.unicef.nl/files/Rapport_Geluk%20onder%20druk_DEF_interactief.pdf
- 8 Iene Miene mediamonitor (2024): <https://netwerkmediawijsheid.nl/wp-content/uploads/2024/03/Netwerk-Mediawijsheid-IeneMieneMedia2024-onderzoek.pdf>
- 9 Monitor Mediagebruik 7-12 jaar (2021): <https://www.persberichten.com/Bestanden/Bedrijven/7951/bijlages/NM-monitor%20rapport.pdf>

Deze veranderingen zetten door op de middelbare school. Zo heeft 18% van de basisschoolleerlingen (10-12 jaar) gedurende de hele dag contact via sociale media ten opzichte van 36% van de middelbare scholieren (12-16 jaar).¹⁰ Daarnaast komt problematisch gebruik van sociale media en problematisch gamegedrag vaker voor bij middelbare scholieren.

Dit beeld zien we ook terug in onderzoek van het Trimbos Instituut. Hieruit blijkt dat ongeveer negen op de tien scholieren (12-16 jaar) (bijna) dagelijks actief is op sociale media en er bij 4,8% sprake is van problematisch gebruik.¹¹ Eén op de drie scholieren speelt (bijna) dagelijks games, waarbij 12-jarigen meer tijd besteden aan gamen dan 16-jarigen. Hoewel 7,9% van de scholieren aangeeft door te gaan met gamen terwijl dit problemen oplevert, komt problematisch gamen voor bij maar 2,2%. Bijna één op de vijftien middelbare scholieren heeft online gegokt voor geld.

Bij jongeren in Nederland heeft bijna iedereen een eigen apparaat om toegang te hebben tot de online wereld. In de leeftijdsgroep van 12 tot en met 18 jaar heeft 94% een laptop en 99% een mobiele telefoon of smartphone, waarmee 94% van hen (bijna) dagelijks gebruik maakt van het internet.¹²

Het is duidelijk dat verschillende leeftijdscategorieën anders omgaan met hun online activiteiten. Dat is terug te zien in hoe actief en veelvuldig zij apps en apparaten gebruiken, maar ook in welke apparaten en activiteiten ze prefereren. Naast leeftijd speelt ook de genderidentiteit een rol in de online ervaringen van kinderen en jongeren.

Genderverschillen

In project AWeSome doet het Center for Research on Children, Adolescents and the Media (CcaM) onderzoek naar het sociale mediagebruik onder jongeren.¹³ Hun onderzoek toont aan dat het gebruik van sociale media verschilt tussen jongens en meisjes. Meisjes zitten vaker op TikTok, SnapChat of Instagram en jongens besteden meer tijd aan YouTube en Discord. Ook zijn meisjes meer dan jongens geneigd om (vaak tot heel vaak) afleiding te zoeken op sociale media.

Daarnaast geven meer meisjes (47%) dan jongens (23%) aan dat sociale media een slechte invloed hebben op hun zelfbeeld. Toch ervaart het merendeel van de jongens (91%) en meisjes (74%) (bijna) nooit stress van sociale media. Het deel van de jongens en meisjes dat wel vaak last heeft van stress door sociale media gebruik is respectievelijk 1% en 3%.

Ook toont onderzoek onder Nederlandse basis- en middelbare scholieren aan dat de verschillen tussen jongens en meisjes toenemen naarmate ze ouder worden.¹⁴ Bij basisschoolleerlingen hebben zowel meisjes als jongens ongeveer evenveel contact via sociale media gedurende de dag. Bij middelbare scholieren echter is er sprake van een substantieel verschil tussen meisjes (41,3%) en jongens (30,2%) in deze vorm van contact. Problematisch sociale mediagebruik stijgt bij jongens van 3,4% op de basisschool naar 3,9% op de middelbare school en bij meisjes van 4,5% op de basisschool naar 6,8% op de middelbare school.

- 10 HBSC onderzoek (2021): <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2022/09/AF2022-HBSC-2021-Gezondheid-en-welzijn-van-jongeren-in-Nederland.pdf>
- 11 Trimbos instituut Scholieren Monitor (2023): <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2023/02/AF1953-Een-verkenning-naar-de-digitale-disbalans-in-het-vso-versie-2023.pdf>
- 12 CBS Jeugdmonitor (2019): <https://jmopendata.cbs.nl/#/JM/nl/dataset/20255NED/table?ts=1569222854916>
- 13 Project AWeSome, plussen en minnen van social media (2023): <https://project-awesome.nl/?view=article&id=285&catid=78>
- 14 HBSC onderzoek (2021): <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2022/09/AF2022-HBSC-2021-Gezondheid-en-welzijn-van-jongeren-in-Nederland.pdf>

Bij gamen en problematisch gamegedrag zien we dat jongens daarin zorgelijker verdrag vertonen dan meisjes. Bij basisschoolleerlingen is het aandeel meisjes dat minstens 24 uur per week games speelt (9,6%) lager dan bij jongens (19,3%). Bij middelbare scholieren wordt dat verschil ongeveer 5% groter. Wat betreft problematisch gamen vertoont 5,4% van de jongens op de basisschool dit gedrag en 5,6% van de jongens op de middelbare school. Voor meisjes zijn deze percentages respectievelijk 1,1% en 1,2%.

Onderzoek van het Trimbos instituut bevestigt dit beeld.¹⁵ Uit hun onderzoek blijkt dat 90,9% van de meisjes dagelijks sociale media gebruiken waar dit voor jongens 83,7% is. Problematisch gebruik van sociale media komt bijna twee keer zo vaak voor bij meisjes (6,2%) als bij jongens (3,3%). Bij gamen zien we een soortgelijk beeld als dat uit het eerder genoemde HBSC-onderzoek kwam: 45,2% van de jongens gamet dagelijks ten opzichte van 14,0% van de meisjes. Ook blijkt uit het Trimbos-onderzoek dat 11,4% van de jongens online gokt voor geld. Dat is zes keer zo vaak als dat meisjes dit doen (1,9%).

Dit onderzoek

In dit onderzoek van de Kinderombudsman kijken we naar de ervaringen van kinderen en jongeren tussen de 8 en 18 jaar op een aantal aspecten van hun online wereld. Deze aspecten gaan over de online wereld in de thuissituatie en de online wereld in hun bredere sociale omgeving. Hierbij kijken we specifiek of er verschillen bestaan tussen kinderen (8 tot en met 12 jaar) en jongeren (13 tot en met 18 jaar). Ook kijken we of er verschillen bestaan tussen jongens, meisjes en waar mogelijk voor hen die zich niet als meisje of als jongen identificeren. Door naast kwantitatieve data ook gebruik te maken van kwalitatieve data, schetsen we een beeld dat recht doet aan de online ervaringen van kinderen en jongeren in Nederland.

In ons onderzoek ligt de nadruk op de beleving die kinderen en jongeren hebben van hun online wereld. Het onderzoek gaat dus niet zozeer over schermtijd of online activiteiten, maar over de beleving van de online wereld van kinderen en jongeren en de relatie tot hun sociale omgeving.

1.5 Opbouw rapport

In dit rapport beschrijven we hoe kinderen en jongeren in Nederland hun leven ervaren. Hierbij kijken we dit jaar naar zowel hun offline als hun online leefwereld. Daarbij besteden we ook aandacht aan de invloed van leeftijd en genderidentiteit. In hoofdstuk 2 vertellen we hoe het onderzoek is uitgevoerd. In hoofdstuk 3 geven we meer achtergrondinformatie over de kinderen en jongeren die de vragenlijst hebben ingevuld. In hoofdstuk 4 presenteren we de resultaten van het onderzoek naar de kwaliteit van het offline leven. In hoofdstuk 5 presenteren we de resultaten van het onderzoek naar de kwaliteit van het leven online. In hoofdstuk 6 vergelijken we de cijfers voor online en offline wereld. In hoofdstuk 7 gaan we dieper in op wat kinderen en jongeren belangrijk vinden in hun leven en dat van leeftijdsgenoten. In hoofdstuk 8 bespreken we onze conclusies en aanbevelingen.

¹⁵ Trimbos instituut Scholieren Monitor (2023): <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/2023/02/AF1953-Een-verkenning-naar-de-digitale-disbalans-in-het-vso-versie-2023.pdf>

Wat hebben we gedaan?

Als je het ons vraagt: kinderen over hun kwaliteit van leven in de offline en online wereld

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we dit onderzoek hebben opgezet. Wij behandelen eerst de onderzoeksvragen die ten grondslag liggen aan het onderzoek. Daarna gaan we in op de vragenlijst die we uitgezet hebben. Tot slot gaan we in de analyses die we uitgevoerd hebben en de representativiteit van onze resultaten.

2.1 Onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de ervaren levenskwaliteit van kinderen en jongeren. Hierbij gaat het dit jaar om zowel hun offline als hun online kwaliteit van leven. Daarbij willen we ook van hen weten wat zij wel en niet fijn vinden in hun leven en wat ze voor kinderen en jongeren in Nederland willen veranderen. Wij hanteren dan ook de volgende vier onderzoeksvragen:

1. Hoe ervaren kinderen en jongeren hun offline levenskwaliteit?
2. Hoe ervaren kinderen en jongeren hun online levenskwaliteit?
3. Wat zijn belangrijke verschillen tussen de offline en online levenskwaliteit?
4. Wat vinden kinderen en jongeren (niet) fijn in hun leven en dat van anderen?

Bij iedere vraag kijken we naar de verschillen in leeftijd en genderidentiteit in relatie tot de ervaren levenskwaliteit. We maken hierbij dus steeds onderscheid tussen:

- Kinderen (8-12 jaar) en jongeren (13-18 jaar)
- Jongens, meisjes en kinderen die zich als anders identificeren (8-12 jaar)
- Jongens, meisjes en jongeren die zich als anders identificeren (13-18 jaar)

2.2 De vragenlijst

Voor dit onderzoek gebruiken we, in de basis, iedere twee jaar dezelfde vragenlijst. Voor iedere 'editie' voegen we daar een aantal vragen aan toe over een specifiek onderwerp.¹⁶ Dit jaar hebben we extra vragen toegevoegd over de beleving van de online wereld.

De inhoud van de vragenlijst

In de vragenlijst vragen wij een aantal aspecten van het leven van kinderen en jongeren uit: (1) demografische gegevens en mogelijke kwetsbare situaties, (2) de ervaren kwaliteit van leven en (3) belangrijke onderwerpen in het leven van kinderen en jongeren. Hieronder lichten wij deze drie aspecten verder toe.

Demografische gegevens en problemen

Hierbij vragen we naar leeftijd, genderidentiteit en woonsituatie. We vragen kinderen en jongeren ook naar mogelijk problemen die zij zelf en/of in hun thuissituatie ervaren. We spreken van kinderen en jongeren met problemen als zij in de vragenlijst hebben aangegeven dat ze kwetsbaarheden hebben in hun persoonlijke ontwikkeling en/of dat ze kwetsbaarheden hebben op de plaats waar ze opgroeien. Problemen voor kinderen en jongeren zelf zijn: het krijgen van jeugdhulp of op een wachtlijst staan voor jeugdhulp, psychische problemen of een lichamelijke aandoening hebben, gevlucht zijn naar Nederland of speciaal onderwijs volgen. Bij problemen in de thuissituatie gaat het om: armoede, een complexe scheiding, ruzie thuis of een zieke of verlaafde ouder hebben.

Kwaliteit van leven

In het kader van de kwaliteit van het leven wordt in de vragenlijst eerst gevraagd om een rapportcijfer voor het leven te geven. De kwaliteit van leven wordt ook uitgevraagd aan de hand van 14 omgevingsvoorwaarden, die gaan over zowel de thuissituatie als de bredere leefomgeving van kinderen en jongeren.¹⁷ De kwaliteit van de omgevingsvoorwaarden hangt samen met het welzijn. In het algemeen is het zo dat hoe hoger de kwaliteit van deze 14 omgevingsvoorwaarden is, hoe beter het welzijn en ontwikkelingsperspectief van kinderen en jongeren. In het kader van de kwaliteit van het online leven vragen we ook eerst om een rapportcijfer te geven aan de ervaringen van kinderen en jongeren met de online wereld. Daarna worden stellingen voorgelegd over in hoeverre 7 aspecten thuis een rol spelen in het omgaan met de online wereld. Op dezelfde manier wordt gevraagd naar 6 aspecten die buitenshuis een rol kunnen spelen bij het omgaan met de online wereld. Voor deze laatste twee onderdelen bestaat de mogelijkheid om een toelichting te geven, maar dit was niet verplicht. De vragenlijst is opgenomen als **bijlage 1** in dit rapport.

- 16 In 2018 en 2020 hanteerden we twee versies van de vragenlijst; een voor jongere kinderen (8-12 jaar) en een versie voor oudere kinderen (13-18 jaar). Dat hebben we sinds 2022 losgelaten.
- 17 De 14 omgevingsvoorwaarden zijn te verdelen in zeven voorwaarden die over de thuissituatie gaan en zeven voorwaarden die over de bredere sociale omgeving gaan. De voorwaarden over de thuissituatie zijn adequate verzorging (1), veiligheid thuis (2), liefde en aandacht van ouders (3), structuur, regels en ondersteuning (4), goed voorbeeld gedrag van ouders (5), interesse van ouders (6) en stabiliteit en continuïteit in de opvoeding en verzorging (7). De voorwaarden over de bredere sociale omgeving zijn veiligheid in de buurt (8), respect (9), een sociaal netwerk van andere volwassenen (10), school en vrije tijdsbesteding (11), contact met leeftijdgenoten en vrienden (12), goed voorbeeldgedrag van andere volwassenen (13), zekerheid en continuïteit in de leefomstandigheden (14).

Belangrijke onderwerpen in het leven van kinderen en jongeren
Tot slot kunnen kinderen en jongeren in drie open vragen aangeven wat zij belangrijk vinden. Zo kunnen zij vertellen over wat er goed gaat in hun leven, wat er beter kan en wat zij zouden willen veranderen voor alle kinderen en jongeren in Nederland. Het invullen van deze open vragen was niet verplicht.

Werving van respondenten en anonimiteit

De vragenlijst wordt anoniem ingevuld. Dit betekent dat er niet naar namen of andere persoonsgegevens is gevraagd. Tussen 6 mei en 20 juli 2024 heeft de online vragenlijst opengestaan. We hebben op verschillende manieren aandacht gevraagd voor de vragenlijst. Bijvoorbeeld via sociale mediaberichten op Facebook, Instagram en X. Ook hebben we met een uitgebreide mailing kinderen en jongeren bereikt via verschillende jongerenorganisaties, jeugdzorginstellingen, bibliotheken, musea, leerlingenraden, kinderraden en kinderburgemeesters. Daarnaast zijn kinderen en jongeren via hun school benaderd. Zo is er een item in De Dag Vandaag verschenen waarmee basisschooldocenten de vragenlijst hebben ingevuld met hun leerlingen. Voor middelbare scholieren is samen met Methode M **een lesbrieff** ontwikkeld voor docenten maatschappijleer om samen met hun leerlingen door te nemen. Verder zijn er in lokale en jongerenkranten berichten over de vragenlijst gepubliceerd.

2.3 Representativiteit

De verzamelde data is representatief voor kinderen en jongeren in Nederland als het gaat om de verhouding tussen jongens en meisjes. Over kinderen en jongeren die zich niet als jongen of meisje identificeren, is minder bekend over populatiecijfers. Volgens onderzoek uit 2017 van het SCP ligt het percentage kinderen en jongeren in het voortgezet onderwijs dat zich anders voelt dan het bij de geboorte toegewezen geslacht op 0,7%.¹⁸ Binnen onze steekproef ligt dit percentage voor kinderen en jongeren tot 13 jaar op 1,5% en voor kinderen en jongeren vanaf 13 jaar op 1,2%.

Jongeren (13-18 jaar) zijn in de steekproef ondervertegenwoordigd ten opzichte van kinderen (8-12 jaar). Daarom bespreken wij in dit rapport niet de groep in zijn geheel. In plaats daarvan duiden wij de cijfers per leeftijdscategorie en behandelen wij genderverschillen ook per leeftijdscategorie. Daardoor is het beeld dat wij geven van de levenskwaliteit van kinderen en jongeren representatief als het gaat om leeftijd en gender.

De geografische spreiding van de respondenten over Nederland benadert grotendeels de werkelijke verdeling van kinderen en jongeren over de 12 provincies. Kinderen en jongeren uit Gelderland en (in mindere mate) uit Zuid-Holland zijn licht ondervertegenwoordigd. Kinderen en jongeren uit Friesland, Groningen, Noord-Brabant en Zeeland zijn licht oververtegenwoordigd. Zie ook tabel 1 in paragraaf 3.3. Omdat de verschillen klein zijn en we niet specifiek ingaan op regionale verschillen, hebben we hiervoor geen weging toegepast.

18 SCP-rapport (2017): <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2017/05/09/transgender-personen-in-nederland>

2.4 Analyses van de antwoorden

Inclusiecriteria

In totaal zijn 3544 kinderen en jongeren aan de vragenlijst van de Kinderombudsman begonnen. Voor de analyses hebben wij alleen de vragenlijsten gebruikt die zijn ingevuld tot aan de open vragen. Ook zijn vragenlijsten verwijderd die niet serieus of door volwassenen zijn ingevuld. Het totaal aantal kinderen en jongeren dat de vragenlijst serieus en compleet heeft ingevuld, komt uit op 2729. In hoofdstuk 3 beschrijven wij de demografische kenmerken van deze groep, die bestaat uit 2151 kinderen (8-12 jaar) en 578 jongeren (13-18 jaar). Daarnaast staan in **bijlage 2** diverse tabellen met de demografische kenmerken van verschillende (sub)groepen.

Analysemethoden

We hebben verschillende – kwantitatieve en kwalitatieve – analyses uitgevoerd op de informatie die kinderen en jongeren gegeven hebben om een antwoord te krijgen op onze onderzoeksvragen.

Voor het kwantitatieve deel hebben wij als maat voor de ervaren offline levenskwaliteit het rapportcijfer en de 14 omgevingsvoorwaarden gebruikt. Ook voor de online levenskwaliteit hebben wij gebruik gemaakt van het rapportcijfer dat kinderen en jongeren daar aan gaven. Daarnaast hebben we voor de online levenskwaliteit gekeken naar de antwoorden van kinderen en jongeren op de 13 stellingen. Voor de 14 omgevingsvoorwaarden en de 13 stellingen over het online leven geldt dat alle resultaten in dit rapport beschrijvend zijn.

Om te bepalen of de offline en online rapportcijfers significant¹⁹ verschillen in relatie tot leeftijdscategorie en de verschillende genderidentiteiten, zijn verschillende statistische toetsen toegepast. Wanneer wij dit gedaan hebben, geven wij telkens in een voetnoot aan welke toets gebruikt is en wat het resultaat daarvan was. Sommige gebruikte toetsen testen of tussen twee of drie groepen de verdelingen van de rapportcijfers verschillen.²⁰ Vanwege de leesbaarheid spreken we in de tekst, tabellen en grafieken steeds over gemiddelden. Voor de volledigheid geven wij in deze gevallen ook in een voetnoot de mediaan²¹ van de rapportcijfers. Verder neemt de kans op

het vinden van onterechte significante verschillen toe omdat wij veel soorten toetsen gedaan hebben. Om deze kans toch op een acceptabel niveau te houden,²² hebben wij gevonden significantie-waarden²³ gecorrigeerd met een specifieke methode.²⁴ In het rapport geven wij telkens deze gecorrigeerde waarden.

Voor het kwalitatieve deel van ons onderzoek hebben wij het volgende gedaan. Om te bepalen wat kinderen en jongeren belangrijk vinden, zijn de antwoorden op de drie eerder genoemde open vragen²⁵ thematisch gecodeerd. We hebben alle antwoorden van de 579 jongeren (13-18 jaar) gecodeerd en daarnaast een willekeurig getrokken steekproef van 579 kinderen (12-18 jaar). Hierdoor zijn beide leeftijdsgroepen bij de open vragen evenredig vertegenwoordigd. Vervolgens is gekeken naar welke thema's voorkomen in hun antwoorden en of er verschillen zijn per leeftijdscategorie of naar genderidentiteit. Om de kwantitatieve bevindingen over de online levenskwaliteit verder te kunnen duiden, zijn op dezelfde manier de toelichtingen die kinderen en jongeren gaven op de vragen over de online ervaringen geanalyseerd. Voor deze open vragen geldt dat alle antwoorden thematisch zijn gecodeerd.

Hierbij moet worden opgemerkt dat het bij de kwalitatieve analyse niet gaat om specifieke aantallen. In plaats daarvan gaat het over de belangrijkste thema's die kinderen en jongeren genoemd hebben. Het overzicht van de antwoorden op de open vragen zijn te vinden in **bijlage 3**. Daarnaast zijn de ervaringen die in de geanalyseerde open vragen gedeeld zijn, in de verschillende hoofdstukken als quote opgenomen als voorbeelden bij de verschillende (cijfermatige) bevindingen.

19 Als een resultaat significant is, betekent dat dat de kans heel klein is (minder dan 5%) dat het toeval is.

20 Dit betreft de Kruskal-Wallis-toets en de Wilcoxon's rangtentoets.

21 De mediaan is het middelste getal als je alle getallen die je hebt verzameld van klein naar groot op een rij zet. Wij geven de mediaan weer met de letter *M*.

22 Wij hanteren hierbij een kans van 5%.

23 Met significantie-waarde bedoelen wij de p-waarde, die laat zien hoe groot de kans is dat het gevonden resultaat toeval is.

24 De Holm-Bonferroni methode: Holm, S. (1979). A simple sequentially rejective multiple test procedure. *Scandinavian Journal of Statistics*, 6, 65--70.

25 De drie vragen zijn: Wat vind je fijn in jouw leven? Wat kan er beter in jouw leven? Wat zou jij willen veranderen voor kinderen in Nederland?

Door wie is de vragenlijst ingevuld?

In dit hoofdstuk laten we zien door wie de vragenlijst is gevuld. Daarbij bespreken we demografische gegevens van deze kinderen en jongeren. Zo kijken we allereerst naar gender, leeftijd, schoolsituatie en woonsituatie. Verder kijken we naar hoeveel kinderen en jongeren opgroeien met problemen of in een kwetsbare situatie. Als laatste kijken we naar de geografische spreiding van alle respondenten over de provincies. In **bijlage 2** zijn de demografische gegevens van de verschillende subgroepen in dit rapport verder uiteengezet.

3.1 Kinderen en jongeren in heel Nederland

In totaal hebben 2729 kinderen en jongeren de vragenlijst van de Kinderombudsman helemaal ingevuld.²⁶ Deze groep bestaat uit 1429 jongens (52,4%), 1261 meisjes (46,2%) en 39 kinderen en jongeren (1,4%) die zich geen jongen of meisje voelen.²⁷

De gemiddelde leeftijd van al deze kinderen en jongeren is 11 jaar. Hiervan zijn er 2151 kinderen (78,8%) in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar en 578 jongeren (21,2%) in de leeftijd van 13 tot en met 18 jaar. Gezien het grote verschil in aantallen tussen kinderen en jongeren, bespreken we in de hierop volgende hoofdstukken deze twee leeftijdscategorieën apart. Alleen voor het overzicht in dit hoofdstuk nemen we deze twee leeftijdscategorieën samen.

Vrijwel alle kinderen en jongeren gaan naar school. De meeste (n=2022; 74,1%) gaan naar het primair onderwijs, waarvan een deel (n=315; 11,5%) naar het speciaal basisonderwijs. 352 jongeren (12,9%) gaan naar het voortgezet onderwijs. Daarnaast gaat een deel van de jongeren (n=119; 4,4%) naar het speciaal voortgezet onderwijs. 29 kinderen en jongeren (1,1%) gaan niet naar school, waarvan 7 kinderen en jongeren (0,3%) in plaats daarvan werken. Verder gaan er 19 jongeren (0,7%) naar het MBO en 14 (0,5%) naar het HBO of WO.

Bijna driekwart van de kinderen en jongeren woont bij beide ouders (n=1964; 72,0%). De overige kinderen en jongeren wonen voornamelijk bij een van hun ouders of er is sprake van co-ouderschap. Zo woont 12,7% (n=346) van hen bij hun moeder (eventueel met partner) en 1,8% (n=50) woont bij hun vader

(eventueel met partner). 152 kinderen en jongeren (5,6%) hebben een vorm van co-ouderschap. Daarnaast wonen 69 kinderen en jongeren (2,5%) in een instelling of pleeggezin.

3.2 Ervaren problemen

In de vragenlijst hebben 790 kinderen en jongeren (28,9%) aangegeven één of meerdere persoonlijke problemen te hebben en 631 kinderen en jongeren (23,1%) hebben thuis met één of meerdere problematische situaties te maken. Bij deze groep kan ook sprake zijn van zowel problemen in de thuissituatie hebben als problemen in de eigen ontwikkeling.

Problemen van kinderen en jongeren zelf

Meer dan de helft van de 790 kinderen en jongeren met persoonlijke problemen geeft aan naar het speciaal (basis)onderwijs te gaan (n=453, 16,6% van het totaal aantal kinderen en jongeren dat de vragenlijst heeft ingevuld). Daarnaast krijgen 151 kinderen en jongeren (5,5%) jeugdhulp of jeugd-GGZ en staan 44 kinderen en jongeren (1,6%) nog op de wachtlijst voor jeugdhulp. Er zijn 133 kinderen en jongeren die aangeven psychische problemen te hebben (4,9%) en 133 kinderen en jongeren geven aan dat ze een lichamelijke aandoening hebben (4,9%). Tot slot zijn er 90 kinderen en jongeren (3,3%) die aangeven dat zij vanuit een ander land naar Nederland zijn gevlucht.

Problemen in de thuissituatie

Van de 631 kinderen en jongeren die te maken hebben met een problematische thuissituatie, geven er 240 (8,8%) aan dat er sprake is van ruzie en geweld thuis. Het kan zijn dat er geschreeuwd en/of gescholden wordt, maar er kan ook sprake zijn van fysiek geweld zoals schoppen of slaan. Verder geven 214 kinderen en jongeren (7,8%) aan dat zij gescheiden ouders hebben die niet meer normaal met elkaar kunnen omgaan. Ook zijn er 103 kinderen en jongeren (3,8%) die aangeven dat er thuis weinig geld is. Tot slot zijn er 176 kinderen en jongeren (6,4%) waarbij een ouder een lichamelijke ziekte heeft en zijn er 81 (3,0%) die een ouder hebben met een verslaving of andere psychische problemen.

²⁶ Voor dit onderzoek zijn alleen de vragenlijsten die helemaal zijn ingevuld gebruikt.

²⁷ Voor al deze en de percentages die volgen geldt: het percentage refereert aan het totaal aantal kinderen en jongeren dat de vragenlijst helemaal heeft ingevuld.

3.3 Geografische spreiding

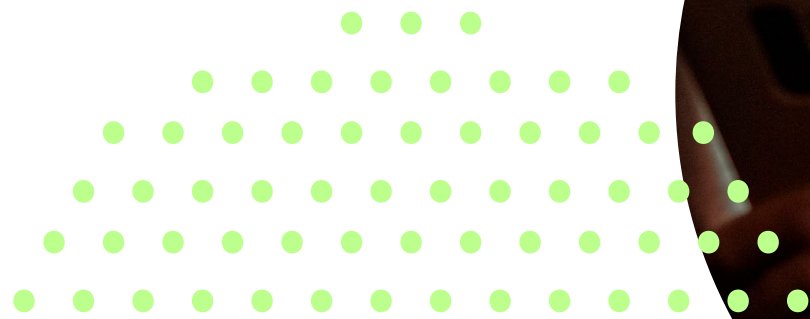
De kinderen en jongeren die de vragenlijst hebben ingevuld wonen verspreid over heel Nederland. Niet alle provincies zijn even goed vertegenwoordigd in de ingevulde vragenlijsten.

In tabel 1 is per provincie het aantal kinderen en jongeren en het aandeel ten opzichte van het totaal aantal kinderen en jongeren weergegeven, naast het percentage van 8- t/m 18-jarigen in de bevolking van iedere provincie.²⁸

	Steekproef (aantal)	Steekproef (percentage)	Populatie (percentage)
Drenthe	87	3,2%	2,9%
Flevoland	102	3,7%	2,9%
Friesland	166	6,1%	3,9%
Gelderland	172	6,3%	12,3%
Groningen	134	4,9%	3,1%
Limburg	126	4,6%	5,4%
Noord-Brabant	481	17,6%	14,3%
Noord-Holland	412	15,1%	16,1%
Overijssel	217	8,0%	7,2%
Utrecht	257	9,4%	8,3%
Zeeland	102	3,7%	2,1%
Zuid-Holland	473	17,3%	21,6%
Totaal	2729	100,0%	100,0%

Tabel 1: Geografische spreiding van kinderen en jongeren over provincies

28 Berekend aan de hand van de bevolkingsdata van het CBS op 01-01-2022, <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/03759ned/table?dl=6C53A>

Hoe ervaren kinderen en jongeren hun offline levenskwaliteit?

Margrite Kalverboer in gesprek met jongeren

In dit hoofdstuk staat de offline kwaliteit van leven centraal. Eerst kijken we in paragraaf 4.1 naar de verschillen tussen kinderen (8-12 jaar) en jongeren (13-18 jaar). In paragraaf 4.2 en 4.3 kijken we naar verschillen tussen genderidentiteiten (jongens, meisjes en hen die zich als anders identificeren). Dit doen we eerst voor de groep kinderen, en daarna voor de groep jongeren. In paragraaf 4.4 staat een samenvatting met de belangrijkste resultaten uit dit hoofdstuk.

4.1 Verschillen in de offline kwaliteit van leven tussen kinderen (8-12 jaar) en jongeren (13-18 jaar)

In deze paragraaf gaan we in op de verschillen in de offline kwaliteit van leven tussen twee leeftijdsgroepen: kinderen van 8 tot 12 jaar en jongeren van 13 tot 18 jaar. De groep kinderen (n=2151) is groter dan de groep jongeren (n=578) die de vragenlijst heeft ingevuld. De gemiddelde leeftijd van kinderen is 10,4 jaar en gemiddelde leeftijd van jongeren is 14,5 jaar.

Rapportcijfer

Als we in tabel 2 kijken naar de rapportcijfers die kinderen en jongeren geven aan hun offline kwaliteit van leven, dan zien we dat kinderen hun leven met een 8,2 significant hoger beoordelen dan jongeren, die een 7,5 geven.²⁹ Beide rapportcijfers laten zien dat zowel kinderen als jongeren tevreden zijn over hun leven. Maar, het aantal jongeren dat een onvoldoende geeft aan hun leven ligt 6,5% hoger dan het aantal kinderen dat ontevreden is over hun leven.

Omgevingsvoorwaarden totaalscores

Van de 14 omgevingsvoorwaarden beschouwen kinderen er gemiddeld 12,9 als voldoende of goed, bij jongeren is dat gemiddeld bij 12,4 van de omgevingsvoorwaarden het geval. Dat verschil komt door zowel de omgevingsvoorwaarden die gaan over de thuissituatie als die gaan over de bredere omgeving (beide een verschil van 0,3). Voor beide leeftijdsgroepen geldt dat zij iets meer tevreden zijn over hun thuissituatie dan hun bredere omgeving.

	8-12 jarigen	13-18 jarigen
Gemiddeld rapportcijfer offline	8,2	7,5
Aantal en percentage onvoldoende rapportcijfer offline	171 (7,9%)	83 (14,4%)
Gemiddelde score BIC-totaal	12,9	12,4
Gemiddelde score BIC-thuis	6,7	6,4
Gemiddelde score BIC-omgeving	6,3	6,0

Tabel 2: Offline rapportcijfer, aantallen onvoldoendes en BIC-scores voor kinderen en jongeren

29 Willekeurige permutatietoets: $p < 0,001$.

‘Betere hulp voor stress. Bijna alle kinderen op het middelbaar ervaren heel erg veel stress en daar wordt veel te weinig aandacht aan geschonken.’

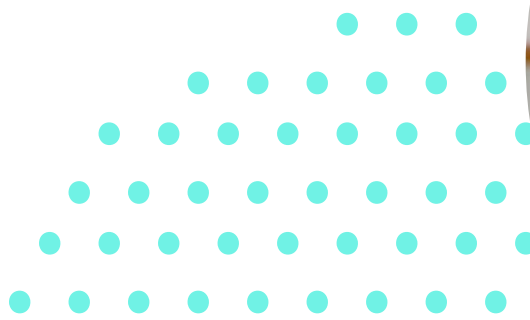
Jongen uit Noord-Brabant, 13 jaar

‘Ik wil dat alle kinderen veilig kunnen spelen.’

Jongen uit Friesland, 11 jaar

‘Ik wil minder stress van school en betere vrienden die mij wat meer als prioriteit zien.’

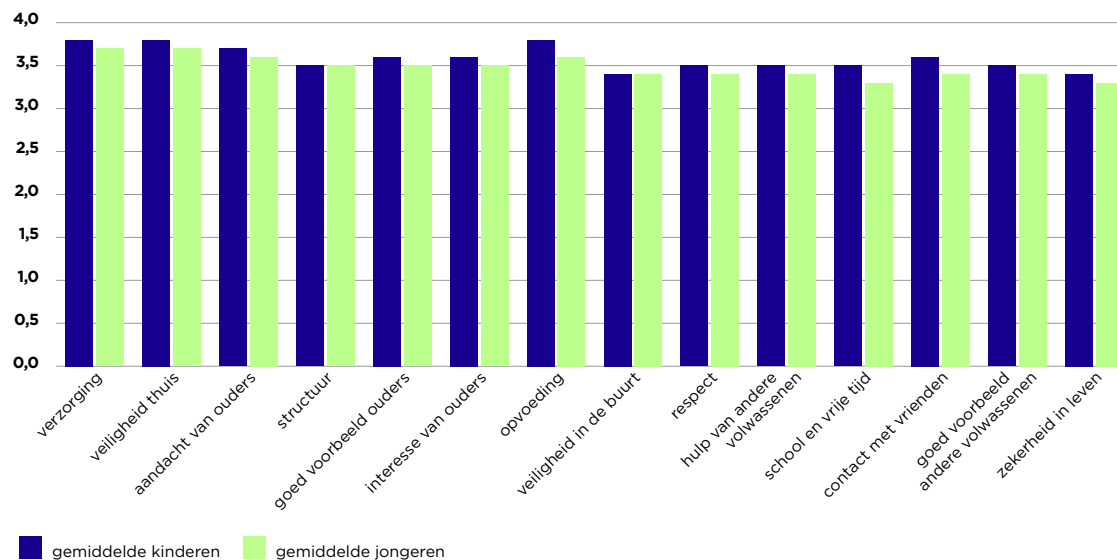
Meisje uit Drenthe, 15 jaar

Gemiddelde score op 14 omgevingsvoorwaarden

In grafiek 1 zie je dat voor bijna alle omgevingsvoorwaarden kinderen gemiddeld een iets hogere score hebben dan jongeren. Met uitzondering van de ervaren veiligheid in de buurt die kinderen en jongeren vrijwel hetzelfde beoordelen.

Voor de omgevingsvoorwaarden thuis waarden zowel kinderen als jongeren de verzorging en opvoeding die ze krijgen gemiddeld het hoogst. De gemiddelde scores voor aandacht, interesse en goede voorbeelden van ouders en voor veiligheid en structuur thuis liggen hoog voor beide leeftijdsgroepen.

Grafiek 1: Gemiddelde score per omgevingsvoorwaarde voor kinderen en jongeren

4.2 Verschillen in de offline kwaliteit van leven tussen genderidentiteiten bij kinderen (8-12 jaar)

Bij kinderen is de groep meisjes (n=983) ongeveer even groot als de groep jongens (n=1136), de groep die zich als anders identificeert (n=32) is veel kleiner. De gemiddelde leeftijd van de groepen ligt bij elkaar in de buurt (tussen de 10,4 en 10,7 jaar).

Rapportcijfers

Meisjes van 8 tot en met 12 jaar geven hun offline leven met een 8,1 gemiddeld een significant lager cijfer dan jongens van dezelfde leeftijd, die een 8,4 geven.³⁰ Kinderen in dezelfde leeftijdsgroep die zich als anders identificeren, geven hun leven gemiddeld een 7,8 en verschillen niet significant van de jongens of meisjes.³¹ Het percentage van de kinderen die hun leven een onvoldoende geven (een rapportcijfer van 5 of lager) is redelijk gelijk tussen jongens (7,0%) en meisjes (8,7%). Voor kinderen die zich als anders identificeren ligt dit percentage een stuk hoger (15,6% van deze groep).

‘Dat mijn ouders nog goed met elkaar om gaan terwijl ze aan het scheiden zijn en dat ze goed voor mij zorgen en dat ik hun dankbaar ben. Mijn vriendinnen vind ik ook echt heel speciaal. Ze zijn er bijna altijd voor me en ze zijn heel erg lief.’

Meisje uit Zuid-Holland, 12 jaar

Omgevingsvoorwaarden totaalscores

Van de 14 omgevingsvoorwaarden beschouwen meisjes en jongens er gemiddeld ongeveer evenveel als voldoende of

goed, respectievelijk 12,9 en 13,0. Er is bijna geen verschil in de gemiddelde score voor de omgevingsvoorwaarden over de thuissituatie en er is geen verschil in de gemiddelde score voor omgevingsvoorwaarden over de bredere sociale omgeving. Dat betekent dat de verschillen in levenskwaliteit tussen meisjes en jongens in deze leeftijdsgroep klein zijn. Voor kinderen die zich niet als jongen of meisje identificeren ligt met een score van 12 de gemiddelde score voor de 14 omgevingsvoorwaarden (bijna) een punt lager dan de andere groepen binnen deze leeftijds categorie. Zie voor een overzicht tabel 3.

	Meisjes	Jongens	Anders
Gemiddeld rapportcijfer offline	8,1	8,4	7,8
Aantal en percentage onvoldoende rapportcijfer offline	86 (8,7%)	80 (7,0%)	5 (15,6%)
Gemiddelde score BIC-totaal	12,9	13,0	12,0
Gemiddelde score BIC-thuis	6,6	6,7	6,3
Gemiddelde score BIC-omgeving	6,3	6,3	5,7

Tabel 3: Offline rapportcijfer, aantallen onvoldoendes en BIC-scores voor meisjes, jongens en anders van 8-12 jaar

30 Kruskal-Wallistoets, voor genderverschillen: $M_{meisjes} = 8,0$; $M_{jongens} = 9,0$; $M_{anders} = 8,0$; $H(2) = 24541$; $p < 0,001$. Dunns post-hoc toets, voor verschil jongens-meisjes: $Z = 4,60$; $p < 0,001$.

31 Dunns post-hoc toets. Verschil anders-meisjes: $Z = -1,21$; $p = 0,68$. Verschil anders-jongens: $Z = -2,33$; $p = 0,12$.

‘Ik wil dat er op scholen beter gelet wordt op de mentale gezondheid van kinderen. Van vriendinnen hoor ik namelijk regelmatig dat het niet helemaal goed gaat of ze hebben mentale problemen waar geen rekening mee wordt gehouden.’

Meisje uit Noord-Brabant, 16 jaar

Gemiddelde scores op 14 omgevingsvoorwaarden

In grafiek 2 staan de gemiddelde scores voor ieder van de 14 omgevingsvoorwaarden. De verschillen tussen jongens en meisjes binnen deze leeftijdscategorie zijn klein en liggen over het algemeen binnen een afstand van 0,1 punt van elkaar vandaan. De groep die consequent lager scoort op alle omgevingsvoorwaarden is de groep die zich als anders identificeert. Dat verschil is het grootst bij 'respect' en 'school en vrije tijd'.

4.3 Verschillen in de offline kwaliteit van leven tussen genderidentiteiten bij jongeren (13-18 jaar)

Onder de groep jongeren is de groep meisjes (n=278) niet veel kleiner dan de groep jongens (n=293), maar de groep die zich als anders identificeert (n=7) is veel kleiner. Hoewel dit aantal van 7 overeenkomt met de afspiegeling binnen onze samenleving, is het aantal jongeren die zich als anders identificeert zo klein dat het schetsen van de cijfers van deze groep geen betrouwbaar beeld geeft. De gemiddelde leeftijd van de groepen ligt bij elkaar in de buurt (van 14,0 tot 14,7 jaar).

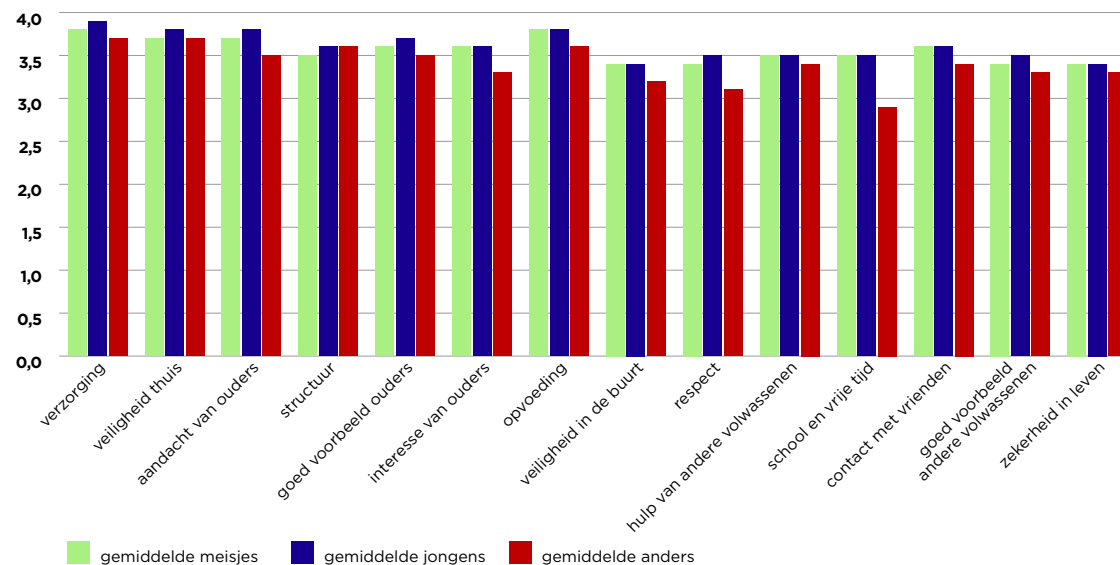
Rapportcijfer

Het rapportcijfer dat meisjes van 13 tot en met 18 jaar gemiddeld geven aan hun leven (7,1) is significant lager dan het cijfer dat jongens geven (7,9).³² Voor de groep die zich anders identificeert is dit een 6,4.³³ Daarmee scoren jongens 0,8 punt hoger dan meisjes en 1,5 punt hoger dan jongeren die zich als anders identificeren. Dat betekent dat de verschillen in rapportcijfer tussen genderidentiteiten bij jongeren groter zijn dan bij kinderen.

'Ik krijg liefde, steun, verzorging en aandacht.'

Jongere die zich als anders identificeert

Dit zien we ook terug bij jongeren die hun leven een onvoldoende geven. Onder jongeren die zich als anders identificeren is deze groep in percentage het grootst 28,6%. Het betreft hier echter maar 2 jongeren. Daarna volgen de meisjes met een percentage van 19,1% en tot slot de jongens met een percentage van 9,6%.

Grafiek 2: Gemiddelde score per omgevingsvoorwaarde voor meisjes, jongens en anders van 8-12 jaar

'Niet zo onzeker zijn en positief in het leven staan en niet denken dat je niks kunt en dat ik van mezelf ga houden.'

Meisje uit Noord-Holland, 15 jaar

Omgevingsvoorwaarden totaalscores

Van de 14 omgevingsvoorwaarden beschouwen jongens er gemiddeld 12,7 als voldoende of goed. Bij meisjes is dat bij 12,1 omgevingsvoorwaarden het geval en bij jongeren die zich als anders identificeren is dat bij 7,1 omgevingsvoorwaarden. Daarmee ligt de gemiddelde score voor de omgevingsvoorwaarden bij jongeren die zich als anders identificeren veel lager dan de andere twee genderidentiteiten. Deze groep scoort voor zowel thuis als in de brede omgeving een stuk lager dan zowel meisjes als jongens. Wederom vraagt het kleine aantal jongeren dat zich als anders identificeert hier om voorzichtigheid

32 Willekeurige permutatietoets: $p < 0,001$.

33 Er zijn geen statistische toetsen uitgevoerd op de groep jongeren van 13-18 jaar die zich als anders identificeert, omdat deze groep hiervoor te klein is (n=7).

in het duiden van deze resultaten. Meisjes scoren iets lager dan jongens voor zowel de omgevingsvoorwaarden thuis als bij de bredere omgevingsvoorwaarden.

	Meisjes	Jongens	Anders
Gemiddeld rapportcijfer offline	7,1	7,9	6,4
Aantal en percentage onvoldoende rapportcijfer offline	53 (19,1%)	28 (9,6%)	2 (28,6%)
Gemiddelde score BIC-totaal	12,1	12,7	7,1
Gemiddelde score BIC-thuis	6,3	6,5	4,0
Gemiddelde score BIC-omgeving	5,8	6,2	3,1

Tabel 4: Offline rapportcijfer, aantallen onvoldoendes en BIC-scores voor meisjes, jongens en anders van 13-18 jaar

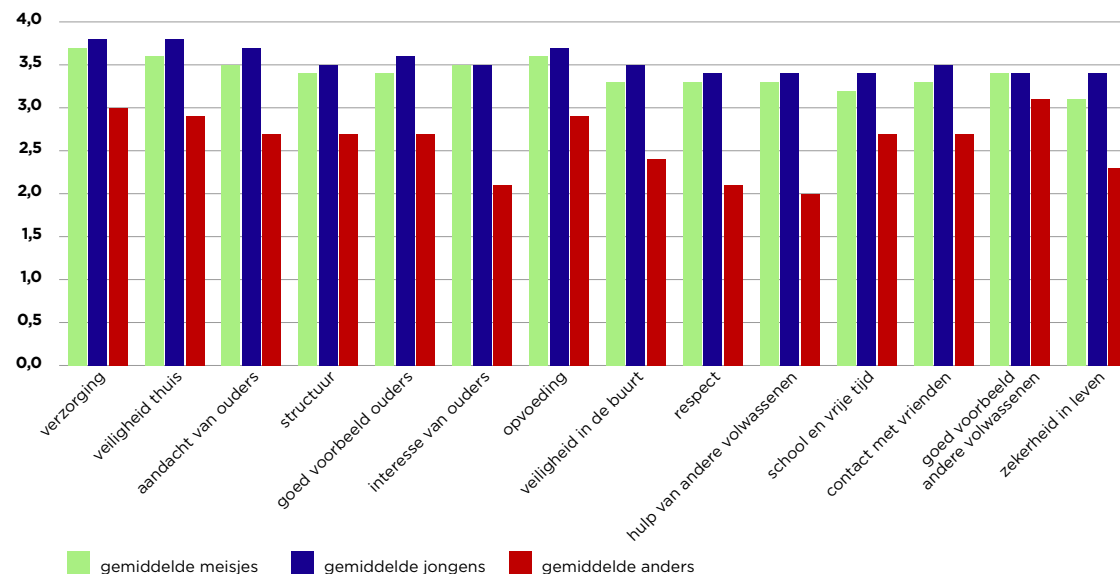
Gemiddelde scores op 14 omgevingsvoorwaarden

In grafiek 3 worden de gemiddelde scores per omgevingsvoorwaarde weergegeven per gender. De verschillen tussen jongens en meisjes zijn steeds redelijk klein en wijken 0,1 tot 0,3 punten af van elkaar. De score van jongens vallen daarbij consequent hoger uit dan de score van meisjes, met uitzondering van het hebben van de omgevingsvoorwaarde 'goede voorbeelden', waarbij jongens en meisjes dezelfde score hebben.

De 7 jongeren die zich als anders identificeren scoren gemiddeld op alle omgevingsvoorwaarden beduidend lager dan jongens en meisjes. Het maakt daarbij niet uit of het over de thuissituatie gaat of de omgeving buitenshuis.

4.4 Samenvattend

Waar kinderen hun leven gemiddeld een 8,2 geven, is dat voor jongeren een 7,5. Voor alle omgevingsvoorwaarden scoren jongeren gemiddeld iets lager dan kinderen, met uitzondering van 'veiligheid in de buurt' die voor beide groepen gelijk is. Daarnaast geven jongeren hun leven bijna twee keer zo vaak een onvoldoende in vergelijking met kinderen. Jongeren zijn dus minder tevreden over de kwaliteit van hun offline leven offline dan kinderen.

Grafiek 3: Gemiddelde score per omgevingsvoorwaarde voor meisjes, jongens en anders van 13-18 jaar

In de leeftijdscategorie van 8-12 jaar geven jongens hun leven gemiddeld een rapportcijfer van 8,4. Bij meisjes is dat een 8,1 en bij kinderen die zich als anders identificeren is dat een 7,8. Bekeken vanuit het aandeel kinderen dat een onvoldoende geeft aan hun leven dan is het verschil tussen jongens en meisjes minder dan 2 procent, terwijl het bij kinderen die zich als anders identificeren ongeveer twee keer zo hoog ligt dan bij jongens of meisjes. De scores voor alle omgevingsvoorwaarden liggen bij jongens en meisjes vaak niet meer dan 0,1 punt uit elkaar, daarom zijn de gemiddelde totaalscore, de score voor de thuissituatie en voor de bredere sociale omgeving (bijna) gelijk aan elkaar. Kinderen die zich als anders identificeren scoren gemiddeld lager op alle omgevingsvoorwaarden. Dat verschil is het grootst bij 'respect' en 'school en vrije tijd'.

'Mijn vader zei; Sla iedereen die jou slaat. Sla hen terug.'

Jongere die zich als anders identificeert

Bij jongeren in de leeftijd van 13-18 jaar zien we dat de verschillen groter worden: jongens geven hun leven dan gemiddeld een rapportcijfer van 7,9, terwijl dat bij meisjes gemiddeld een 7,1 is. Jongeren die zich als anders identificeren geven gemiddeld een rapportcijfer van 6,4. Deze verschillen zien we ook terug in het aandeel jongeren dat hun leven een onvoldoende geeft. Ten opzichte van jongens geven meisjes ruim twee keer zo vaak een onvoldoende. Jongeren die zich als anders identificeren geven drie keer zo vaak als jongens een onvoldoende. Een zelfde beeld zien we ook in de verschillen op de gemiddelde totale score voor de omgevingsvoorwaarden. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de gemiddelde scores voor de thuissituatie minder afwijken tussen de genderidentiteiten dan de gemiddelde scores voor de bredere sociale leefomgeving.

Over het algemeen kunnen we concluderen dat jongens meer tevreden zijn over hun kwaliteit van leven offline, dan de andere twee genderidentiteiten, al is voorzichtigheid geboden gezien het kleine aantal jongeren in deze groep die zich als anders identificeert.

Hoe ervaren kinderen en jongeren hun online levenskwaliteit?

In dit hoofdstuk staat de online levenskwaliteit centraal. Ook hierbij kijken we eerst in paragraaf 5.1 naar de verschillen tussen kinderen (8-12 jaar) en jongeren (13-18 jaar). Vervolgens kijken we in paragraaf 5.2 naar de verschillen tussen jongens, meisjes en kinderen en jongeren die zich als anders identificeren bij de groep kinderen, waarna we hetzelfde doen in paragraaf 5.3 voor de groep jongeren. In paragraaf 5.4 staat de samenvatting met de belangrijkste resultaten uit dit hoofdstuk. In **bijlage 2** staan de demografische gegevens van de verschillende subgroepen uit dit hoofdstuk.

5.1 Verschillen in de online kwaliteit van leven tussen kinderen (8-12 jaar) en jongeren (13-18 jaar)

Rapportcijfer

Kinderen geven hun leven online met een 7,7 gemiddeld een significant hoger cijfer dan jongeren, die hun leven online gemiddeld een 7,2 geven.³⁴ Verder is het percentage kinderen dat hun leven online een onvoldoende geeft vier procent lager dan het percentage jongeren.

	8-12 jarigen	13-18 jarigen
Gemiddeld rapportcijfer online	7,7	7,2
Aantal en percentage onvoldoende rapportcijfer online	310 (14,4%)	107 (18,5%)

Tabel 5: Online rapportcijfer en aantallen onvoldoendes voor kinderen en jongeren

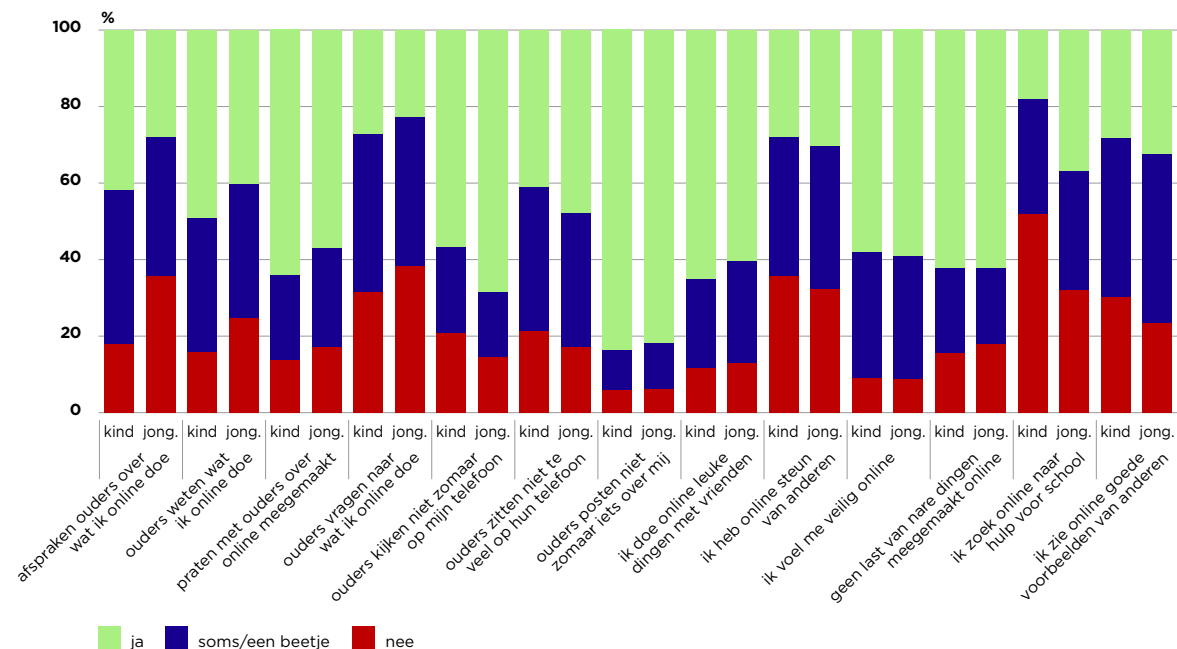
13 vragen over online wereld

In grafiek 4 staan de zeven stellingen over welke rol de online wereld bij kinderen en jongeren thuis speelt en zes stellingen over welke rol de online wereld speelt in hun bredere sociale omgeving. Bij iedere stelling konden zij aangeven of hier wel, een beetje, of geen sprake van is in hun leven.

Afspraken en toezicht

Uit de stellingen blijkt dat ouders een grotere rol in het online leven spelen van kinderen dan bij jongeren. Onder kinderen geeft 17,8% aan geen afspraken met ouders te maken over wat ze online doen, onder jongeren ligt dat percentage met 35,8% twee keer zo hoog. Het merendeel van de ouders kijkt niet zomaar zonder toestemming op de telefoon van hun kinderen. Onder kinderen geeft 43,2% aan dat hun ouders dat (soms) wel doen, onder jongeren is dat 31,5%. Ook blijkt uit de toelichting dat kinderen zich drukker maken over het toezicht van hun ouders dan jongeren. Zo vertellen sommige kinderen dat ze vinden dat er te veel toezicht is of te veel afspraken zijn. Tegelijkertijd vertellen andere kinderen dat ze tevreden zijn met de afspraken die ze maken met hun ouders over wat ze online doen en dat ze het normaal vinden dat hun ouders met hun instemming op hun telefoon mogen kijken. Bij jongeren is vertrouwen een groter thema, waarin zij aangeven dat hun ouders hen vertrouwen om goed om te gaan met de online wereld.

34 Willekeurige permutatietoets: $p < 0,001$.

Grafiek 4: Verdeling van antwoorden (ja, soms/een beetje, nee) per vraag over de online wereld, voor kinderen en jongeren

Betrokkenheid en veiligheid online

Waar 84,2% van de kinderen aangeeft dat hun ouders (een beetje) weten wat ze online doen, ligt dat percentage onder jongeren bijna 10% lager (75,4%). De meeste kinderen en jongeren kunnen met hun ouders praten over wat ze online tegenkomen, maar bij 13,6% van de kinderen en 17,1% van de jongeren is dat niet het geval. Daarnaast ligt het percentage ouders dat *niet* vraagt naar wat hun kinderen online doen een stuk hoger. Dat is het geval bij 31,4% van de kinderen en 38,2% van de jongeren. Dat kan problematisch zijn wanneer kinderen of jongeren iets naars tegenkomen online en niet het gevoel hebben dat ze daar over kunnen praten. Ongeveer evenveel kinderen (41,9%) als jongeren (40,9%) geven aan dat zij zich (soms) onveilig voelen online. Het percentage dat online nare dingen heeft meegemaakt waar ze last van hebben gehad, ligt bij kinderen (15,5%) iets lager dan bij jongeren (17,8%). Toch vertellen kinderen in de toelichting vaker over dat ze nog last hebben van heftige of ongepaste beelden of nare gebeurtenissen dan dat jongeren dat benoemen.

Voorbeeldgedrag van ouders

Over het gedrag van hun ouders zijn er maar kleine verschillen tussen kinderen en jongeren. Ongeveer evenveel kinderen (83,8%) als jongeren (81,8%) geeft aan dat hun ouders niet zomaar iets online posten over hen. Kinderen (58,8%) vinden iets vaker dan jongeren (52,1%) dat hun ouders (soms) te veel op hun telefoon zitten.

Activiteiten online

Verder gebruikt het merendeel van de kinderen (88,4%) en jongeren (87,0%) het internet om (soms) leuke dingen te doen met vrienden. De kleine groep die dat niet doet geeft in de toelichting soms aan dat zij geen vrienden hebben om te berichten of om samen mee te spelen online. Uit de toelichting blijkt dat bij beide leeftijdsgroepen vooral gamen, sociale media, filmpjes kijken en muziek luisteren populair zijn. Ook geven kinderen (64,2%) en jongeren (67,6%) ongeveer even vaak aan dat zij (soms) steun van anderen online vinden, zoals door het kijken van een video of door te chatten met anderen. Wat betreft het zien van goede voorbeelden op het internet vindt 30,2% van de kinderen die niet, 41,1% soms en 28,4% wel. Onder jongeren vindt 23,5% die niet, 44,1% soms en 32,4% wel. Dat betekent dat jongeren geneigd zijn om iets positiever te zijn over de voorbeelden van anderen die ze online tegenkomen dan kinderen. Maar het betekent ook dat het merendeel van zowel kinderen als jongeren niet vindt dat online goed voorbeeldgedrag te vinden is.

‘Mijn mama kijkt altijd wat ik heb gedaan die dag op mijn telefoon en ik moet om 7 uur mijn telefoon inleveren en zij zitten er wel heel lang op.’

Meisje uit Zeeland, 11 jaar

‘Ik maak websites in codetaal, en dat gaat mijn ouders boven de pet, maar ze vertrouwen me.’

Jongen uit Noord-Holland, 13 jaar

'K-pop is heel belangrijk voor mij en K-dramas.'

Meisje uit Noord-Holland, 14 jaar

'Ik hou van gamen en daardoor vind ik het best leuk om op het internet games zoals Roblox of Fortnite te spelen.'

Jongen uit Zuid-Holland, 10 jaar

Het grootste verschil tussen kinderen en jongeren zit in het (soms) gebruiken van het internet als hulpmiddel bij schoolwerk, wat bij jongeren (68,0%) vaker voorkomt dan bij kinderen (48,2%). Uit de toelichting blijkt dat vooral jongeren het internet gebruiken wanneer ze iets op school niet begrepen of om te helpen bij hun huiswerk. Een ander verschil dat uit de toelichting naar voren komt is dat vooral kinderen aangeven dat ze nog geen telefoon hebben, nauwelijks gebruik maken van het internet of niet op sociale media zitten.

'Ik heb nog geen telefoon, die krijg ik voor mijn verjaardag als ik 12 word.'

Meisje uit Zuid-Holland, 11 jaar

'Ik ben pas 8 en ik heb nog geen eigen telefoon en ik mag niet alles doen op internet.'

Meisje uit Groningen, 8 jaar

5.2 Verschillen in de online kwaliteit van leven tussen genderidentiteiten bij kinderen (8-12 jaar)

Rapportcijfer

Het rapportcijfer dat meisjes van 8 tot en met 12 jaar geven aan hun leven online is gemiddeld een 7,4 en is significant lager dan de 8,0 die jongens hiervoor geven.³⁵ Kinderen die zich anders identificeren geven een 7,5 en verschillen niet significant van jongens en meisjes.³⁶

Het percentage meisjes dat hun leven online een onvoldoende geeft is met 17,8% het hoogst. Bij jongens is daar sprake van bij 11,5% en bij kinderen die zich als anders identificeren bij 12,5%.

	Meisjes	Jongens	Anders
Gemiddeld rapportcijfer offline	7,4	8	7,5
Aantal en percentage onvoldoende rapportcijfer offline	175 (17,8%)	131 (11,5%)	4 (12,5%)

Tabel 6: Online rapportcijfer en aantallen onvoldoendes voor meisjes, jongens en anders van 8-12 jaar

13 vragen over online wereld

In grafiek 5 staan de stellingen over online wereld weergegeven voor jongens, meisjes en kinderen die zich als anders identificeren van 8 tot en met 12 jaar oud. De verschillen tussen genderidentiteiten zijn binnen deze leeftijdsgroep over het algemeen klein. Op deze leeftijd zie je dat meisjes iets meer te maken hebben met afspraken en toezicht, terwijl kinderen die zich als anders identificeren iets vaker aangeven dat hun ouders niet weten wat ze online doen en er niet naar vragen. Ook is te zien dat meisjes zich vaker onveilig voelen online en te maken krijgen met voorbeelden op het internet die slecht voor hun zelfbeeld zijn.

Afspraken en toezicht

Uit de stellingen blijkt dat er bij meisjes het vaakst afspraken zijn over wat zij online mogen doen (86,1%). Onder kinderen die zich als anders identificeren ligt dat percentage 14,2% lager en is er, in vergelijking met de andere twee genderidentiteiten, het vaakst sprake van dat zij geen enkele afspraak met hun ouders hierover hebben (28,1%). Meisjes en jongens geven ongeveer even vaak aan dat hun ouders weten wat ze online doen (49,4% en 49,3%), kinderen die zich als anders identificeren geven dit minder vaak aan (34,4%). Ook geven kinderen die zich als anders identificeren het vaakst aan dat hun ouders (soms) niet vragen naar wat ze online doen (81,2%).

'Ik heb geen telefoon, wel een tablet, en als ik er een spelletje op wil zetten dan heb ik eerst toestemming nodig, maar dat krijg ik altijd.'

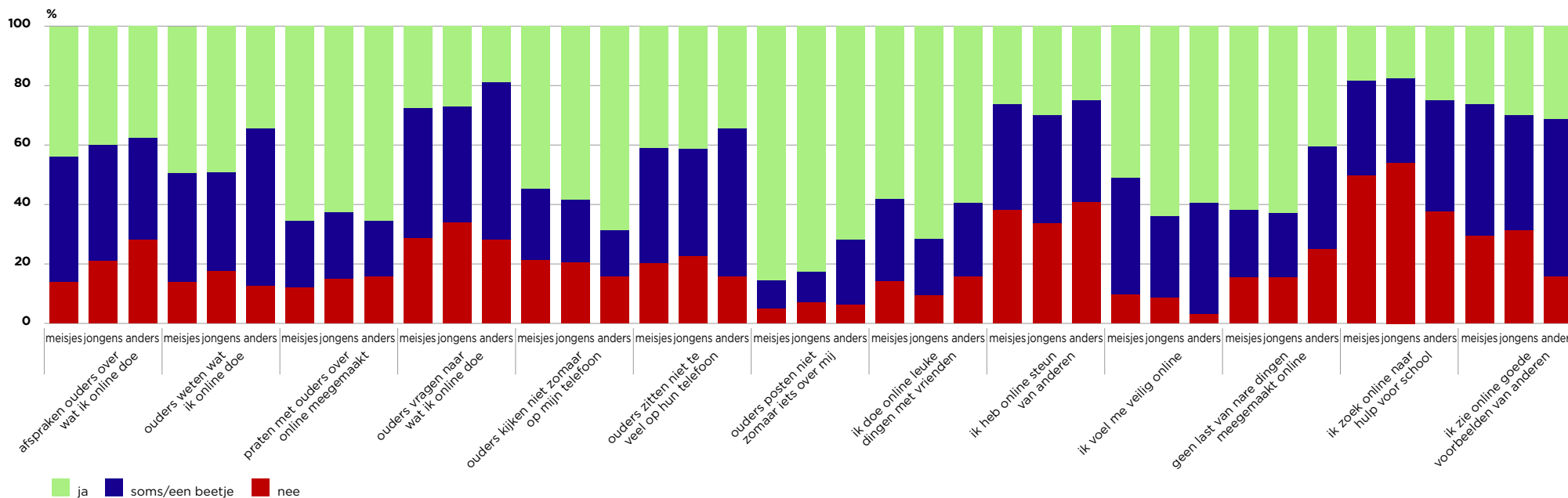
Meisje uit Zuid-Holland, 12 jaar

'Ik heb ouderlijk toezicht dan zien ze wat ik doe en als ik een spel wil downloaden dan moet m'n moeder het toelaten.'

Meisje uit Zeeland, 8 jaar

35 Kruskal-Wallis-toets, voor genderverschillen: $M_{meisjes} = 8,0$; $M_{jongens} = 8,0$; $M_{anders} = 7,5$; $H(2) = 68175$; $p < 0,001$. Dunns post-hoc toets, voor verschil jongens-meisjes: $Z = 8,19$; $p < 0,001$.

36 Dunns post-hoc toets. Verschil anders-meisjes: $Z = 0,06$; $p = 0,95$. Verschil anders-jongens: $Z = -1,93$; $p = 0,27$.

Grafiek 5: Verdeling van antwoorden (ja, soms/een beetje, nee) per vraag over de online wereld, voor meisjes, jongens en anders van 8-12 jaar

Wat betreft toezicht geven kinderen die zich als anders identificeren het vaakst aan dat hun ouders niet zonder hun toestemming op hun telefoon kijken (68,8%). Meisjes geven het vaakst aan dat hun ouders dat juist wel doen (54,7%). In de toelichting vertellen meisjes vaker dan jongens over hoe afspraken en toezicht in overeenstemming tot stand zijn gekomen met hun ouders. Toch zijn er ook jongens en meisjes die hun ouders juist te streng vinden.

“Ze kijken wel op mijn telefoon als ik er niet ben maar dat vind ik prima want ik doe toch geen stiekeme dingen.”

Meisje uit Overijssel, 11 jaar

“Ik vind dat ouders te veel op mijn telefoon kijken zonder toestemming, want misschien heb ik iets dat ik niet met mijn ouders wil delen en dan zien ze het.”

Jongen uit Noord-Holland, 12 jaar

Voorbeeldgedrag van ouders

Wat betreft het online gedrag van de ouders, zijn de verschillen tussen genderidentiteiten wederom klein en vinden alle drie de groepen dat hun ouders wel wat minder op hun telefoon kunnen zitten. In de toelichting geven meisjes het meest aan dat zij dit storend vinden. Bij meisjes posten ouders het minst ongevraagd iets over hun dochter (85,6%).

‘Mijn vader zit vaak tijdens het eten op zijn telefoon.’

Meisje uit Noord-Brabant, 11 jaar

‘Mijn ouders weten eigenlijk niet dat een kind toestemming moet geven, dus ze sturen foto’s van mij naar familie, en dat vind ik niet prettig.’

Jongen uit Noord-Holland, 12 jaar

‘Ja, ze zitten zeg maar meer op hun telefoon dan met ons.’

Meisje uit Zuid-Holland, 12 jaar

‘Ik vind dat ouders te veel op mijn telefoon kijken zonder toestemming, want misschien heb ik iets dat ik niet met mijn ouders wil delen en dan zien ze het.’

Jongen uit Noord-Holland, 12 jaar

Activiteiten online

Jongens geven het vaakst aan dat zij online (soms) leuke dingen doen met vrienden (90,7%). Er zijn weinig verschillen tussen de genderidentiteiten wat betreft de steun die zij online vinden. Verder kijken zowel meisjes als jongens iets minder op het internet voor hulp bij hun schoolwerk dan kinderen die zich als anders identificeren.

‘Ik app mijn vrienden nooit want ik heb geen Whatsapp of andere sites. Ik heb alleen contact op Roblox en natuurlijk ook op school.’

Jongen uit Noord-Brabant, 11 jaar

‘Ik zoek vaker dingen op Google voor school omdat ik soms m’n juf/meester niet snap.’

Meisje uit Noord-Holland, 10 jaar

Veiligheid online

Bijna de helft van de meisjes (49,0%) in deze leeftijdscategorie voelt zich (soms) onveilig online. Dat is ongeveer 13 procent hoger dan jongens en 10 procent hoger dan kinderen die zich als anders identificeren. Uit de toelichting blijken hiervoor uiteenlopende redenen. Sommige kinderen hebben last van negatieve comments die worden achtergelaten op hun sociale media, maar ook gehackte wachtwoorden en malware vormen een probleem. Dat informatie op het internet zich makkelijk kan verspreiden en niet meer teruggenomen kan worden vormt volgens kinderen ook een gevaar. Enkele kinderen hebben zelfs te maken gehad met seksueel misbruik online. Opvallend is dat kinderen die zich als anders identificeren vaker iets naars hebben meegemaakt online waar ze (soms) last van hebben gekregen (59,4%) dan meisjes (38,3%) als jongens (36,9%).

‘Ik vind sociale media een bijzondere uitvinding, maar heel gevaarlijk want ik heb namelijk een keer iets zonder dat ik erbij dacht iets gestuurd en het werd aan meerdere mensen doorverteld.’

Meisje uit Noord-Holland, 12 jaar

‘Ik heb heftige dingen meegemaakt met sociale media, daarom heb ik mezelf gedwongen om afstand te houden van mijn telefoon en nu zit ik alleen maar op de iPad.’

Meisje uit Zuid-Holland, 11 jaar

‘Ik moest een keer naakt en mijn blote kont aanraken.’

Meisje uit Limburg, 11 jaar

Voorbeelden online

Meisjes geven iets minder aan goede voorbeelden te vinden op het internet dan jongens en kinderen die zich als anders identificeren. Uit de toelichtingen blijkt dat meisjes, vaker dan de andere twee genderidentiteiten, voorbeelden tegenkomen die slecht zijn voor hun zelfbeeld. Verder vertellen meisjes in de toelichting vaker dan jongens dat zij op deze leeftijd nog niet op sociale media zitten of nog geen telefoon hebben.

‘Ik vind het best vervelend om te zien hoe knap anderen zijn.’

Meisje uit Noord-Brabant, 11 jaar

‘Goede voorbeelden van anderen op internet: matig. Er wordt wel veel over make up en bezig zijn met je lichaam op internet gezet.’

Meisje uit Noord-Holland, 12 jaar

‘Je moet je eigen leven leiden en dat moet je niet vergelijken met dat van anderen.’

Meisje uit Noord-Brabant, 10 jaar

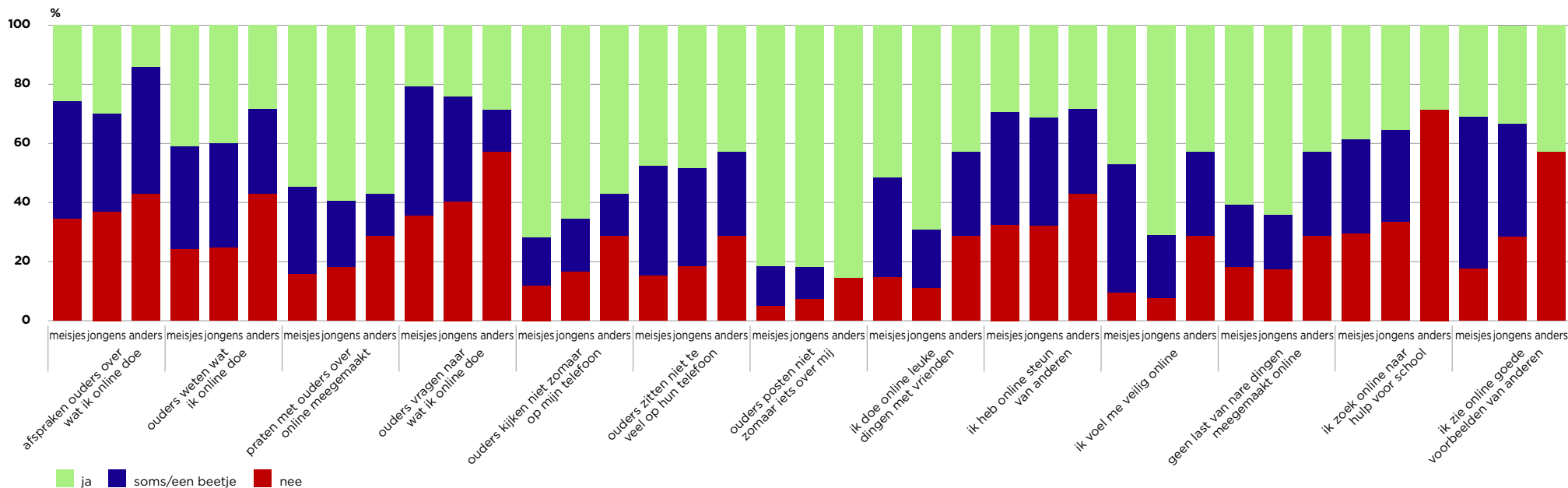
5.3 Verschillen in de online kwaliteit van leven tussen genderidentiteiten bij jongeren (13-18 jaar)

Rapportcijfer

Meisjes van 13 tot en met 18 jaar geven hun online leven met een 6,7 een significant lager rapportcijfer dan jongens in dezelfde leeftijd, die een 7,7 geven.³⁷ Jongeren die zich anders identificeren geven een 7,9.³⁸ Daarmee scoren jongens 1 punt

³⁷ Willekeurige permutatietoets: $p < 0,001$.

³⁸ Er zijn geen statistische toetsen uitgevoerd op de groep jongeren van 13-18 jaar die zich als anders identificeert, omdat deze groep hiervoor te klein is ($n=7$).

Grafiek 6: Verdeling van antwoorden (ja, soms/een beetje, nee) per vraag over de online wereld, voor meisjes, jongens en anders van 13-18 jaar

hogere dan meisjes en 0,2 punten lager dan jongeren die zich als anders identificeren. Zoals al eerder benoemd moeten we voorzichtig zijn met de interpretatie van deze resultaten vanwege het kleine aantal jongeren in onze steekproef dat zich als anders identificeert (n=7).

Het percentage meisjes dat hun leven online een onvoldoende geeft, is met 23,0% het hoogst. Bij jongens is daar sprake van bij 14,3% en bij jongeren die zich als anders identificeren bij 12,5%. Dat betekent dat meisjes veel vaker hun online leven een onvoldoende geven dan anderen binnen deze leeftijdsgroep.

	Meisjes	Jongens	Anders
Gemiddeld rapportcijfer online	6,7	7,7	7,9
Aantal en percentage onvoldoende rapportcijfer online	64 (23,0%)	42 (14,3%)	1 (12,5%)

Tabel 7: Online rapportcijfer en aantallen onvoldoendes voor meisjes, jongens en anders van 13-18 jaar

13 vragen over online wereld

In grafiek 6 staan de stellingen over online wereld weergegeven voor jongens, meisjes en jongeren die zich als anders identificeren van 13 tot en met 18 jaar oud. Zoals eerder aangegeven zijn, gezien het kleine aantal jongeren dat zich als anders identificeert in deze leeftijdsgroep (7), de uitkomsten voor die groep niet betrouwbaar.

De verschillen tussen genderidentiteiten zijn binnen deze leeftijdsgroep over het algemeen groter dan onder kinderen. Maar ook hier zien we dat meisjes en jongeren die zich als anders identificeren zich online minder veilig voelen dan jongens. Ook zijn de mate van ouderlijk toezicht en de afspraken met ouders bij meisjes nog steeds het hoogst. Onder jongens in deze groep geldt nog steeds dat zij het hoogste aandeel vormen bij het doen van leuke dingen online.

Afspraken, toezicht en betrokkenheid

Jongeren die zich als anders identificeren geven het vaakst aan dat zij geen afspraken hebben over wat ze online doen (42,9%). Bij meisjes ligt dat percentage het laagst met 34,5%. Jongeren geven aan dat ouders vaker niet of maar een beetje weten wat ze online doen, dan dat ze dat wel weten. Onder jongeren die zich als anders identificeren weten hun ouders het minst vaak wat ze online doen. Verder zijn jongens iets meer geneigd om met hun ouders te praten over wat zij online meemaken (59,4%), maar is onder meisjes het aandeel dat nooit praat met hun ouders over wat ze meemaken het kleinst (15,8%). Ook bij deze leeftijdscategorie zien we dat ouders weinig geneigd zijn om actief uit te vragen wat jongeren zoal doen online. Onder jongeren die zich als anders identificeren komt het meeste voor dat ouders niets uitvragen over hun online leven (57,1%) en onder meisjes komt dat het minste voor (35,6%).

‘We hebben duidelijke afspraken, en ik heb schermtijd op mijn telefoon.’

Jongens uit Noord-Holland, 14 jaar

‘Ik mag zelf kiezen wat ik doe en mijn ouders vinden het prima.’

Meisje uit Flevoland, 13 jaar

Wat betreft toezicht kijken minder ouders zonder toestemming op de telefoon van jongeren dan van kinderen. Bij meisjes wordt het vaakst altijd om toestemming gevraagd (71,9%) en bij jongeren die zich als anders identificeren het minst (57,1%). Als het op voorbeeldgedrag van ouders aankomt, vindt bij alle drie de genderidentiteiten grofweg de helft dat hun ouders (soms) teveel op hun telefoon zitten. Het aandeel ouders dat (soms) zonder toestemming informatie of foto's van hun kinderen post is relatief klein voor alle genderidentiteiten (14,3%-18,3%).

‘Mijn moeder keek mee, dat vond ik niet fijn. Nu is er geen toezicht meer.’

Meisje uit Noord-Holland, 14 jaar

‘Mijn ouders vertrouwen mij gewoon en hoeven geen controle.’

Jongens uit Noord-Brabant, 15 jaar

‘Mijn ouders doen niks over mij online zonder mijn toestemming.’

Meisje uit Utrecht, 16 jaar

Activiteiten online

Veel jongens (69,3%) geven aan dat zij structureel online leuke dingen doen met vrienden, terwijl meisjes en jongeren die zich als anders identificeren dit minder vaak aangeven (respectievelijk 51,4% en 42,9%). Ook in vergelijking met deze zelfde groepen in de leeftijdscategorie van 8-12 jaar. Over het online vinden van steun zijn alle drie de gendergroepen grofweg gelijk verdeeld met ongeveer 30% die inderdaad steun vindt in de online wereld. Het gebruik van het internet voor schoolwerk is onder jongens en meisjes bijna verdubbeld ten opzichte van de groep van 8-12 jaar. Waarbij zo'n 66,6% van de jongens en 70,5% van de meisjes (soms) het internet daarvoor gebruikt.

‘Ik game veel en ik mag zelf bepalen hoeveel ik speel.’

Jongens uit Limburg, 17 jaar

‘Ik speel spellen met mijn online vrienden.’

Jongen uit Limburg, 13 jaar

‘Ik heb alleen contact met m’n vrienden over positieve dingen.’

Meisje uit Groningen, 16 jaar

Veiligheid en voorbeelden online

Het meest opvallende aan de uitkomsten is dat het percentage meisjes dat zich (soms) onveilig voelt online (52,9%) ruim 20 procent hoger ligt dan bij jongens (29,0%). Eén op de twee meisjes voelt zich (soms) onveilig op het internet. Hetzelfde geldt voor jongeren die zich als anders identificeren (57,2%). In vergelijking met de groep van 8-12 jaar is er onder meisjes sprake van een lichte toename, terwijl er bij jongens juist sprake is van een afname. Wanneer het aankomt op het last krijgen van heftige online ervaringen, verschillen jongens en meisjes amper van elkaar. Daar is bij 60,8% van de meisjes geen sprake van en bij 64,2% van de jongens, ten opzichte van 42,9% van de jongeren die zich als anders identificeren. Onder meisjes (51,4%) en jongens (38,2%) vindt de grootste groep dat ze soms goede voorbeelden zien op het internet, maar jongens vinden ook vaker dan meiden dat ze juist goede (33,4%) of juist slechte (28,3%) voorbeelden tegenkomen. Onder jongeren die zich als anders identificeren vindt 57,1% dat zij geen goede voorbeelden zien online.

‘Ik ben bedreigd via Snapchat daar is aangifte van gedaan.’

Meisje uit Noord-Holland, 14 jaar

‘Vooral veel sportende mensen die zeggen hoe je dun wordt.’

Meisje uit Noord-Holland, 14 jaar

5.4 Samenvattend

Uit de resultaten blijkt dat jongeren minder tevreden zijn over hun leven online dan kinderen. Het rapportcijfer dat jongeren geven aan hun online leven is een 7,2 terwijl dat bij kinderen een 7,7 is. Ook het percentage jongeren dat hun leven online een onvoldoende geeft ligt ongeveer 4% hoger dan bij kinderen.

Ouders spelen een grotere rol bij het online leven van kinderen dan bij jongeren. Zo geven jongeren gemiddeld minder vaak aan dat zij afspraken hebben of kunnen praten met hun ouders over hun online leven, of dat hun ouders op de hoogte zijn van wat zij op het internet doen. Wel geven jongeren vaker aan dat hun ouders niet zonder hun toestemming op hun telefoon kijken.

Beide leeftijdsgroepen gebruiken het internet vooral voor leuke activiteiten en om met vrienden in contact te zijn. Bij beide leeftijdsgroepen zijn gamen, sociale media, filmpjes kijken en muziek luisteren populair. Ook voelen zij zich (gemiddeld genomen) even veilig online en hebben ze even weinig last (gehad) van heftige beelden of gebeurtenissen. Wel zien we dat in de toelichting kinderen vaker dan jongeren spreken over dat zij wakker liggen van nare dingen die zij online hebben gezien.

Qua verschillen zien we vooral dat jongeren veel meer geneigd zijn om het internet te gebruiken voor hun schoolwerk. In tegenstelling tot jongeren geven kinderen vaker aan dat zij nog geen telefoon hebben, (bijna) niet op het internet zitten of geen account hebben voor sociale media.

Verschillen blijken vooral te bestaan in de vergelijking tussen jongens, meisjes en kinderen die zich als anders identificeren. Bij kinderen van 8 tot en met 12 jaar zien we dat jongens hun leven gemiddeld een rapportcijfer van 8,0 geven, terwijl meisjes hun leven gemiddeld een 7,4 geven. Ook het aandeel kinderen

‘Computer is mijn beste vriend.’

Meisje uit Noord-Brabant, 13 jaar

dat een onvoldoende geeft aan hun leven is bij meisjes ruim 6% hoger dan bij jongens. Verder geven kinderen die zich als anders identificeren hun online leven gemiddeld een 7,5 en geven zij ongeveer even vaak een onvoldoende aan hun leven als jongens. De relatief hoge waardering van hun online leven bij kinderen die zich als anders identificeren is opvallend. Ze geven namelijk vaker dan de andere twee genderidentiteiten aan iets naars te hebben meegemaakt online waar ze (soms) last van hebben gekregen.

Hoewel de verschillen klein zijn, blijkt ook dat ouders wat meer geneigd te zijn om het met hun dochters te hebben over hun online leven en de afspraken daarover dan met hun zoons. Ook voelen meisjes zich op deze leeftijd iets vaker onveilig op het internet dan jongens. Verder vertellen meisjes veel over het online contact dat zij met vrienden hebben en jongens vertellen graag over hoe leuk ze het spelen van games vinden. Zowel sommige jongens als sommige meisjes geven op deze leeftijd aan dat ze nog geen telefoon hebben of (bijna) niet op het internet zitten.

Ook in de vergelijking tussen jongens, meisjes en jongeren die zich als anders identificeren van 13 tot en met 18 jaar blijkt dat er verschillen zijn tussen de genderidentiteiten. Jongeren die zich als anders identificeren geven hun online leven het hoogste rapportcijfer met een 7,9. Jongens geven hun online leven een 7,7 en meisjes geven hun leven online een 6,7. Tevens geven meisjes het vaakst een onvoldoende voor hun leven online, wat bijna twee keer zo vaak voorkomt dan bij jongens en jongeren die zich als anders identificeren.

De verschillen tussen jongens en meisjes in de hogere leeftijdsgroep is het grootst waar het gaat om online leuke dingen doen met vrienden en zich veilig voelen op het internet. Dat houdt in dat jongens meer positieve ervaringen hebben met de online wereld dan meisjes en meisjes zich online vaker onveilig voelen dan jongens.

Als je het ons vraagt: kinderen over hun kwaaltijd van leven in de offline en online wereld

'Ik werd soms wel eens online gepest. Ze zeggen dat ik dom autisme-meisje ben.'

Meisje uit Noord-Holland, 18 jaar

Is de online levenskwaliteit van kinderen en jongeren anders dan de offline levenskwaliteit?

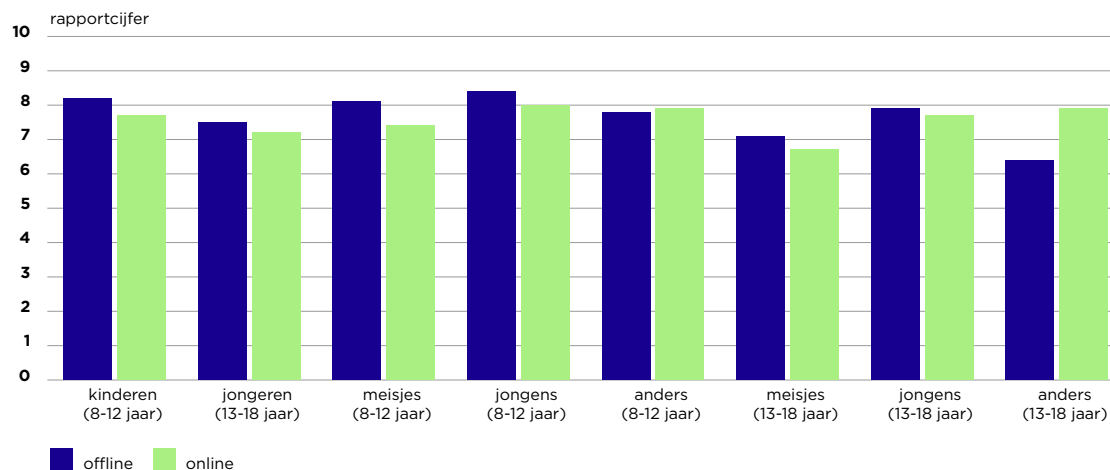
In de vorige twee hoofdstukken hebben we steeds apart gekeken naar hoe kinderen en jongeren hun offline en online levenskwaliteit ervaren. In dit hoofdstuk onderzoeken wij juist of er verschillen zijn tussen de offline en online levenskwaliteit. In paragraaf 6.1 doen wij dit voor verschillende groepen kinderen en jongeren:

- Kinderen (8-12 jaar)
- Jongeren (13-18 jaar)
- Meisjes (8-12 jaar)
- Jongens (8-12 jaar)
- Anders (8-12 jaar)
- Meisjes (13-18 jaar)
- Jongens (13-18 jaar)
- Anders (13-18 jaar)

Daarna kijken wij in paragraaf 6.2 naar of het genderverschil tussen jongens en meisjes verschilt voor de offline en online leefwereld. En of leeftijd daar een rol in speelt.

6.1 Offline en online rapportcijfers vergeleken

In grafiek 7 staan de gemiddelde rapportcijfers voor zowel de offline als online leefomgeving weergegeven voor verschillende groepen kinderen en jongeren. Te zien is dat zowel kinderen als jongeren in de meeste groepen hun online leven (iets) lager waarderen dan hun offline leven. Het verschil tussen het offline en online rapportcijfer is significant voor kinderen³⁹, jongeren⁴⁰, meisjes (8-12 jaar)⁴¹, jongens (8-12 jaar)⁴² en meisjes (13-18 jaar)⁴³. Dit verschil is *niet* significant voor jongens vanaf 13 jaar.⁴⁴ Kinderen en jongeren die zich niet als jongen of meisje identificeren, geven juist een (iets) hoger cijfer aan hun online dan aan hun offline leven. Dit resultaat is niet significant voor kinderen (8-12 jaar) die zich niet als jongen of meisje identificeren.⁴⁵ Voor jongeren vanaf 13 jaar die zich als anders identificeren, hebben wij geen statistische toets toegepast vanwege de kleine steekproef (n=7).

Grafiek 7: Rapportcijfers voor de offline en online leefomgeving, voor verschillende groepen kinderen en jongeren

39 Wilcoxon's rangtekentoets: $M_{offline} = 9,0$; $M_{online} = 8,0$; $T = 810663$; $p < 0,001$.

40 Wilcoxon's rangtekentoets: $M_{offline} = 8,0$; $M_{online} = 7,0$; $T = 56443$; $p < 0,01$.

41 Wilcoxon's rangtekentoets: $M_{offline} = 8,0$; $M_{online} = 8,0$; $T = 193399$; $p < 0,001$.

42 Wilcoxon's rangtekentoets: $M_{offline} = 9,0$; $M_{online} = 8,0$; $T = 200207$; $p < 0,001$.

43 Wilcoxon's rangtekentoets: $M_{offline} = 7,0$; $M_{online} = 7,0$; $T = 15388$; $p < 0,01$.

44 Wilcoxon's rangtekentoets: $M_{offline} = 8,0$; $M_{online} = 8,0$; $T = 12753$; $p = 0,65$.

45 Wilcoxon's rangtekentoets: $M_{offline} = 8,0$; $M_{online} = 7,5$; $T = 151$; $p = 0,86$.

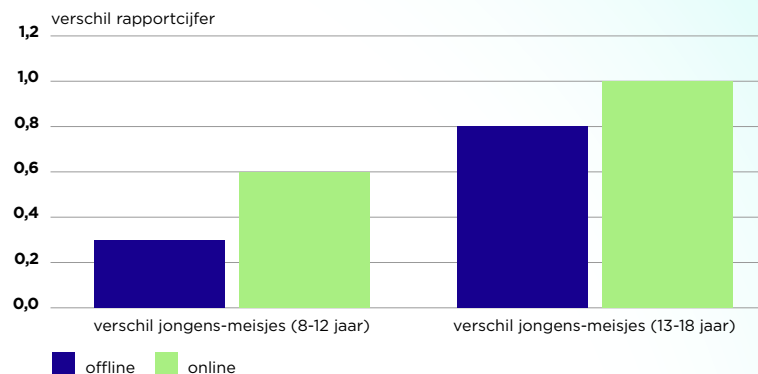

‘Het internet is natuurlijk een positief en negatief platform. Je kan er de leukste gesprekken in houden met mensen, en makkelijk contact hebben. Maar er gebeuren ook nare dingen, waar ik me minder op focus. Voor mij is het internet positief, waar ik ook tot rust kan komen.’

Jongen uit Noord-Holland, 14 jaar

6.2 Vergelijking van de verschillen in levenskwaliteit van jongens en meisjes voor de offline en online wereld

In hoofdstuk 4 en 5 zagen we dat meisjes structureel een significant lager cijfer geven aan hun offline en aan hun online leven dan jongens. We willen weten of dit genderverschil groter of kleiner is in de offline dan in de online wereld, en of leeftijd daar nog een rol in speelt. In grafiek 8 zien we de verschillen tussen deze groepen van de offline en online levenskwaliteit. Te zien is dat het verschil tussen jongens en meisjes groter is in de online wereld dan in de offline wereld, en dat voor beide werelden geldt dat dit verschil nog groter is voor jongeren dan voor kinderen.⁴⁶

Grafiek 8: Het verschil in hoe jongens en meisjes hun levenskwaliteit beoordelen, weergegeven voor kinderen (8-12 jaar) en jongeren (13-18 jaar) en voor de offline en online leefwereld.

⁴⁶ Deze resultaten zijn descriptief en niet statistisch getoetst.

‘Er was eens een vent die ik niet kende die vrienden wou worden met mij, dus ik heb het aan mijn ouders laten zien en ik heb hem geblokkeerd en verwijderd.’

Meisje uit Zuid-Holland, 11 jaar

‘Ik vind sociale media slecht voor de mentale gezondheid, in het bijzonder die van jongeren. Zeker geen goede voorbeelden al die zogenaamde perfecte mensen.’

Meisje uit Noord-Brabant, 17 jaar

Wat vinden kinderen en jongeren (niet) fijn in hun leven en dat van anderen?

In de vorige twee hoofdstukken hebben kinderen en jongeren met verschillende genderidentiteiten aangegeven hoe zij aspecten van hun leven online en offline beoordelen. Dit zegt veel over hoe zij hun leven ervaren, maar het zegt nog niet alles over wat zij belangrijk vinden in hun leven. In dit hoofdstuk komen de kinderen en jongeren zelf aan het woord aan de hand van hun antwoorden op drie open vragen. Het gaat in paragraaf 7.1 over wat kinderen en jongeren fijn vinden in hun leven, in paragraaf 7.2 over wat ze aan hun leven willen verbeteren en in paragraaf 7.3 over wat ze zouden willen veranderen voor iedereen in Nederland. De antwoorden op deze vragen geven ons een inkijkje in het perspectief van kinderen en jongeren, waarmee we de resultaten uit de eerdere hoofdstukken kunnen duiden. In paragraaf 7.4 staat de samenvatting van dit hoofdstuk.

Een overzicht van de gecodeerde antwoorden op de open vragen is opgenomen in **bijlage 3**. Omdat heel weinig kinderen en jongeren die zich als anders identificeren de open vragen hebben ingevuld putten we vooral uit een aantal veelzeggende quotes voor deze groep. Voor de andere genders zijn er steeds meerdere uitspraken om thema's mee te onderbouwen. Vanuit privacy overwegingen vermelden we bij de kinderen en jongeren die zich als anders identificeren geen woonplaats of leeftijd. Vanwege de hoeveelheid informatie worden (mogelijke) verschillen tussen leeftijdscategorieën en/of genderidentiteiten aangegeven in de tekst. We bespreken dit in dit hoofdstuk niet in aparte paragrafen.

7.1 Wat vinden kinderen en jongeren fijn in hun leven?

Familie en vrienden

De twee meest genoemde thema's voor kinderen en jongeren om het fijn te hebben in hun leven zijn hun familie en vrienden. Dat geldt voor alle leeftijden en alle genderidentiteiten. Veel kinderen en jongeren vertellen over dat ze het thuis fijn hebben en goed overweg kunnen met hun ouders of familie. Meestal worden een of twee ouders genoemd, maar ook broers, zussen, opa's en oma's zijn populair. Niet te vergeten zijn de huisdieren, van puppy's tot pony's, waar sommige kinderen en jongeren dol op zijn.

'Mijn ouders helpen mij als ik het moeilijk heb of als ik iets nodig heb.'

Jongen uit Utrecht, 10 jaar

'Mijn ouders, mijn broer, mijn vrienden, mijn kat, mijn huis, mijn opa en oma.'

Meisje uit Zuid-Holland, 15 jaar

Verder vertellen veel kinderen en jongeren over hoe leuk zij het vinden om samen met vrienden af te spreken, buiten te spelen of op school samen plezier te hebben. Vooral jongeren benoemen hoe blij zij zijn met hun vrienden

'Ik vind het fijn om met mijn vrienden te gamen en buiten spelen natuurlijk.'

Jongen uit Zeeland, 14 jaar

'Dat ik leuke vriendinnen heb waar ik mee kan praten als ik ergens mee zit.'

Meisje uit Noord-Brabant, 10 jaar

De relaties tot hun ouders en hun vrienden was ook in voorgaande jaren hetgeen wat kinderen en jongeren als het meest prettig ervaren in hun leven.⁴⁷ Los van familie en vrienden geeft een aantal kinderen en jongeren aan dat zij een goede relatie hebben met andere mensen om hen heen.

'Ik vind de vrijheid die je hebt op een eiland heel fijn en er zijn mensen die je kent, waar je ook heen kunt als er iets is.'

Meisje uit Vlieland, 12 jaar

⁴⁷ Zie de verschillende rapporten van de Kinderombudsman, rapportnummers: KOM018/2016; KOM009/2018; KOM009/2020 en KOM010/2022.

Uit de antwoorden van jongeren die zich als anders identificeren blijkt dat ook voor hen vrienden en familie een belangrijk thema is, waarbij acceptatie een grote rol speelt. Enkele van hen geven aan dat het belangrijk voor hen is om thuis terecht te kunnen bij hun ouders of dat ze een vriendengroep hebben waarbinnen ze zich op hun gemak kunnen voelen.

‘Ik kan eigenlijk iedereen vragen om hulp als ik die nodig heb.’

Jongere die zich als anders identificeert

‘Het gaat oké, ik ben wel een paar vrienden verloren omdat ze heel homofoob waren tegen mij. De andere zijn cool.’

Jongere die zich als anders identificeert

Vrije tijdsbesteding

Een ander overkoepelend thema voor kinderen en jongeren in Nederland is vrije tijdsbesteding. Voor jongens is dit een belangrijker thema dan voor meisjes, zowel in de leeftijdsgroep van 8-12 jaar als in de leeftijdsgroep van 13-18 jaar. Het gaat bij dit thema over het hebben van de vrijheid en tijd om zelf te kiezen wat je wil doen en over het hebben van de mogelijkheid om leuke activiteiten te kunnen ondernemen.

‘Dat ik kan spelen wat ik wil.’

Jongen uit Utrecht, 12 jaar

‘Dat ik veel mag. Er zijn grenzen, maar binnen die grenzen mag ik me vrij bewegen.’

Jongen uit Noord-Brabant, 9 jaar

Gamen en buitenspelen zijn favoriete bezigheden van veel kinderen en jongeren, maar ook muziek maken en vissen komen voorbij. Specifiek benoemt een deel van de kinderen en jongeren dat zij erg genieten van hun sportactiviteiten. Voetbal is populair, maar ook paardrijden, turnen, volleybal, handbal, squash, hockey en dansen worden genoemd. Dat deze activiteiten naast vermaak ook een andere betekenis kunnen hebben blijkt uit een enkele quote, waar activiteiten worden geduid als positieve afleiding of een welkome afwisseling van omgeving. Sommige kinderen en jongeren geven aan hoe trots ze zijn op hun sportprestaties die daarmee voor hen bijdragen aan een positief zelfbeeld.

‘Mijn gitaar en muziek, en op kamp gaan met scouting en hiken en sporten. Het bos dichtbij mijn oude woonplaats en de rust die daar speelt.’

Meisje uit Drenthe, 15 jaar

‘Dat ik kan hockeyen want als het soms slecht gaat kan ik dat dan even vergeten en hockeyen is veel fijner dan met iemand praten.’

Meisje uit Zuid-Holland, 11 jaar

Kijk op het leven

Sommige kinderen en jongeren geven geen specifiek antwoord, maar geven aan dat zij in het algemeen blij zijn met hun leven. Dat komt onder kinderen vaker voor dan onder jongeren. Bij jongens en meisjes van 8-12 jaar lijkt hier geen verschil in te zitten, maar in de leeftijd van 13-18 jaar is dit een meer gangbare kijk onder jongens dan onder meisjes. Sommige andere kinderen en jongeren hebben het juist over het gevoel dat ze zichzelf mogen zijn.

‘Dat iedereen zichzelf mag zijn en dat iedereen lief voor elkaar is.’

Meisje uit Zuid-Holland, 10 jaar

‘Ik vind het fijn dat ik thuis mezelf kan zijn op school gewoon m’n ding kan doen en in de buurt de andere kant van mezelf met m’n vrienden kan zijn.’

Meisje uit Groningen, 16 jaar

Een deel van de kinderen en jongeren geeft aan dat ze zelfs blij zijn met alles in hun leven. Dit komt al vaker voor bij jongens dan bij meisjes van 8-12 jaar, maar het verschil wordt groter tussen jongens en meisjes van 13-18 jaar. Over het algemeen is het antwoord op de vraag simpelweg ‘alles’, maar in sommige gevallen is het antwoord wel van meer context voorzien.

‘Alles is heel erg fijn, mijn familie, mijn buurt, ik heb net de kopklas gedaan en ik ga volgend leerjaar naar VWO! Ik zou geen ander leven willen kiezen, mijn leven is perfect.’

Jongen uit Noord-Holland, 13 jaar

‘Eigenlijk alles. Ik vind het fijn hoe het thuis, op school en bij sport gaat!’

Meisje uit Noord-Holland, 13 jaar

**‘Ik vind het fijn dat ik thuis
mezelf kan zijn, op school gewoon
m’n ding kan doen en in de buurt
de andere kant van mezelf met
m’n vrienden kan zijn.’**

Meisje uit Groningen, 16 jaar

Wat betreft een negatieve kijk, geeft een klein deel van de kinderen en jongeren aan dat zij helemaal niets fijn vinden in hun leven. Daarbij lijkt er geen verschil tussen jongens en meisjes te zijn. Over het algemeen is dit simpelweg beantwoord met een woord, *'niks'*, maar in sommige gevallen is het antwoord wel van meer context voorzien.

'Ja, niet veel. Mijn leven is gewoon verpest.'

Meisje uit Overijssel, 13 jaar

'Mijn huisdier, maar die heeft mijn moeder verkocht zonder te zeggen, nu heb ik niemand meer.'

Meisje uit Noord-Brabant, 12 jaar

Verzorging en rust

Een deel van de kinderen en jongeren benoemt dat zij blij zijn met hoe er voor hen gezorgd wordt. Dat onder jongens en meisjes van 8-12 jaar nagenoeg gelijk, maar in de leeftijdsgroep 13-18 jaar is dit bij meisjes een thema dat vaker naar voren komt dan bij jongens. Het gaat daarbij vaak over verzorging vanuit ouders, maar ook hulp van andere familieleden, begeleiders en andere volwassenen uit hun omgeving komen voor.

'Ik krijg eten en heb een dak boven mijn hoofd. Als ik verdrietig ben kan ik altijd naar mijn papa en mama. Als ik iets niet begrijp kan ik naar mijn mama. Als ik pijn heb kan ik naar mijn papa.'

Meisje uit Utrecht, 11 jaar

'De fijne begeleider in mijn leven.'

Meisje uit Overijssel, 17 jaar

Opvallend is het antwoord van een aantal kinderen en jongeren waarin zij aangeven blij te zijn dat hun leven rustig is, of dat het na een drukke periode weer wat rustiger gaat. Dit antwoord hebben we in de eerdere onderzoeken niet zo vaak voorbij zien komen als nu.

'Dat het nu rustig is.'

Jongens uit Limburg, 9 jaar

'Ik krijg veel stress van onrust. Soms kan dat niet anders, dat vind ik best moeilijk. Maar gelukkig weet mijn moeder dat en zorgt ze voor zoveel mogelijk rust.'

Jongens uit Zuid-Holland, 10 jaar

Bredere omgeving

Daarnaast vertelt een deel van de kinderen en jongeren over dat ze vinden dat ze blij zijn met de buurt waarin ze wonen of de school waar ze naartoe gaan. Jongens en meisjes zijn nagenoeg even tevreden met hun buurt, maar voor meisjes is het fijn hebben op school een thema dat vaker voorkomt binnen beide leeftijdsgroepen. In de buurt vinden kinderen en jongeren het vooral belangrijk dat er dichtbij speelpleinen of natuur is. Wat betreft school wordt er gesproken over juffen en meesters, over de lol van iets leren, over de gezelligheid met klasgenoten of de hulp die ze ontvangen.

'Dat ik overal heen kan in mijn buurt, fijne omgeving om te spelen.'

Jongens uit Friesland, 11 jaar

'Ik vind het fijn dat wij een gezellig dorp hebben en dat ik een fijne school heb.'

Meisje uit Noord-Brabant, 9 jaar

'Ik vind de hoeveelheid ondersteuning op school en thuis super fijn omdat ik het af en toe nodig heb.'

Meisje uit Friesland, 14 jaar

De opgelopen spanningen in de wereld raken kinderen en jongeren ook, zo geeft een deel van de kinderen en jongeren aan dat zij dankbaar zijn dat er in Nederland geen oorlog is.

'Ik vind dat ik een goed leven heb. Ik ben blij dat het hier geen oorlog is zoals in Israël en Gaza of in Oekraïne.'

Meisje uit Noord-Holland, 8 jaar

7.2 Wat willen kinderen en jongeren verbeteren aan hun leven?

Niets te verbeteren

Veel kinderen en jongeren geven aan dat er in hun leven niets beter kan of dat alles goed gaat. Dat komt overeen met het grote aantal antwoorden bij de vorige vraag waarin veel kinderen en jongeren aangeven dat zij over het algemeen blij zijn met hun leven. Dit is binnen deze vraag het meest genoemde thema. Onder kinderen komt het vaker voor dan onder jongeren. Terwijl er tussen jongens en meisjes van 8-12 jaar weinig verschil zit, zie je in de leeftijd van 13-18 jaar wel dat jongens vaker aangeven dat alles goed gaat in hun leven.

'Bijna niks. Ik vind m'n leven gewoon heel leuk.'

Meisje uit Zuid-Holland, 9 jaar

Thuis verbeteren

De thuissituatie willen verbeteren is een ander belangrijk thema. Onder jongens en meisjes van 8-12 jaar is dat een nagenoeg even groot probleem, maar in de leeftijd van 13-18 jaar wordt het vaker genoemd door meisjes. Problemen thuis gaan meestal over ouders. Bijvoorbeeld over ouders die ruzie maken en schelden, ouders die ziek zijn, ouders die te streng zijn of ouders die weinig aandacht geven en veel van huis zijn. Ook dit ligt in het verlengde van hoe belangrijk kinderen en jongeren het vinden dat het thuis fijn is: als dat niet het geval is, is dit dus ook een prominent thema in wat kinderen en jongeren anders zouden willen zien.

'Minder ruzie en minder problemen met mijn broertje, met mezelf en met onze moeder en vader.'

Jongen uit Zeeland, 15 jaar

'Ik zou willen dat papa geen NAH (niet-aangeboren hersenletsel) had. Dan konden we meer leuke dingen doen en hoefde ik niet zo vaak op m'n tenen te lopen.'

Meisje uit Noord-Brabant, 12 jaar

Als je het ons vraagt: kinderen over hun kwaliteit van leven in de offline en online wereld

'Mijn moeder is niet vaak thuis en ik ben nog heel jong voor de dingen die ik hoor en doe.'

Meisje uit Noord-Brabant, 11 jaar

Ook broers of zussen die zich stom gedragen komen voor. Daarnaast worden grote veranderingen in de thuissituatie vaak genoemd, zoals ouders die overlijden, ouders die scheiden of moeizame relaties met stiefouders. In enkele gevallen is er thuis sprake van fysiek geweld.

‘Dat mama weer leeft.’

Meisje uit Noord-Holland, 8 jaar

‘Als me moeder gewoon mijn stiefvader uit ons huis zet.’

Meisje uit Zeeland, 11 jaar

‘Dat mijn vader minder agressief doet wanneer hij boos is.’

Kind dat zich als anders identificeert

Kinderen die zich als anders identificeren geven daarnaast aan dat ouders hen soms niet goed begrijpen, waardoor ze zich minder prettig voelen thuis.

‘Mijn vrienden snappen me eerder dan mijn ouders en ik kan daar mezelf zijn.’

Kind dat zich als anders identificeert

‘Ze snappen niet echt hoe ik liever dingen doe want ik kleed me soms als een jongen en soms als een meisje. En soms snappen ze mijn problemen niet.’

Kind dat zich als anders identificeert

School verbeteren

Het niet naar je zin hebben op school is een ander veel voorkomend thema. Het speelt zowel onder jongens als meisjes, maar het verschil is het grootst in de leeftijdscategorie 8-12 jaar en komt het meest voor bij meisjes. Veel kinderen en jongeren hebben het kortweg over ‘school’, maar anderen noemen specifiek klasgenootjes waarmee ze niet overweg kunnen, leraren die hen niet begrijpen, lange schooldagen, slechte lessen of gebrek aan passende ondersteuning.

‘De ondersteuning/bijles op school die mijn moeder voor rekenen had gevraagd. Het is er nog steeds niet van gekomen en nu zit ik in groep 8 en heb ik al bijna de musical, dus heeft het voor mij geen zin meer.’

Meisje uit Utrecht, 11 jaar

‘School mag meer aan mij denken. Ik denk anders omdat ik hoogbegaafd ben, maar dat snappen ze niet altijd. Bewegend leren vinden ze soms storend.’

Meisje uit Noord-Holland, 8 jaar

Een aanverwant thema is schoolstress. Dat komt vaker voor onder jongeren dan onder kinderen, omdat daar op de basisschool nog minder sprake van is. Dat het onder jongeren meer voorkomt komt voornamelijk doordat meisjes van 13-18 jaar daar meer last van krijgen, terwijl dat bij jongens niet zo’n grote rol speelt. Het behalen van goede cijfers, de hoeveelheid huiswerk en angst voor toetsen worden veel genoemd als bronnen van schoolstress.

‘School maakt me oprecht helemaal kapot en ik heb daardoor geen motivatie en tijd meer voor andere dingen. Mijn hele leven draait om school.’

Meisje uit Noord-Brabant, 13 jaar

‘School legt wel veel druk op het stampen van informatie, terwijl het misschien wel belangrijker is om te focussen op de mentale gezondheid van leerlingen, waarbij je minder huiswerk en toetsen geeft, en meer vrijheid om eigen keuzes te maken.’

Meisje uit Friesland, 17 jaar

Een ander thema dat zich vaak op school afspeelt is pesten. Het wordt vaker genoemd door kinderen dan door jongeren. Sommige kinderen en jongeren vinden dat hun school meer kan doen om pesten te stoppen. Het gaat vaak over klasgenootjes die het pesten doen, maar het blijft daarbij niet alleen in de klas. Zo noemen enkele kinderen en jongeren hoe het pesten online door kan gaan nadat de schooldag al is afgelopen. Voor kinderen en jongeren die zich als anders identificeren speelt acceptatie van klasgenoten een belangrijke rol.

‘Op school zou er meer mogen doen aan pesten. Ik ben een makkelijk persoon die gepest kan worden.’

Meisje uit Drenthe, 10 jaar

‘Soms het zicht op tieners op school want er wordt nog vaak genoeg iemand gepest en de docenten komen daar vaak te laat achter’

Meisje uit Noord-Brabant, 14 jaar

‘Ik word soms geplaagd, dit vind ik niet fijn. Ik ben transgender, niet iedereen in mijn leven accepteert dat (vooral voor sommige klasgenoten is dit lastig). Ik wil graag minder boze buien hebben en beter leren reageren.’

Kind dat zich als anders identificeert

Welzijn verbeteren

Welzijn is een ander overkoepelend thema dat door kinderen en jongeren wordt genoemd. Dat kan op meerdere manieren worden uitgelegd. Zo hebben kinderen en jongeren het over de mentale problemen die ze ervaren of over de stress waar ze last van hebben, maar het kan ook gaan over een negatief zelfbeeld of een gebrek zelfvertrouwen. Waar kinderen van 8-12 jaar vaker aanmerkingen hebben op hun eigen gedrag, gaat het bij jongeren van 13-18 jaar vaker over mentale problemen. Opvallend genoeg zien we hier dat dit thema niet minder voorkomt onder jongens dan meisjes, in beide leeftijdsgroepen. In ons onderzoek uit 2022 kwam al naar voren dat sommige kinderen en jongeren aangaven niet blij te zijn met zichzelf.

‘Zekerheid en stress. Als een autist zijnde ben ik altijd zo onrustig en gestrest.’

Jongen uit Utrecht, 12 jaar

‘Ik hoop dat mijn gedrag beter wordt omdat ik snel boos kan worden en ik hoop dat ik later beter kan koken, omdat ik graag kok wil worden.’

Jongen uit Zuid-Holland, 10 jaar

‘Voor mij, beter leren omgaan met mijn emoties en leren omgaan met stress, zodat er minder ruzies ontstaan thuis en meer zelfvertrouwen hebben.’

Meisje uit Noord-Brabant, 15 jaar

Voor de jongeren die zich als anders identificeren komen een aantal obstakels naar voren die zij in hun leven tegenkomen. Dat gaat bijvoorbeeld over gepest worden vanwege hun geartheid, genderidentiteit of zelfexpressie. Het komt er vooral op neer dat de omgeving het moeilijk maakt voor hen om zichzelf te kunnen zijn zonder oordeel.

‘Ik kan als ik wil mezelf zonder gevaar uiten zoals ik dat wil, maar ik durf het nog niet helemaal.’

Jongere die zich als anders identificeert

‘Ik durf me nog niet helemaal te uiten (b.v. rokjes en zo dragen) en ben ook een beetje depressief.’

Jongere die zich als anders identificeert

Enkele jongeren plaatsen kritische noten over de jeugdzorg, veelal omdat ze zelf te maken hebben gehad met jeugdzorg of in een instelling verblijven. Het kan daarbij gaan over het niet (tijdig) krijgen van passende hulp of over ontevredenheid over de hulp die wel is ontvangen. Wat vaak terugkomt is dat kinderen en jongeren willen dat er beter naar hen wordt geluisterd in de jeugdzorg zodat er rekening gehouden kan worden met wat zij nodig hebben.⁴⁸

‘Op de woongroep veel incidenten ook met politie. Mijn vader is drugsverslaafd, mijn oom heeft mij misbruikt. Jeugdzorg wil dat ik bij hen ga wonen met veiligheidsafspraken.’

Meisje uit Noord-Holland, 14 jaar

‘Geen uithuisplaatsingen door nepameldingen meer, het leven van mij en mijn familie is totaal verwoest.’

Meisje uit Noord-Holland, 14 jaar

Een thema waar sommige kinderen en jongeren tegenaanlopen is dat anderen hen niet goed snappen of dat zij zich niet gehoord voelen door anderen en graag meer inspraak zouden willen. Inspraak is vooral onder jongeren een onderwerp, want onder kinderen wordt het minder genoemd.

‘Betere vrienden die mij begrijpen en mij niet in de steek laten.’

Meisje uit Noord-Holland, 13 jaar

‘Grote mensen moeten luisteren naar kinderen. Op school leren we over kinderrechten, maar die bestaan niet. Want ze vinden dat ik naar pap moet en ik wil niet.’

Jongen uit Limburg, 9 jaar

‘Ik vind dat er op school best wat beter geluisterd mag worden naar leerlingen.’

Meisje uit Zuid-Holland, 15 jaar

Twee andere welzijnsthema's gaan over vrije tijdsbesteding en over contact met leeftijdsgenoten. Jongens binnen beide leeftijdsgroepen vinden vaker dan meisjes dat zij onvoldoende speelmogelijkheden of vrije tijd hebben. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om het willen hebben van een (spel)computer, een speelveldje in de buurt, meer schermtijd of meer zakgeld

om spullen mee te kopen. Meisjes binnen beide leeftijdsgroepen vinden vaker dan jongens dat zij graag beter contact zouden willen hebben met hun leeftijdsgenoten. Het kan daarbij gaan over hoe anderen zich tegen hen opstellen of over hoe zij zich tegenover anderen voorstellen. Ook komt het voor dat kinderen en jongeren aangeven geen vrienden te hebben of dat ze niet altijd op een fijne manier worden behandeld door hun vrienden.

‘Meer mogelijkheden voor jongeren, zoals betaalbare sporten en een plek om samen te komen.’

Jongen uit Vlieland, 16 jaar

‘Ik zou wat meer vriendinnen willen hebben die aansluiten bij mijn interesses.’

Meisje uit Utrecht, 13 jaar

‘Mijn vrienden vragen nooit aan mij of ik ook meewil als zij ergens heen gaan. Ze zeggen dan dat ze dachten dat ik niet mee wou.’

Meisje uit Noord-Brabant, 15 jaar

Omgeving en wereld verbeteren

Een thema dat ook naar voren komt is dat kinderen en jongeren zich niet fijn voelen in hun buurt. Dat komt vaker voor bij kinderen dan bij jongeren. Het gaat kinderen en jongeren dan vooral om een gevoel van onveiligheid, bijvoorbeeld door hangjongeren, daklozen of inbrekers. Ook hier delen kinderen en jongeren hun onvrede over het gebrek aan speelplaatsen, voetbalveldjes of buurthuizen bij hun in de buurt. Een enkeling heeft last van het lawaai en de drukte bij hun in de buurt.

‘In de buurt zijn veel hangjongeren die vervelend doen.’

Jongen uit Overijssel, 12 jaar

‘Meer speeltoestellen, zoals een skatepark in mijn dorp.’

Jongen uit Flevoland, 10 jaar

‘Er is soms veel geluid van harde muziek of een evenement op de school die dicht bij mijn huis is, en de snelweg kan je hier bijna 24 uur per dag horen.’

Meisje uit Noord-Holland, 13 jaar

⁴⁸ Deze issues zagen we ook in een eerdere publicatie van de Kinderombudsman (samen met de Nationale ombudsman) dat specifiek zag op participatie en invloed binnen jeugdhulp: [‘Participatie vanaf de zijlijn’](#) (KOM006/2024).

‘Grote mensen moeten luisteren naar kinderen. Op school leren we over kinderrechten, maar die bestaan niet. Want ze vinden dat ik naar pap moet en ik wil niet.’

Jongens uit Limburg, 9 jaar

Enkele kinderen en jongeren maken zich zorgen over hoe het er in Nederland of in de wereld aan toe gaat. Het gaat daarbij om zorgen over klimaatverandering, zorgen over oorlogen en het willen stoppen van racisme en discriminatie.

‘De trend van xenofobie in Nederland stopzetten en minder polariseren.’

Jongen uit Noord-Holland, 17 jaar

‘Ik vind het wel spannend wat er met het klimaat aan de hand is.’

Jongen uit Utrecht, 10 jaar

7.3 Wat willen kinderen en jongeren veranderen voor anderen?

Kinderarmoede

Als we aan kinderen en jongeren vragen wat zij zouden willen veranderen voor alle andere kinderen en jongeren in Nederland, dan blijkt hoe begaan kinderen en jongeren zijn met anderen. Met stip op nummer 1 willen de de meesten van hen dat er geen kinderarmoede meer bestaat. Dat komt voornamelijk doordat kinderen van 8-12 jaar dat heel belangrijk vinden. Onder jongeren is kinderarmoede ook een thema, maar niet zo dominant als onder kinderen. Onder kinderarmoede verstaan kinderen en jongeren dat iedere jeugdige thuis genoeg geld moet hebben voor eten, kleding, om leuke activiteiten te kunnen doen en een dak boven hun hoofd te hebben. Ook het geven van geld is een populaire oplossing, hoewel de een dat het liefste aan ouders geeft, zou de ander het liever zelf ontvangen.

‘Dat kinderen die in Nederland wonen die niet genoeg eten hebben of geen huis hebben een goed leven krijgen’

Meisje uit Noord-Holland, 10 jaar

‘Geld, want soms zijn er dingen die een kind nodig heeft. Dus ik wil graag dat elk kind in Nederland per jaar een bedrag krijgt van 50 euro om het wat makkelijker te maken.’

Jongen uit Noord-Holland, 12 jaar

Welzijn

Een andere belangrijke wens voor kinderen en jongeren is dat zij allemaal gezond zijn en goed verzorgd worden. Dit thema wordt vaker genoemd door meisjes dan door jongens, binnen beide leeftijdsgroepen. In het kader van gezondheid hopen kinderen en jongeren bijvoorbeeld dat er niet meer gerookt en gevaped wordt, geen drugs worden gebruikt en niemand met honger naar bed hoeft. In het kader van verzorging gaat het vooral over het hebben van fijne ouders en het ontvangen van passende hulp.

‘Ik zou het fijn vinden dat de kinderen die hulp nodig hebben het dan ook krijgen.’

Meisje uit Noord-Brabant, 10 jaar

‘Dat kinderen gaan stoppen met roken en vaperen.’

Jongen uit Limburg, 15 jaar

‘Dat er meer hulp komt voor kinderen met een beperking die niet thuis kunnen wonen. Ik zit zelf in een rolstoel en ik mag niet thuis wonen, maar het was gewoon onmogelijk een plek te vinden voor iemand in een rolstoel. Ik vind dit schandalig.’

Meisje uit Overijssel, 13 jaar

Het is voor kinderen en jongeren ook een belangrijk thema dat er thuis of op school voldoende aandacht voor hen is en dat zij de mogelijkheid hebben om dingen te doen die ze leuk vinden. Dat kan soms gaan over speelplekken in de buurt, maar ook over het krijgen van een telefoon of de (vrije) tijd om te gamen.

‘Dat iedereen genoeg aandacht krijgt en dat niemand lijdt aan erge dingen.’

Meisje uit Zuid-Holland, 11 jaar

‘Ieder kind van 12 jaar krijgt een gratis telefoon.’

Jongens uit Zuid-Holland, 12 jaar

Dat kinderen en jongeren hun eigen weg kunnen vinden als ze zich geen meisjes of jongen voelen of als ze hun seksualiteit aan het ontdekken zijn, dan is het van belang dat er genoeg aandacht is voor de gemeenschap die er is om hen daarbij te ondersteunen, zegt een van de jongeren.

‘Ik zou graag willen dat ik meer aandacht was voor de queer community zodat kinderen zichzelf makkelijker kunnen ontdekken.’

Jongere die zich als anders identificeert

Een deel van de kinderen en jongeren noemt verder dat zij willen dat alle kinderen en jongeren zich thuis veilig kunnen voelen en dat er nergens meer sprake is van kindermishandeling. Dat het thuis veilig moet zijn is onder meisjes vaker voorkomend thema dan onder jongens binnen beide leeftijdsgroepen.

‘Lieve ouders die voor hun zorgen.’

Meisje uit Zeeland, 9 jaar

‘Dat iedereen een fijne plek krijgt om te wonen en het gevoel krijgt dat er iemand van je houdt.’

Meisje uit Overijssel, 17 jaar

‘Neem alsjeblieft meldingen van geweld in de jeugdzorg serieus, want een kind kan niet wachten wanneer je in zo’n situatie verkeert. Ik kon niet wachten en geen instantie die iets deed. Pas wanneer het fout ging werd ik weggeplaatst. Dus praat met kinderen en zorg dat er verandering komt in de situatie van het kind.’

Jongens uit Zuid-Holland, 17 jaar

Gelijke behandeling

Het is voor veel kinderen en jongeren belangrijk dat iedereen erbij hoort en niemand wordt buitengesloten. Veel van hen vinden gelijke behandeling dan ook een belangrijk thema. Ze noemen daarbij dat iedereen gelijke rechten heeft, dat er niemand gediscrimineerd mag worden en dat iedereen zichzelf zou moeten kunnen zijn.

‘Minder discriminatie voor wat voor dingen ook, geld, geloof, afkomst of iets anders.’

Meisje uit Gelderland, 13 jaar

‘Dat iedereen gelijke kansen heeft en kan zijn wie hij of zij wil.’

Meisje uit Utrecht, 16 jaar

In het verlengde daarvan willen kinderen en jongeren ook meer inspraak. Dat richt zich in sommige gevallen rechtstreeks aan de politici in Den Haag, maar gaat ook over inspraak op school, in de jeugdzorg of in de buurt. Of het kan gaan over het gevoel om serieus genomen te worden door volwassenen.

‘Dat de stemrecht niet vanaf 18 jaar is maar verandert dat kinderen vanaf 12 jaar kunnen stemmen.’

Jongens uit Zuid-Holland, 12 jaar

‘Het zou fijn zijn als de mensen met wie de kinderen praten niet zo kinderachtig zouden praten, daardoor voelen de kinderen zich ook wat meer serieus genomen.’

Meisje uit Groningen, 15 jaar

‘Dat er meer geluisterd wordt naar kinderen door de regering, dus dat als er problemen zijn in Nederland, dat de kinderen ook de kans krijgen om te vertellen wat zij ervaren en dat de regering die verhalen meeneemt om een oplossing te bedenken.’

Meisje uit Utrecht, 15 jaar

Goed onderwijs

Goed onderwijs is een ander thema dat kinderen en jongeren belangrijk vinden, maar dat onder jongeren veel vaker wordt genoemd. Allereerst vinden veel kinderen en jongeren het belangrijk dat iedereen naar school kan. Daarnaast willen ze dat scholen lesgeven op een manier die past bij leerlingen en rekening houdt met hun behoeften. Zo zijn er kinderen en jongeren die aangeven dat zij door hun hoogbegaafdheid, autisme of ADHD behoefte hebben aan aandacht, begeleiding, rust of ruimte.

'Dat de scholen beter worden zodat alle kinderen naar school kunnen.'

Jongens uit Gelderland, 9 jaar

'Meer passend onderwijs beschikbaar voor hoogbegaafde kinderen met de juiste begeleiding. Minder hokjes in basisonderwijs wat leid tot uitsluiting.'

Jongens uit Noord-Brabant, 9 jaar

'Ik zou willen dat er een onderwijssysteem komt waar ieder kind in kan functioneren. Neem een voorbeeld aan scholen die eerst kijken naar het kind en dan naar de rest. Jonge kinderen moeten in groep 8 een cito maken daaruit komt een niveau advies dat bepalend is voor de rest van hun leven. Dat is toch te gek voor woorden!'

Meisje uit Gelderland, 17 jaar

In het verlengde van goed onderwijs zit het terugbrengen van de druk die school met zich meebrengt. Jongeren hebben het vaker over schoolstress dan kinderen, omdat er op de middelbare school meer verwachtingen zijn. Dat verschil tussen jongeren en kinderen komt grotendeels door meisjes van 13-18 jaar die zich daar meer zorgen over maken dan jongens van hun leeftijd. Sommige kinderen en jongeren valt het zwaar dat zij na een lange schooldag thuis nog huiswerk moeten maken, anderen hebben het vooral over de prestatiedruk die toetsen met zich meebrengen.

'Minder prestatiedruk op scholen, want school is soms gewoon echt veel te veel, drie presentaties en 2 verslagen in één week is veel te veel druk op een kind, zeker één week voor een toetsweek.'

Meisje uit Noord-Brabant, 17 jaar

‘Ik zou willen dat de cijfer die je haalt op school minder voelen alsof ze alles bepalend waren. Ook zou het fijn zijn als er op de mentorgesprekken ook wordt verteld over hoe de leerling zich gedraagt en het niet alleen over de resultaten.’

Meisje uit Zuid-Holland, 15 jaar

Pesten moet stoppen, vinden voornamelijk kinderen van 8-12 jaar. Onder jongeren is het nog steeds een thema, maar komt het minder vaak voor. Wederom blijkt dat pesten zich niet tot het klaslokaal en schoolplein beperkt, maar ook online vorm krijgt.

‘Soms komen er grotere kinderen dan ik en die gaan dan soms ik en mijn vriendinnen pesten. ik heb ook een keer gehad en toen waren ze met een groep en duwde mij bijna van mijn fiets af ik kon nog net op tijd wegkomen.’

Meisje uit Utrecht, 11 jaar

‘Dat jeugd ook normaal doen tegen kinderen en dat er geen online of gewoon pesten meer is.’

Meisje uit Friesland, 11 jaar

‘Dat ze gewoon niet worden gepest voor hoe ze zijn en dat ze zichzelf kunnen zijn. Sommige kinderen zijn zichzelf niet omdat andere inderen daarop gaan reageren. Dat heb ik ook meegemaakt en het is echt niet fijn.’

Meisje uit Noord-Holland, 11 jaar

Geluk voor iedereen

Overkoepelend willen kinderen en jongeren graag dat iedereen gelukkig kan zijn en een goed leven kan leiden. Zij willen ook dat iedereen een goede toekomst staat te wachten.

‘Dat iedereen een goed leven kan leven en dat ze zich goed voelen overal zonder problemen.’

Meisje uit Zeeland, 13 jaar

‘Dat alle kinderen in Nederland een kans hebben in het leven om later ook een goed leven te kunnen hebben.’

Jongen uit Noord-Holland, 13 jaar

Sommige kinderen en jongeren raden ons aan om met z'n allen wat minder tijd online te besteden. Specifiek willen sommigen dat sociale media een minder grote rol gaan spelen in het leven van kinderen en jongeren. Enkele kinderen en jongeren hebben het over het verlichten of voorkomen van mentale problemen in het algemeen.

‘Meer buiten zijn want de hele dag van 7.00 tot 21.00 op een scherm is niet goed.’

Jongen uit Nood-Holland, 9 jaar

‘Minder online zitten, want we hebben een hele wereld om ons heen en dan alleen maar online zijn is zo zonde.’

Meisje uit Noord-Brabant, 13 jaar

‘Dat mentale gezondheid bespreekbaarder wordt gemaakt.’

Meisje uit Noord-Brabant, 17 jaar

Kinderen en jongeren kijken ook goed om zich heen. Zo is het hebben van een fijne en veilige buurt ook een belangrijk thema. Daarbij gaat het vooral over niet lastig gevallen worden of te maken krijgen met geweld. Ook worden voldoende speelplekken en minder gevaarlijke autowegen genoemd. Daarnaast kijken kinderen en jongeren ook over grenzen heen naar de problemen in de wereld. Zo maken ze zich zorgen over oorlogen en het klimaat en willen ze een beter leven voor vluchtelingen en mensen die dakloos zijn.

‘Dat we veilig dingen kunnen doen of over straat lopen. En dat we dingen kunnen doen of dragen zonder commentaar te krijgen.’

Meisje uit Zuid-Holland, 12 jaar

‘Dat er meer natuur is en dat er beter voor het klimaat wordt gezorgd.’

Jongen uit Utrecht, 10 jaar

‘Dat vluchtelingen niet meer bang hoeven te zijn.’

Jongen uit Noord-Holland, 12 jaar

7.4 Samenvattend

Wat vinden kinderen en jongeren fijn in hun leven?

De twee meest genoemde thema's voor kinderen en jongeren, ongeacht gender en leeftijd, om het fijn te hebben in hun leven zijn hun familie en vrienden. Dat was in voorgaande jaren van het onderzoek ook al het geval. Voor kinderen en jongeren die zich als anders identificeren is het daarnaast van belang dat hun directe omgeving hen accepteert. Ook zijn er veel kinderen en jongeren die aangeven heel tevreden te zijn over hun leven. Meisjes van 13-18 jaar noemen dat echter minder vaak dan meisjes die jonger zijn of jongens in beide leeftijdsgroepen.

Vrije tijdsbesteding is voor jongens een belangrijker thema dan voor meisjes, in beide leeftijdsgroepen. Activiteiten ondernemen betekent niet alleen vermaak maar is ook een positieve afleiding of een welkome afwisseling van omgeving.

Een nieuw thema dit jaar is 'voldoende rust hebben in je leven'. Dit is in eerdere onderzoeken niet naar voren gekomen.

Wat willen kinderen en jongeren verbeteren aan hun leven?

Veel kinderen en jongeren geven aan dat er in hun leven niets beter kan of dat alles goed gaat. Je thuissituatie willen verbeteren is een belangrijk thema voor jongens en meisjes van 8-12 jaar, maar komt in de leeftijd van 13-18 jaar vaker voor bij meisjes. Het gaat daarbij meestal om problemen met ouders of over veranderingen in de thuissituatie, zoals scheiden. Kinderen die zich als anders identificeren geven daarnaast aan dat ouders hen soms niet goed begrijpen, waardoor ze zich minder prettig voelen thuis.

Zowel jongens als meisjes hebben het niet altijd naar hun zin op school. Toch komt dat het meest voor onder meisjes van 8-12 jaar. Schoolstress komt meer voor onder jongeren dan onder kinderen. Dat komt vooral doordat meisjes van 13-18 daar problemen mee ervaren. Gepest worden komt vaker voor onder kinderen dan onder jongeren.

Welzijn is een ander overkoepelend thema. Waar kinderen van 8-12 jaar vaker aanmerkingen hebben op hun eigen gedrag, gaat het bij jongeren van 13-18 jaar vaker over mentale problemen.

Jongeren die zich als anders identificeren hebben het over acceptatie van hun geaardheid, genderidentiteit of zelfexpressie.

In het algemeen willen kinderen en jongeren graag gehoord worden en willen ze dat anderen hen begrijpen. Jongeren willen daarnaast ook meer inspraak. Jongens binnen beide leeftijdsgroepen vinden vaker dan meisjes dat zij onvoldoende speel mogelijkheden en vrije tijd hebben. Meisjes binnen beide leeftijdsgroepen vinden vaker dan jongens dat zij graag beter contact zouden willen hebben met hun leeftijdsgenoten.

Wat willen kinderen en jongeren veranderen voor andere kinderen en jongeren?

Onder kinderen van 8-12 jaar is het stoppen van kinderarmoede het meest voorkomende thema. Meisjes in beide leeftijdsgroepen noemen vaker hoe belangrijk zij het vinden dat alle kinderen en jongeren gezond zijn en goed verzorgd worden. Verder is het voor veel kinderen en jongeren belangrijk dat er voldoende aandacht is voor hen en dat ze de mogelijkheid hebben om leuke dingen te doen. De juiste aandacht en ondersteuning krijgen is voor de kinderen en jongeren die zich als anders identificeren extra belangrijk.

Kindermishandeling moet stoppen, zeggen sommige kinderen en jongeren. Onder meisjes uit beide leeftijdsgroepen wordt vaker genoemd dat zij willen dat alle kinderen en jongeren zich thuis veilig kunnen voelen. Verder is het voor veel kinderen en jongeren belangrijk dat iedereen erbij hoort en niemand wordt buitengesloten. Ook willen zij dat er beter naar hen geluisterd wordt en dat ze meer inspraak krijgen.

Goed onderwijs en schoolstress zijn twee andere belangrijke thema's, vooral onder jongeren. Schoolstress is vooral bij meisjes van 13-18 jaar een groter thema. Pesten is een belangrijk thema voor kinderen van 8-12 jaar.

Conclusies en aanbevelingen

Iedere twee jaar stelt de Kinderombudsman vragen aan kinderen en jongeren over de kwaliteit van hun leven en hun agenda voor de toekomst. Dit doen we om een beeld te krijgen van wat er onder hen leeft en om zicht te krijgen op kinderrechten die onder druk staan. Ook doen we dit om een goed beeld te krijgen of het Nederlandse beleid, met als uitgangspunt dat alle kinderen en jongeren die in Nederland opgroeien gelijke ontwikkelingskansen hebben, werkelijk voor alle groepen kinderen en jongeren goed uitpakt.

Voor een belangrijk deel stellen we iedere twee jaar dezelfde vragen. Hierdoor kunnen we vergelijken of er over de jaren heen positieve dan wel negatieve ontwikkelingen zijn in de levens van kinderen en jongeren die in Nederland opgroeien. Dit kan ons ook een indicatie geven dat we beleid moeten aanpassen omdat het voor kinderen en jongeren en hun kinderrechten niet goed uitpakt.

Daarnaast kiezen we ieder jaar een specifiek onderwerp waar we meer over willen weten. Dit jaar richt die bijzondere aandacht zich op de kwaliteit van het *online* leven van kinderen en jongeren. De online wereld speelt namelijk een steeds grotere rol in het leven van iedereen en zeker in het leven van minderjarigen. Door kinderen en jongeren vragen te stellen over zowel de kwaliteit van hun leven in de online als in de offline wereld, krijgen we meer inzicht in de impact van deze wereld op de algehele kwaliteit van hun leven. Het geeft ons ook meer inzicht in welke kinderen en jongeren juist voordeel hebben van hun online leven en welke hierdoor juist bedreigd dreigen te worden in hun ontwikkeling.

Dit jaar hebben 2729 kinderen en jongeren de vragenlijst van de Kinderombudsman ingevuld. In dit rapport schetsen we een beeld van de verschillen in welbevinden: zowel offline en online als tussen verschillende groepen, gebaseerd op leeftijd en genderidentiteit. In dit hoofdstuk zetten we onze conclusies uiteen en doen we aanbevelingen voor wetgeving en beleid, en ook voor verder onderzoek.

In het onderzoek staan vier onderzoeksvragen centraal:

1. Hoe ervaren kinderen en jongeren hun offline levenskwaliteit?
2. Hoe ervaren kinderen en jongeren hun online levenskwaliteit?
3. Wat zijn belangrijke verschillen tussen offline en online levenskwaliteit?
4. Wat vinden kinderen en jongeren (niet) fijn in hun leven en dat van anderen?

Deze onderzoeksvragen worden beantwoord in vijf overkoepelende conclusies. Deze staan in paragraaf 8.1. Onze aanbevelingen zetten we uiteen in paragraaf 8.2 en zijn gericht aan verschillende ministeries en organisaties.

8.1 Conclusies

Conclusie 1

Er bestaat een grote ongelijkheid in het welzijn tussen meisjes en jongens, die in de puberteit nog groter wordt.

Over het algemeen zijn de meeste kinderen tevreden over hun offline leven. Tijdens de puberteit en adolescentie zien we een grote afname van deze tevredenheid bij jongens en meisjes. Bij meisjes is deze afname zo groot dat er een kloof ontstaat in het welzijn tussen meisjes en jongens.

In de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar beoordelen meisjes en kinderen die zich als anders identificeren hun levenskwaliteit al lager dan jongens. In de leeftijd van 13 tot en met 18 jaar worden de verschillen tussen meisjes en jongens alleen maar groter.

Jongeren geven in vergelijking met kinderen hun leven twee keer zo vaak een onvoldoende. En meisjes van 13-18 jaar geven hun leven ruim twee keer zo vaak een onvoldoende dan jongens van dezelfde leeftijd. Bij jongeren zijn psychische problemen meer een thema dan bij kinderen. Jongeren spreken vaker over (school)stress en over een negatief zelfbeeld. Kinderen benoemen vaker eigen gedragsproblemen, zoals snel boos worden.

Je ziet ook genderverschillen in de thema's die kinderen en jongeren belangrijk vinden. Voor jongens, in beide leeftijdscategorieën, zijn het kunnen doen wat je wil en vrijetijdsbesteding belangrijk thema's. Zij hebben het vooral over tijd en ruimte om activiteiten te doen die ze leuk vinden, zoals sporten, gamen of buitenspelen. Meisjes in de leeftijd van 8-12 jaar benoemen school vaker als bron van stress dan jongens. Bij meisjes van 13-18 jaar is het thema schoolstress helemaal dominant. Meisjes van 13-18 jaar benoemen de thema's gezondheid en verzorging het meest.

Bij jongeren die zich als anders identificeren zien we grote verschillen in vergelijking met jongens en meisjes. Zij zijn gemiddeld genomen minder tevreden met hun leven. Maar omdat het aantal jongeren dat zich als anders identificeert in dit onderzoek erg klein is (namelijk 7) kunnen we hier geen conclusies aan verbinden. Het beeld dat we zien, bijvoorbeeld het lagere rapportcijfer, moet eerst verder worden onderzocht.

Conclusie 2

Kinderen en jongeren vinden familie en vrienden belangrijk en zijn iets meer tevreden over hun leven thuis dan over hun leven buitenshuis. We zien duidelijke gender- en leeftijdsverschillen in wat kinderen en jongeren willen veranderen.

Kinderen en jongeren zijn over het algemeen iets meer tevreden over hun situatie thuis dan over hun bredere sociale leefomgeving. Dit is consistent over alle leeftijden en genders. Familie en vrienden zijn een belangrijke voorwaarde voor zowel kinderen en jongeren om het fijn te hebben in hun leven.

Dat zien we terug in de antwoorden van zowel jongens, meisjes als bij kinderen en jongeren die zich als anders identificeren en ongeacht hun leeftijd. De een noemt specifiek de ouders, broers, zussen of grootouders. De ander heeft het over favoriete klasgenootjes, vriendje, vriendinnetje of een huisdier. Omgekeerd noemen kinderen en jongeren problemen in de thuissituatie als een belangrijk thema dat ze aan hun leven willen verbeteren. Het gaat daarbij vooral om de relatie met de ouders. Dit beeld komt overeen met eerdere onderzoeken van Als je het ons vraagt.⁴⁹

Als we kijken naar wat kinderen en jongeren graag willen veranderen, zien we verschillen ontstaan tussen de twee leeftijdscategorieën en tussen de verschillende genderidentiteiten. Zo geven kinderen van 8-12 jaar prioriteit aan het stoppen van kinderarmoede. Zij willen dat iedereen genoeg te eten heeft en de noodzakelijke spullen en kleren en voldoende mogelijkheden om leuke dingen te doen. Bij jongeren zien we dat jongens van 13-18 jaar willen dat iedereen voldoende aandacht krijgt en leuke dingen kan doen. Meisjes van die leeftijd willen juist dat iedereen gezond is en goed wordt verzorgd. Ook hier zien we een soortgelijk beeld als dat we bij eerdere onderzoeken van *Als je het ons vraagt* zagen.⁵⁰

Kinderen geven daarnaast voorrang aan het tegengaan van pesten op school en online en voelen zich vaker niet veilig in hun eigen buurt. Jongeren willen graag meer inspraak en zetten zich graag in voor betere scholing. Voor meisjes van 13-18 jaar speelt hierbij ook het verminderen van schoolstress. Meisjes binnen beide leeftijdsgroepen willen vaker dan jongens graag beter contact met hun leeftijdsgenoten.

Een nieuw thema dit jaar is 'voldoende rust hebben in je leven'. Uit de antwoorden wordt niet duidelijk waar deze rust specifiek naar verwijst. Mogelijk hangt het samen met de ervaren (school) stress die met name meisjes ervaren.

⁴⁹ Zie de rapporten van de Kinderombudsman, rapportnummers: KOM018/2016; KOM009/2018; KOM009/2020 en KOM010/2022.

⁵⁰ Zie de rapporten van de Kinderombudsman, rapportnummers: KOM018/2016; KOM009/2018; KOM009/2020 en KOM010/2022.

Conclusie 3

De meeste kinderen en jongeren zijn minder tevreden over hun online leven dan over hun offline leven. Meisjes vanaf 13 jaar beoordelen hun online leven het laagst en voelen zich online het meest onveilig.

We zien dat jongeren van 13-18 jaar minder tevreden zijn over de kwaliteit van hun (online) leven dan kinderen van 8-12 jaar. Hierbij moeten we rekening houden dat kinderen vaker aangeven dat ze geen eigen telefoon hebben, weinig op het internet zitten of geen sociale media gebruiken.

In de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar, zien we dat meisjes hun online leven een lager cijfer geven dan jongens van dezelfde leeftijd. Dat verschil wordt nog groter onder jongeren van 13-18 jaar. Meisjes van 13-18 jaar geven hun online leven verreweg het laagste rapportcijfer. En het aandeel meisjes in deze leeftijds-groep die hun online leven een onvoldoende geeft is verreweg het hoogst. Daarmee vormen zij de meest kwetsbare groep online, gebaseerd op leeftijd en genderidentiteit. Meisjes van die leeftijd voelen zich ook het meest onveilig online.

Verder zien we dat de meeste kinderen en jongeren minder tevreden zijn over hun online kwaliteit van leven dan hun offline kwaliteit van leven. We zien dit bij jongens en meisjes van 8-12 jaar en bij meisjes vanaf 13 jaar. Kinderen die zich als anders identificeren tot 13 jaar en jongens vanaf 13 jaar zijn ongeveer even tevreden over hun online als over hun offline leven. Met alle voorzichtigheid gezien het kleine aantal respondenten, zien we dat jongeren die zich als anders identificeren juist veel tevredener zijn over hun leven online dan over hun leven in de offline wereld.

De gevonden verschillen komen mogelijk door de verschillen in gebruik van en ervaringen met de online wereld. Hoewel kinderen en jongeren over het algemeen aangeven het internet te gebruiken om dingen te doen die ze leuk vinden, zien we ook dat kinderen en jongeren negatieve ervaringen opdoen met de online wereld.

Contact met vrienden is voor alle kinderen en jongeren erg belangrijk, zowel bij hun leven online als in hun offline leven. In de online wereld hebben zij bijvoorbeeld contact met hun

klasgenootjes via sociale media, maar ze hebben ook vrienden die ze alleen online kennen met wie ze bijvoorbeeld gamen. Voor jongeren die zich als anders identificeren lijkt de online wereld mogelijkheden te bieden voor aansluiting en herkenning die ze in hun leven offline minder makkelijk vinden. In negatieve zin zien we dat pesten nu niet alleen meer een fenomeen is dat zich voornamelijk offline afspeelt, maar juist digitaal overal en altijd door kan gaan in de vorm van cyberpesten.⁵¹ Ook noemen kinderen en jongeren het (al dan niet per ongeluk) zien van filmpjes met heftig of ongepast beeldmateriaal.

Conclusie 4

Ouders voeren minder op in de online wereld dan in de offline wereld. De online opvoeding wordt gereduceerd tot controle en afspraken maken. Ouders en andere volwassenen tonen weinig interesse in de online belevingswereld van kinderen en jongeren. Ook laten zij niet altijd goed voorbeeldgedrag zien.

Kinderen en jongeren vertellen dat hun ouders in het algemeen weinig actieve belangstelling voor hun online ervaringen hebben. Ze beperken zich voornamelijk tot controle en het maken van afspraken; het gesprek over het online leven van kinderen en jongeren wordt thuis vrijwel niet gevoerd.

De controlerende taak van ouders en het maken van afspraken neemt zelfs verder af tijdens de puberteit en adolescentie. Meisjes tussen de 13-18 jaar krijgen het meeste ouderlijk toezicht, hen die zich anders identificeren het minste.

We zien dat ouders over het algemeen een grotere rol spelen in het online leven van kinderen dan van jongeren. Vooral bij kinderen is er sprake van toezicht door ouders en afspraken tussen kinderen en ouders. Jongeren krijgen meer vrijheid en vertrouwen. Tegelijkertijd zien we dat ouders bij jongeren vaker niet weten hoe hun online leven eruit ziet. Uit wat kinderen en jongeren ons vertellen blijkt dat het belangrijk is dat afspraken en toezicht in samenspraak tot stand komen. Veel kinderen en jongeren tonen begrip voor het meekijken op hun telefoon of voor regels over wat ze wel en niet mogen doen op het internet of over hoe lang ze digitale apparaten mogen gebruiken.

⁵¹ Zie ook een eerder onderzoek van de Kinderombudsman; 'In eenzaamheid gepest' (2022)

In ons onderzoek geven kinderen en jongeren aan dat ouders eerder geneigd zijn om afspraken te maken of toezicht in te stellen, dan dat ze actief uitvragen wat hun kinderen zoal op het internet tegenkomen.⁵² Deze actieve uitvraag of het tonen van interesse in het online leven van kinderen en jongeren is wel belangrijk. Hoewel de meeste kinderen en jongeren geen last hebben (gehad) van wat ze tegengekomen online, is het nauwelijks te voorkomen dat ze heftige of ongepaste beelden tegenkomen op het internet. Maar in tegenstelling tot het leven in de offline wereld worden kinderen en jongeren in het leven online veel minder beschermd. Wanneer een nare gebeurtenis zich online voordoet, is het belangrijk dat kinderen en jongeren zich veilig voelen om dat bespreekbaar te maken. Anders kunnen negatieve gevoelens worden opgekropt of verkeerde situaties blijven bestaan.

Ouders houden meer toezicht op het online leven van meisjes dan van jongens. Dat komt overeen met de bevindingen van de Mediamonitor 7-12 jaar, waaruit blijkt dat ouders beter weten met wie hun dochters contact hebben online en meer weten over de dingen die hun dochters meemaken online dan van hun zoons.⁵³ Dat kan te maken hebben met het gegeven dat meisjes zich vaker onveilig voelen online.

Naast het tonen van meer interesse is er voor ouders ook een voorbeeldfunctie weggelegd voor het online leven. Zo geven kinderen en jongeren aan dat hun ouders zelf te veel op hun telefoon zitten en dat vinden sommigen best hypocriet. Daarnaast vertelt een aantal van hen dat hun ouders dingen over hen delen op het internet zonder daarbij om toestemming te vragen bij het kind of de jongere zelf. Het gaat daarbij vooral om het delen van foto's op sociale media, wat ze als vervelend ervaren.

Conclusie 5

De kern van het Kinderrechtenverdrag wordt in het online leven nog niet goed gewaarborgd. De overheid schiet hierin tekort.

In 2024 heeft het Kinderrechtencomité een algemene richtlijn (GC nr. 25) uitgebracht over rechten van kinderen in relatie tot de digitale wereld. *De rechten van kinderen moeten in de digitale wereld worden gerespecteerd, beschermd en verwezenlijkt. Betekenisvolle toegang tot digitale technologieën kan kinderen ondersteunen bij het verwezenlijken van het volledige scala aan burgerrechten en politieke, culturele, economische en sociale rechten. Wordt digitale inclusie echter niet bereikt, dan worden bestaande ongelijkheden waarschijnlijk vergroot en kunnen nieuwe ontstaan*, stelt het comité.

De Nederlandse overheid moet waarborgen dat digitale kinderrechten worden nageleefd en dat dit aansluit bij de specifieke ontwikkelfase van kinderen en jongeren. Deze rechten kunnen worden onderverdeeld in het recht op bescherming (*protection*). Bijvoorbeeld tegen schadelijke content. Het recht om mee te kunnen doen in de samenleving (*participation*). Bijvoorbeeld door goede informatie over de mogelijkheden van het internet en van wat schadelijk is. En het recht op toegang tot voorzieningen (*provisions*), zoals de beschikbaarheid van goed internet en goede apparaten voor alle kinderen en jongeren in Nederland.

52 Dit zelfde beeld zien we ook in de Monitor Mediagebruik 7-12 jaar (2021): <https://www.persberichten.com/Bestanden/Bedrijven/7951/bijlages/NM-monitor%20rapport.pdf>

53 Monitor Mediagebruik 7-12 jaar (2021): <https://www.persberichten.com/Bestanden/Bedrijven/7951/bijlages/NM-monitor%20rapport.pdf>

Uit de reacties van kinderen en jongeren blijkt dat ze online niet allemaal voldoende beschermd worden. Dit is af te leiden uit het hoge percentage kinderen en jongeren dat aangeeft dat zij zich online niet veilig te voelen, vervelende ervaringen hebben en onprettige content te zien krijgen.

Daarnaast hebben niet alle kinderen en jongeren dezelfde mogelijkheden om online mee te doen (*participation*) omdat ze geen apparaten hebben (*provisions*). Jongeren geven aan dat zij online veel gebruiken voor onderwijsdoelen. Het niet beschikken over goed internet of goede apparaten zorgt voor kansongelijkheid. Bij kinderen kan het de keuze van ouders zijn om hen nog geen apparaten te geven. Als ouders niet in staat zijn hun kinderen te bieden wat zij nodig hebben om zich gunstig te ontwikkelen, is het de taak van de overheid hierin te voorzien. Dit is belangrijk om alle kinderen en jongeren die in Nederland opgroeien een goed perspectief en gelijke kansen te bieden.

8.2 Aanbevelingen

Ons onderzoek heeft veel inzichten opgeleverd over de kwaliteit van leven van kinderen en jongeren. Het onderzoek geeft zicht op hun ervaringen in de offline wereld én in de online wereld. Onze conclusies zijn daarmee relevant voor een groot aantal partijen, maar ook voor kinderen, jongeren en hun ouders. We zullen in de komende maanden een ieder aanspreken die hierin een taak op zich te nemen heeft.

Aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

1. Stem beleid af op leeftijd en genderidentiteit en toets wetgeving en beleid op de naleving van kinderrechten.

Er zijn grote verschillen tussen kinderen en jongeren in de kwaliteit van het offline en het online leven. Vooral meisjes ervaren druk op hun levenskwaliteit. Dit begint al op jonge leeftijd, maar zien we in het bijzonder bij meisjes van 13-18 jaar. Dit laat zien dat kinderen en jongeren uit verschillende groepen andere ervaringen en behoeften hebben. Hierdoor kan de impact

van wetgeving en beleid verschillend voor hen uitpakken. Dit geldt temeer voor beleid en wet- en regelgeving die toeziet op de online wereld.

De Kinderombudsman heeft om deze reden een Kinderrechten-toets ontwikkeld. Deze Kinderrechtentoets kan worden gebruikt om de gevolgen van wetgeving en beleid voor kinderen en jongeren in kaart te brengen en ervoor te zorgen dat hun rechten gewaarborgd zijn of blijven. De online wereld mag daarbij niet ontbreken. We zien dat bedrijven nog steeds te weinig doen voor de bescherming van minderjarigen. Hier heeft de overheid ook een taak in.

2. Onderzoek hoe het komt dat jongeren die zich anders identificeren dan jongen of meisje positiever zijn over hun online leven dan hun offline leven.

Met alle voorzichtigheid gezien de lage aantallen, lijken jongeren die zich als anders identificeren, offline de meest kwetsbare groep maar online juist de meest tevreden groep. Dit biedt mogelijk belangrijke informatie over hoe we hen kunnen ondersteunen in hun offline leven. Bijvoorbeeld door hen online te bereiken. In hun zoektocht naar acceptatie is dat des te belangrijker wanneer er in hun eigen omgeving niet voldoende steun is. Vanwege het kleine aantal jongeren in dit onderzoek, is het van belang dat er meer onderzoek wordt gedaan, waarbij deze jongeren zelf worden betrokken. Zo'n onderzoek kan ook belangrijke informatie bieden voor andere kinderen die zich niet altijd thuis voelen en niet altijd aansluiting vinden in de offline wereld.

Aan onderwijsinstellingen, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulporganisaties

3. Ga met kinderen en jongeren in gesprek over hun online leven.

Toon interesse in wat kinderen en jongeren online meemaken, bied hen ruimte en veiligheid om ook nare ervaringen te delen. Belangrijk hierbij is om ook met hen in gesprek te gaan over wat zij goede afspraken vinden over hun online leven. Deze afspraken kunnen gezamenlijk binnen een klas of school worden gemaakt. Denk hierbij ook aan thema's als schoolstress, cyberpesten en online vaardigheden.

Qua vaardigheden is het belangrijk dat kinderen en jongeren oog hebben voor wat de positieve en negatieve kanten van de online wereld zijn. Zo kan besproken worden wat goede en slechte voorbeelden zijn, wat sociale media met je zelfvertrouwen kan doen, of wat je kan doen als je iets naars ziet of meemaakt. Zodat kinderen en jongeren leren hoe zij de online wereld op een gezonde manier kunnen gebruiken voor ontspanning en onderling contact. Veel onderwijsinstellingen bieden al lessen in mediawijsheid. Het gaat ons vooral om het aangaan van het gesprek en het bespreekbaar maken van de impact op hun welzijn. Ook zien wij hierin een rol voor meer organisaties dan alleen het onderwijs.

4. Ga met ouders in gesprek over hun rol als opvoeder in het online leven van hun kinderen.

Ondersteun ouders zodat zij qua kennis en expertise kundig en vaardig zijn om die rol goed te kunnen vervullen. In hun rol als ouder is het belangrijk dat toezicht en afspraken in samenspraak tot stand komen. Verder is het belangrijk dat ouders interesse tonen in de online wereld van hun kinderen, zodat zij benaderbaar zijn en weten wat er speelt. Ook zijn voorbeeldgedrag en de privacy van hun kinderen respecteren belangrijke thema's. Voor ouders is het wenselijk om oog te hebben voor genderverschillen. Zo voelen tienermeisjes meer druk van sociale media en voelen zij zich vaker onveilig online, terwijl tienerjongens meer risico lopen op problematisch gamen en gokken.

5. Zet preventief in bij de overgang van de basis- naar middelbare school.

We zien dat jongeren hun levenskwaliteit als lager beoordelen en zich meer zorgen maken dan kinderen, zowel online als offline. Door preventieve brede ondersteuning te bieden in deze overgangsfase kunnen kwetsbare groepen tijdig worden gesignaleerd en ondersteund. Het gaat dan bijvoorbeeld over problemen als ervaren schoolstress en prestatiedruk, maar ook over andere mentale problemen waarmee rekening gehouden moet worden. Ook hier is het belangrijk om te letten op genderverschillen, zo is er bij tienermeisjes meer sprake van schoolstress.

Bijlagen

Bijlage 1: Vragenlijst van de Kinderombudsman

Hoe gaat het met je?

Vragenlijst van de Kinderombudsman 2024

Fijn dat je onze vragenlijst wilt invullen!

Wij willen graag weten wat er allemaal speelt in jouw leven. In het écht en online. Wat gaat er goed? En wat kan er beter? Wat zou jij veranderen als jij de baas was? Met jouw antwoorden kunnen wij ons werk als Kinderombudsman nog beter doen! Hoe lang duurt het invullen?

Je krijgt 28 vragen. Het kost je ongeveer 15 minuten om de vragenlijst in te vullen.

De antwoorden worden tussendoor opgeslagen. Je hoeft de vragenlijst niet in één keer af te maken. Je kan het op een later moment afmaken. Ook vul je onze vragenlijst anoniem in.

Wij kunnen dus niet zien wie de vragenlijst invult en wie welke antwoorden heeft gegeven. Wil je meer weten over onze onderzoeken en wat wij doen met de antwoorden die jij ons geeft? Lees dan verder op onze webpagina 'Onderzoek door Kinderombudsman'.

Zit je er klaar voor?

Start de vragenlijst door op de knop 'volgende' te drukken.

We beginnen de vragenlijst met wat informatie over jou en je leven.

1. Ik ben een:

- Jongen
- Meisje
- Anders

2. Hoe oud ben je?

- Schuifbalk 0-18

3. Bij wie woon je de meeste dagen van de week?

- Bij mijn beide ouders samen
- Alleen bij mijn vader
- Alleen bij mijn moeder
- Bij mijn vader en zijn partner
- Bij mijn moeder en haar partner
- Ongeveer de helft van de tijd bij mijn ene ouder en de helft van de tijd bij mijn andere ouder (co-ouderschap)
- Bij mijn pleeggezin
- In een instelling of op een groep
- Anders, namelijk: ...

4. Heb je thuis te maken met een van deze punten?

Vink die dan aan. Je kunt meerdere hokjes aanvinken.

- We hebben thuis weinig geld
- Er is thuis vaak ruzie, waarbij soms gescholden, geslagen of geschopt wordt
- Mijn ouders zijn gescheiden. Ze kunnen ook niet meer normaal met elkaar omgaan.
- Een van mijn ouders heeft een lichamelijke ziekte
- Een van mijn ouders is verslaafd (niet roken) of heeft een psychische ziekte
- Geen van deze punten geldt voor mij

5. Geldt een van deze punten hieronder voor jou?

Vink die dan aan. Je kunt meerdere hokjes aanvinken.

- Ik heb een lichamelijke ziekte of aandoening
- Ik heb psychische problemen
- Ik kom uit een ander land en ben naar Nederland gevlucht
- Ik krijg jeugdhulp of jeugd-GGZ
- Ik krijg nog geen hulp, maar sta op een wachtlijst
- Ik ga naar een school voor speciaal onderwijs
- Geen van deze punten geldt voor mij

6. Welk cijfer geef jij aan jouw leven?

- Opties 1-10

We gaan verder met wat vragen over jouw opvoeding.

7. Ik vind de liefde en aandacht die ik van mijn ouders of opvoeders krijg...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Ze begrijpen je
- Ze hebben tijd voor je als je ze nodig hebt
- Je hebt een goede band met ze

8. Ik vind de structuur, regels en ondersteuning die er thuis zijn...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Je staat op een vaste tijd op
- Je gaat elke dag naar school
- Er zijn afspraken en regels. Daar moet jij je aan houden
- Er is thuis iemand die je helpt als dat nodig is

9. Ik vind het goede voorbeeld dat mijn ouders of opvoeders geven...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Ruzie wordt uitgepraat
- Ze leggen dingen uit als je iets niet snapt
- Ze zorgen goed voor zichzelf en anderen
- Ze hebben werk of doen vrijwilligerswerk

10. Ik vind de interesse die mijn ouders of opvoeders hebben in wat ik belangrijk vind...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Je kunt je verhaal bij hen kwijt
- Ze luisteren naar jouw ideeën en wensen
- Je kunt met hen praten als je problemen hebt
- In je vrije tijd mag je zelf kiezen wat jij wilt doen

11. Ik vind mijn opvoeding...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Er wordt altijd goed voor je gezorgd
- Er staat altijd iemand voor je klaar
- Je hebt contact met andere volwassenen die belangrijk voor je zijn. Of die langere tijd voor je hebben gezorgd (bijvoorbeeld familieleden of pleegouders)

Je bent al bijna op de helft! De volgende vragen gaan over je school en vrije tijd.

12. School en mijn vrije tijd, vind ik...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Je vindt het niet vervelend om naar school te gaan
- Je krijgt op school genoeg hulp en steun, zodat je goed kunt leren
- Je krijgt de kans om in je vrije tijd de dingen te doen die je leuk vindt. Of dingen waar je goed in bent (bijvoorbeeld sport, muziek, toneel, scouting of skateboarden).

13. Ik vind het contact met mijn vrienden...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Je doet leuke dingen met je vrienden
- Je kunt goed met je vrienden opschieten
- Jouw vrienden begrijpen je
- Jouw vrienden houden rekening met wie jij bent

14. De hulp die ik van andere volwassenen krijg, vind ik...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Behalve je ouders of opvoeders zijn er andere mensen die jou helpen. Bijvoorbeeld andere familie, buren of leraren.
- Als je vragen hebt of extra hulp nodig hebt, kun je bij familieleden, buren, leraren of andere mensen terecht
- Je zit bij een (sport)club of vereniging

Hieronder een paar vragen over of er goed voor je gezorgd wordt.

15. De verzorging die ik krijg, vind ik...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Je krijgt genoeg te eten en te drinken
- Je hebt genoeg kleding
- Je krijgt genoeg slaap
- Er is een dokter wanneer je die nodig hebt

16. Het goede voorbeeld dat ik krijg van mensen die ik ken, vind ik...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Kinderen en volwassenen die jij kent zorgen goed voor zichzelf en voor anderen
- Kinderen en volwassenen die jij kent helpen elkaar graag
- Kinderen en volwassenen die jij kent behandelen elkaar met respect (zijn aardig voor elkaar)
- Kinderen en volwassenen die jij kent hebben een goede invloed op je

17. Ik vind het respect dat ik krijg...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Je wordt niet anders behandeld dan andere kinderen die jij kent (bijvoorbeeld om je geloof, om hoe je eruit ziet, omdat je arm of rijk bent, of omdat je een handicap hebt)
- Je hebt het gevoel dat anderen rekening houden met wie jij bent
- Je krijgt dezelfde kansen als andere kinderen
- Je kunt alleen zijn wanneer jij dat wilt (bijvoorbeeld op jouw kamer)
- Jouw ouders, opvoeders of anderen, lezen niet zomaar mee met je WhatsApp-gesprekken, e-mails of brieven

Nog een paar vragen over of je veilig kunt opgroeien.

18. Ik vind de veiligheid bij mij in huis...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Je voelt je veilig bij jou thuis
- Er wordt bij jou thuis niet geslagen of gevochten
- Er worden bij jou thuis geen drugs gebruikt
- Er wordt bij jou thuis niet gescholden

19. Ik vind de veiligheid bij mij in de buurt...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Je voelt je veilig in jouw buurt
- Er is weinig ruzie in de buurt
- Er wordt niet vaak ingebroken in jouw buurt
- Er worden in jouw buurt geen dingen gedaan die niet mogen
- Er hangen geen vervelende mensen of jongeren rond in jouw buurt

20. De rust en zekerheid in mijn leven vind ik...

Goed/Voldoende/Matig/Onvoldoende

Wil je daar iets over vertellen?

Hiermee bedoelen we:

- Je gelooft dat jouw leven later goed zal zijn
- Je bent niet vaak verhuisd
- Als er iets verandert dan wordt dat met jou besproken
- Je bent niet plotseling van school gewisseld
- Er zijn geen grote dingen gebeurd in je leven die je moeilijk of vervelend vond

We besteden allemaal steeds meer tijd online. Denk bijvoorbeeld aan: sociale media, online games, online videoplatforms, maar ook online schoolsystemen. Wij vinden het belangrijk om te weten wat voor rol de online-wereld speelt in het leven van kinderen. Hierover gaan de volgende vragen over.

21. Welk cijfer geef jij jouw ervaring met de online wereld?

- Opties 1-10

22. We zijn benieuwd hoe de online wereld bij jou thuis een rol speelt.

Nee/Soms of een beetje/Ja

- Ik heb afspraken met mijn ouders of verzorgers over wat ik op het internet mag doen
 - Mijn ouders of verzorgers weten wat ik op het internet doe
 - Ik kan met mijn ouders of verzorgers praten over dingen die ik op het internet heb gezien of meegemaakt
 - Mijn ouders of verzorgers vragen naar wat ik doe op het internet
 - Mijn ouders of verzorgers kijken in mijn telefoon zonder mijn toestemming
 - Ik vind dat mijn ouders of verzorgers te veel op hun telefoon zitten
 - Mijn ouders of verzorgers plaatsen dingen online over mij die ik niet prettig vind
- Wil je daar iets meer over vertellen?

23. We zijn ook benieuwd hoe de online wereld verder een rol speelt in jouw leven. Bijvoorbeeld: op school, in de buurt, en in het contact met andere volwassenen en vrienden.

Nee/Soms of een beetje/Ja

- Ik doe online leuke dingen met vrienden
 - Ik ervaar steun en hulp van leeftijdsgenoten en volwassenen op het internet
 - Ik voel me veilig op het internet (social media, online games, online platforms etc.)
 - Ik heb nare dingen op het internet gezien of meegemaakt waar ik last van heb gehad
 - Ik zoek op het internet naar hulp bij mijn schoolwerk
 - Ik zie op het internet veel goede voorbeelden van het leven van anderen.
- Wil je daar iets meer over vertellen?

Dit zijn de laatste vragen. Goed gedaan!

24. Wat vind je fijn in jouw leven?

(Bijvoorbeeld bij jou thuis, op school of in jouw buurt)

25. Wat kan er beter in jouw leven?

(Bijvoorbeeld bij jou thuis, op school of in jouw buurt)

26. De Kinderombudsman zet zich in voor alle kinderen in Nederland. Wat zou jij willen veranderen voor kinderen in Nederland?

27. Ga je naar school? Welk soort onderwijs volg je?

- Ik ga naar de basisschool
- Ik ga naar het speciaal basisonderwijs
- Ik heb Praktijkonderwijs
- Ik zit op het VMBO basis of -kader
- Ik zit op het VMBO gl of -tl
- Ik zit op de HAVO
- Ik zit op het VWO
- Ik ga naar het HBO of WO
- Ik zit op het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO)
- Ik ga niet naar school maar ik werk
- Ik ga niet naar school en ik werk ook niet
- iets anders, namelijk...

28. In welke provincie woon je?

- Drenthe
- Flevoland
- Friesland
- Gelderland
- Groningen
- Limburg
- Noord-Brabant
- Noord-Holland
- Overijssel
- Utrecht
- Waddeneilanden
- Zeeland
- Zuid-Holland

29. Op welk Waddeneiland woon je?

- Texel
- Vlieland
- Terschelling
- Ameland
- Schiermonnikoog

Dank je wel dat je de vragenlijst hebt ingevuld!

Wil je meer weten over de Kinderombudsman?

- Kijk dan op onze website of volg ons op onze social media kanalen!
- Volg de Kinderombudsman op Facebook
- Volg de Kinderombudsman op Instagram
- Volg de Kinderombudsman op Youtube
- Volg de Kinderombudsman op LinkedIn
- Heb je vragen over jouw kinderrechten? Of denk je dat anderen zich niet aan kinderrechten houden?
- Kijk dan op onze website, stuur een email naar ombudswerk@kinderombudsman.nl
- of bel naar 0800-8765432 (gratis)

Mocht je ons willen helpen om onze onderzoek nóg beter te maken, dan kun je hieronder nog een paar vragen daarover invullen.

Dank je wel!

30. Hoe vond je het om deze vragenlijst in te vullen? Je kunt meerdere hokjes aanvinken.

- Wel oké
- Niet zo nodig
- Ik vind het goed dat hier naar gevraagd wordt
- Interessant
- Ik vond de vragen te persoonlijk
- Ik vond het moeilijk om de vragen 'eerlijk' te beantwoorden
- Sommige vragen begreep ik niet
- Ik werd er een beetje verdrietig of zenuwachtig van
- Anders, namelijk...

31. Hoe heb je van de vragenlijst van de Kinderombudsman gehoord?

Bijlage 2: Tabellen

Demografische gegevens kinderen (8-12 jaar) en jongeren (13-18 jaar)

	8-12 jarigen	13-18 jarigen
Aantal	2.151	578
Gemiddelde leeftijd	10,4	14,5

Tabel a: Aantal kinderen in de twee leeftijdscategorieën en hun gemiddelde leeftijd

	8-12 jarigen		13-18 jarigen	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Jongen	1.136	52,8%	293	50,7%
Meisje	983	45,7%	278	48,1%
Anders	32	1,5%	7	1,2%
Totaal	2.151	100,0%	578	100,0%

Tabel b: De verschillende genderidentiteiten binnen de twee leeftijdscategorieën, in aantallen en percentages

	8-12 jarigen		13-18 jarigen	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Beide ouders	1593	74,0%	371	64,0%
Alleen vader	28	1,3%	11	1,9%
Alleen moeder	192	8,9%	56	9,7%
Vader + partner	8	0,4%	3	0,5%
Moeder + partner	71	3,3%	27	4,8%
Co-ouderschap	115	5,3%	37	6,4%
Pleeggezin	25	1,2%	23	4,0%
Instelling of woongroep	6	0,3%	15	2,6%
Anders	113	5,3%	35	6,1%
Totaal	2151	100,0%	578	100,0%

Tabel c: De verschillende woonsituaties binnen de twee leeftijdscategorieën, in aantallen en percentages

Demografische gegevens jongens, meisjes en kinderen die zich als anders identificeren (8-12 jaar)

	Meisjes	Jongens	Anders
Aantal	983	1.136	32
Gemiddelde leeftijd	10,4	10,5	10,7

Tabel d: Aantallen van de verschillende genderidentiteiten binnen de leeftijdscategorie 8-12 jaar

	Meisjes		Jongens		Anders	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Beide ouders	732	74,5%	841	74,0%	20	62,5%
Alleen vader	10	1,00%	18	1,6%	0	0,0%
Alleen moeder	76	7,7%	113	9,9%	3	9,4%
Vader + partner	2	0,2%	6	0,5%	0	0,0%
Moeder + partner	29	3,0%	38	3,3%	4	12,5%
Co-ouderschap	54	5,5%	60	5,3%	1	3,1%
Pleeggezin	16	1,6%	9	0,8%	0	0,0%
Instelling of woongroep	2	0,2%	3	0,3%	1	3,1%
Anders	62	6,3%	48	4,2%	3	9,4%
Totaal	983	100,0%	1.136	100,0%	32	100,0%

Tabel e: De verschillende woonsituaties binnen de leeftijdscategorie 8-12 jaar van de verschillende genderidentiteiten, in aantallen en percentages

Demografische gegevens jongens, meisjes en jongeren die zich als anders identificeren (13-18 jaar)

	Meisjes	Jongens	Anders
Aantal	278	293	7
Gemiddelde leeftijd	14,7	14,4	14,4

Tabel f: Aantallen van de verschillende genderidentiteiten binnen de leeftijdscategorie 13-18 jaar

	Meisjes		Jongens		Anders	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Beide ouders	177	63,6%	189	64,5%	5	71,4%
Alleen vader	5	1,8%	6	2,0%	0	0,0%
Alleen moeder	29	10,4%	27	9,2%	0	0,0%
Vader + partner	0	0,0%	3	1,0%	0	0,0%
Moeder + partner	13	4,7%	14	4,8%	0	0,0%
Co-ouderschap	22	7,9%	15	5,1%	0	0,0%
Pleeggezin	11	4,0%	12	4,1%	0	0,0%
Instelling of woongroep	9	3,2%	6	2,0%	0	0,0%
Anders	12	4,3%	21	7,2%	2	28,6%
Totaal	278	100,0%	293	100,0%	7	100,0%

Tabel g: De verschillende woonsituaties binnen de leeftijdscategorie 13-18 jaar van de verschillende genderidentiteiten, in aantallen en percentages

Bijlage 3: Codering open vragen

Ik heb het thuis heel fijn/met mijn familie/ouders	331	19,5%
Ik heb het heel fijn met mijn vrienden of vriendje/vriendinnetje	253	14,9%
Ik weet het niet/geen antwoord	164	9,7%
Ik heb het fijn in mijn vrije tijd/doe activiteiten die ik leuk vind	155	9,1%
Alles is fijn in mijn leven	124	7,3%
Ik heb het fijn op school	109	6,4%
Ik ben in algemene zin blij met mijn leven	105	6,2%
Ik geniet van mijn sportactiviteiten	85	5,0%
Ik vind het fijn dat ik mijzelf kan zijn/kan doen wat ik wil	75	4,4%
Ik ben blij met hoe er voor mij gezorgd wordt/ik ben blij met de hulp die ik krijg	63	3,7%
Overig	55	3,2%
Ik heb het fijn in de buurt waar ik woon	54	3,2%
Ik heb een goede relatie met de mensen om mij heen	46	2,7%
Dat het rustig is in mijn leven	34	2,0%
Niets is fijn in mijn leven	26	1,5%
Ik ben blij met wat ik kan/mijn talenten	11	0,6%
Dat er geen oorlog is	5	0,3%

Tabel h: Overzicht van gecodeerde antwoorden van een geselecteerde steekproef van kinderen en jongeren (8-18 jaar) over wat zij fijn vinden in hun leven, in aantallen en percentages

Alles gaat goed/niets kan beter in mijn leven	289	22,5%
Geen antwoord	246	19,1%
Ik ervaar veel (mentale) problemen dankzij mijn hoge stress/lage zelfvertrouwen/gedrag	105	8,2%
Ik vind het op school niet zo fijn	101	7,9%
Ik vind het thuis niet zo fijn	99	7,7%
Ik wil graag meer speelgoed/speelmogelijkheden/vrije tijd	87	6,8%
Overig	82	6,4%
Ik zou graag beter/meer contact met leeftijdsgenoten willen	64	5,0%
Ik ervaar veel stress door schoolwerk	42	3,3%
Ik vind het in mijn buurt niet zo fijn	37	2,9%
Ik word gepest	37	2,9%
Ik wil graag meer inspraak/gehoord worden	37	2,9%
Ik heb het idee dat mensen mij niet snappen	30	2,3%
Ik vind dat (jeugd)zorg beter moet	17	1,3%
Ik maak me zorgen over klimaat/oorlog/discriminatie	12	0,9%

Tabel i: Overzicht van gecodeerde antwoorden van een geselecteerde steekproef van kinderen en jongeren (8-18 jaar) over wat zij beter willen in hun leven, in aantallen en percentages

Weet ik niet/niets	387	25,6%
Ik zou armoede stoppen	194	12,8%
Ik zou zorgen dat alle kinderen goed verzorgd worden en gezond zijn	124	8,2%
Ik zou zorgen dat iedereen erbij hoort/gelijk behandeld wordt	120	7,9%
Ik zou zorgen dat alle kinderen voldoende aandacht krijgen/ leuke dingen kunnen doen	116	7,7%
Ik zou zorgen dat het onderwijs goed is	89	5,9%
Ik zou zorgen dat alle kinderen het veilighebben thuis	74	4,9%
Ik zou zorgen dat er meer vrijheid of inspraak is voor kinderen	68	4,5%
Ik zou zorgen dat alle buurten veilig zijn	58	3,8%
Ik zou pesten stoppen	58	3,8%
Ik zou zorgen dat alle kinderen een goed/gelukkig leven hebben	42	2,8%
Ik zou zorgen dat er minder stress is omtrent school(werk)	36	2,4%
Overig	36	2,4%
Ik zou zorgen dat er vrede is en klimaatverandering stoppen	29	1,9%
Ik zou zorgen dat we minder online zijn met z'n allen	26	1,7%
Ik zou zorgen dat er in het algemeen minder stress is	24	1,6%
Ik zou kindermishandeling stoppen	20	1,3%
Ik zou zorgen dat kinderen een betere toekomst krijgen	13	0,9%

Tabel j: Overzicht van gecodeerde antwoorden van een geselecteerde steekproef van kinderen en jongeren (8-18 jaar) over wat zij willen veranderen voor andere kinderen en jongeren, in aantallen en percentages

Nee/geen idee/niets	480	61,5%
Ik heb geen telefoon/zit niet of weinig op internet/social media	58	7,4%
Er is toezicht of er zijn afspraken in overeenstemming met mij	47	6,0%
Mijn ouder(s) zitten te veel online	39	5,0%
Mijn ouders plaatsen foto's van mij zonder mijn toestemming	25	3,2%
Er is te veel toezicht en zijn te strikte afspraken zonder mijn instemming	24	3,1%
Overig	22	2,8%
Ik zie en doe leuke dingen online	17	2,2%
Mijn ouders plaatsen alleen foto's van mij met mijn toestemming	12	1,5%
Mijn ouders vertrouwen mij met hoe ik omga met de online wereld	11	1,4%
Alles gaat goed online	10	1,3%
Ik kan goed omgaan met de online wereld	9	1,2%
Er zijn zo goed als geen afspraken of er is weinig tot geen toezicht	8	1,0%
Ik zie nare/ongepaste/heftige dingen online	6	0,8%
Ik zit te veel online	6	0,8%
Ik kan makkelijk praten met mijn ouders over wat ik online doe	3	0,4%
Niks gaat goed online/het is vreselijk	2	0,3%
Ik kan moeilijk praten met mijn ouders over wat ik online doe	1	0,1%

Tabel k: Gecodeerde toelichtingen van de gehele groep kinderen en jongeren (8-18 jaar) over de online wereld in de thuissituatie

Nee/geen idee	72	26,8%
Ik heb geen telefoon/zit niet of weinig op internet/social media	44	16,4%
Ik zie en doe leuke dingen online	31	11,5%
Ik zie nare/ongepaste/heftige dingen online	27	10,0%
Ik heb vrienden online/ben met vrienden online	13	4,8%
Ik ben online gepest/kreeg te maken met vervelende reacties	13	4,8%
Ik zie slechte of te perfecte voorbeelden online	12	4,5%
Overig	11	4,1%
Ik gebruik online voor school	10	3,7%
Ik voel me onveilig online	9	3,3%
Ik voel me veilig online/vertrouw op mezelf	8	3,0%
Alles gaat goed online	8	3,0%
Ik heb geen vrienden	5	1,9%
Ik of anderen zitten te veel online	3	1,1%
Ik zie goede voorbeelden online	2	0,7%
Niets gaat goed online	1	0,4%
Ik vind online steun van anderen	0	0,0%

Tabel I: Gecodeerde toelichtingen van de gehele groep kinderen en jongeren (8-18 jaar) over de online wereld in hun bredere sociale omgeving

kinderombudsman

Dit is een publicatie van
de Kinderombudsman

KOM007/2024

November 2024

www.kinderombudsman.nl